

XIX. ÉVFOLYAM

1. SZÁM.

L
IV. csoport
Nagykönyvtár.
Budapest, IV., Váci

egyéb

107

BUDAPEST, 1929

JANUÁR 1.

CSENDŐRSÉGI LAPOK

HADUDOMÁNYI
KÖNYVTÁR

FOSZERKESZTŐ:
PINCZÉS ZOLTÁN SZÁZADOS

SEGÉDSZERKESZTŐ:
MAHÁCS LAJOS SZÁZADOS

MEGJELENIK HAVONTA HÁROMSZOR
SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL : BUDAPEST, I., ORSZÁGHÁZ UTCA 30. SZ.

CSENDŐRSÉGI LAPOK

FŐSZERKESZTŐ: PINCZÉS ZOLTÁN SZÁZADOS, SEGÉDSZERKESZTŐ: MAHÁCS LAJOS SZÁZADOS.

ELŐFIZETÉSI ÁRA: Egész évre 12 pengő,
félévre 6 pengő.

Megjelenik
havonta háromszor

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL:
Budapest, I., Országház-utca 30.

*Hiszek egy Istenben, hiszek egy hazában,
Hiszek egy isteni örök igazságban,
Hiszek Magyarország feltámadásában.*

Amen.

Boldog újévet!

Ilyenkor, ujesztendő táján nagyon megszorodik a jó emberek száma, akik embertársaiknak egy egész esztendőre való boldogságot kívánnak. Igaz, hogy ez a jókívánság sokszor csak B. u. é. k.-ra ridegített, inkább a divatnak hódoló, mint őszinte érzelmeket kifejező formában jut kifejezésre, mégis szépnek, jónak, helyesnek tartjuk ezt az újévi köszöntést, amely a maga gyarlóságaival is az egymás iránti szeretetnek legalább az esztendő első napján való fellángolását jelképezi.

Mi igaz jókívánsággal köszöntünk az újév reggelén Titeket, csendörök, nem azért, mert mások is így szokták, hanem, mert szivünkből kívánjuk Nektek, hogy minden ujesztendőben boldogabbak legyetek, mint az előzőben.

Ha egyszer, egy újév reggelén előteremne valahonnan egy mesebeli manó, akinek az lenne a parancsolata, hogy az emberek kívánságait teljesítse s kitőlkitől megkérdezze, hogy melyek hát azok a földi javak, amelyek boldogságot jelentenek a számára, azt hisszük, nagyon sokan zavarba jönnének. Pénz, pénz és pénz ismétlődnek a meglepődött szerencsefiak hirtelen válaszaiban, itt-ott talán egy-egy kinzó betegségtől való szabadulás is, de több aztán semmi. Mert a boldogságot, a boldog ujesztendőt száz ember közül kilencvenkilenc az anyagiakban való dúskálásban, no meg talán az ennek zavartalan élvezetéhez szükséges makkegészségben képzelettel megtalálni, de ezeket is valahogy a sült galambnak és a kolbászból font kerítésnek főnyereményé modernizált alakjában, amelyet egy lát-hatatlan gondoskodás az ölébe rakna, anélkül, hogy neki magának a kezét is ki kellene érettük nyújtania.

Könnyen, lustán, magától értendően szeretné mindenki máról-holnapra teljesítve látni mindazokat a haszontalan fényüzésig fokozott igényeit, amelyek alul nem hajlandó boldognak lenni, ez az oka annak, hogy az igazi boldogság annyi ember számára jelent csak örökre elérhetetlen vágyakozást.

Ha az a kis törpe most, hipp-hopp, véletlenül hozzánk is betoppanna, hogy hallja hát tőlünk is a mi újévi jókívánságunknak a részleteit, mi bizony nem jönnénk zavarba. Mert mi csak a következőket mondanók el neki szépen, sorjában:

Mi nem kívánunk minden csendőr számára főnyereményt, mert ha minden csendőr milliomos lesz, akkor mind leszerel, nem marad csendőr s az emberek agyon fogják egymást verni, nem a pénzért, ami bőven lesz,

hanem a kenyérért, amit egyik milliomos sem lesz hajlandó mások számára elvetni, learatni és megsütni. Ellenben adj mindenküknek csak annyit, hogy a holnap ne jelentsen számukra egyuttal gondot is, mi tudjuk, hogy ennyivel is nagyon megelégedettek lesznek, a megelégedett ember pedig hajlamos a boldogságra is.

Óh igen, az is fontos, tartsd meg mindnyájukat jó egészségben, hogy minél kevesebben legyenek kénytelenek a közbiztonságra vigyázás helyett bajmegállapításra járni s tétlenségben tölteni az ujesztendő sok napját, amelyek pedig munkára rendeltettek. De ez még nem minden. Van ám nekünk más kívánságunk is a boldog ujesztendőre:

Erősítsd meg őket hazánk szeretetében és a hitben, hogy Magyarországnak fel kell támadnia! Tartsd távol lelküktől a megcsufoltatásunkba való belenyugvást, a szégyendiktátumoknak kényszerűségünkön tulmenő tiszteletét s a balsorsunkkal való kicsinyes megalkuvást, de tartsd meg karjaik erejét és kardjuk életét is, hogy ne legyünk örökre alábbvalók azoknál, akiket a szerencse fölibénk forgatott, sem most, sem akkor, amikor majd kidöntjük a határköveket.

Tartsd meg karjaik erejét a békés munka számára is, hogy úgy, mint eddig, az ujesztendőben is hasznos és derék tagjai lehessenek nemzetünknek és testületünknek. Legyen a munka ezután is a magyar csendőr életének fő tartalma és alkateleme, a kötelességtudás pedig a csendőr nevének egyik ékessége — ők majd megtalálják benne a maguk örömét és büszkeségét s az utat, amely az ujesztendő boldogságához vezet!

Tartsd meg lelkük tisztaságát és becsületük makulátlanságát, hogy a magyar csendőr ezután is nyíltan és egyenesen nézhessen mindenki szemébe, hogy ezután se akadjon köztük aljas, aki letér arról az egyenes utról, amelyen felemelt fővel mindnyájan haladnak. Ebből, csak ennek az egyenes utnak a göröngyeiből terem számukra tisztelet és megbecsülés, amely glóriával ékesíti a szegénységüket s amelynek boldogító tudatát nem tudja felfogni más, csak, aki maga is az ő utjukat járja.

Es add végül, jóságos arcu kicsi törpe, hogy minden csendőr testvéreként szeresse a bajtársát, nemcsak az örs kis laktanyáinak falain belül, hanem az egész testületet átfogó igaz magyar bajtársi szeretettel. Legyen a szeretet a leghatalmasabb érzés, amely egy testté és vérré forrasztja valamennyiüket: ez lesz számukra az újév legszebb ajándéka.

Ezeket kívánnók mi Nektek, csendörök, ha a kicsi törpének felelnünk kellene. De mert senki sem kérdezi, meg kellene próbálnunk, vajjon nem tudnók-e a magunk igyekezetével megteremtteni magunknak azt, amit a mesék világából mi is csak hiába várunk: a boldog ujesztendőt.

A magyar csendőrök a déli harctéren*)

1914—18.

Irta: SUHAY IMRE tábornok.

Munkámnak nem az a célja, hogy tökéletes történelmi művet nyujtsak. Ennek megírására még hiányzik a kellő alap. A rendelkezésre álló feljegyzések, akták, jelentések hiányosak. A volt m. kir. csendőrfelügyelő ur Önagyméltóságának felszólítására a háborút járt csendőrtisztek és altisztek megküldték feljegyzéseiket, de persze ezek sem teljesen autentikusak, mert nagy részük csak emlékezet után íródott, tehát nem absolute megbízhatók, mint történelmi forrásmunkák.

Saját feljegyzéseim, naplóim és a rendelkezésemre álló akták alapján csak vázolni óhajtom derék csendőrségünk működését, tevékenységét, hogy hivatottabb írók, kiknek több idő és anyag áll majd rendelkezésükre, írják meg ezen derék testület háborus történetét.

En csak mint uttörő akartam megkezdeni ezt a munkát, hogy feledésbe ne merüljön a m. kir. csendőrség tagjainak háborus ténykedése. A mozaikszerű vázlatok emlékeztessék a testület tagjait, hogy elődjeik

*) A csendőrség szolgálatát tárgyoló anyag összegyűjtése sok fáradságot okozott, úgy kellett apránként mindenfelől összehordani. Ez az oka, hogy a már 2 év előtt megkezdett munkám csak most lát napvilágot.

Köszönettel emlékezem meg Mayer-Csejkovits Károly ny. á. vk. ezredes és Antos Mihály szkv. honvédfőhadnagy urak (annakidején a belgrádi katonai rendőrség kiváló tisztje, ma főgym. tanár) nagybecsű támogatásáról, akik munkám második és harmadik részében egyes fejezeteket feldolgoztak és az anyag gyűjtésében messzemenőleg támogattak.

Egy fiúhoz.

Fiam, ha nyugovóra térsz te
S a napi gondot feleled,
Kulcsold kezed s foglald imádba
Délt, Északot és Keletet.

S gondoldj magyar pajtásaidra
Az elrabolt határokon.
A szenvedésben, gyötrelemben
Egymással ott mind, mind rokon.

Gondoldj magyar pajtásaidra,
Akikre ott bus sors szakad.
Hiszen hangos magyar beszéddel
Imát mondani sem szabad.

Rájuk gondoldj és áldjad Istent,
Hogy néked annyi jót adott.
Te zengheted hangos jóhással
A Himnuszt és a Szózatot.

Épp most, mikor imába fogsz te,
Tán ők is abba kezdenek,
De csöndben, hogy kémelek ne hallják
És apró szivük megremeg.

Párnájukba temetik arcuk,
Szemükből a könny egyre dül
S fojtott hangon zokogja mind el:
Hazádnak rendületlenül!...

Fiam, ha nyugovóra térsz te
S a napi gondot feleled:

mi mindent műveltek s szerénységből fel sem említették ténykedéseiket.

*

A magyar csendőr, mint az öntudatos, komoly katona mintaképe, már fogalommá vált a hosszú békeben. Mindenütt ott találtuk, nemcsak a szó szoros értelmében vett közbiztonsági szolgálatban, hanem láttuk őt az állami apparátus minden ágában működni. Ott volt a határszéli szolgálatban, a nemzetiségi vidéken, mint a magyar állameszme legutolsó exponense, a népek barátja, elemi csapásoknál tanítója, segítő-társa, gyámolítója és védője.

Békében, fiatal vezérkari tiszt koromban, alkalmam volt két ízben csendőraltiszteinkkel közelebbi érintkezésbe lépni, mint lovas tábori csendőrtanfolyamok oktató tisztje.

Büszke voltam tanítványaimra! Mert mindkét tanfolyam végével a vizsgáztató előjárók kijelentették, hogy derék csendőreim semmiben sem maradtak vissza az egyéves önkéntesek vizsgájának színvonala mögött. Pompásan rajzoltak, irtak, ügyesek voltak, figyelmesek, a vezérkari segédszolgálatban nagyszerűen kiképezve; egynémelyikkel találkoztam a háboru alatt is — s ott is, mint mindenütt, beváltak.

Derék csendőreinkben, kik a hosszú békeévek alatt minden tekintetben megfeleltek a követelményeknek, a világháboruban sem csalódtunk.

Közreműködésük, azt mondhatnók, hogy a lehetőség határáig fokozódott szolgálatuk, már a mozgósítás pillanatában kezdődött.

Mint tudjuk a mozgósítás egy percre megbénította az egész állami életet; súlyosan érintette az egyén

*Kulcsold kezed s foglald imába
Délt, Északot és Keletet.*

*És mondj imát pajtásidért is
Az elszakított végeken
S kérd, hogy hallgassa meg az Isten,
Ki él s virraszt az égbe jenn.*

Feleki Sándor.

Bonczy Miklós bűne.

Irta: BEÖTHY KÁLMÁN százados.

A felvidéki menekültek összejövetelén mesélte el egy barátom:

Allandó megfigyelés alatt volt apám, mióta bevádolták, hogy Szent István napján a Himnusszal áldozott volna közismert, törhetetlen, magyar hitének. Elítélni nem tudták ugyan, mert a tanuk, két 14—15 éves leány, mikor apám azt kérdezte tőlük: Hát énekeljétek el nekem, ha tudjátok. Megzavarodva hallgattak. Természetes, mert mikor ott még szabad volt ezen imádság, — hej, nagyon régen — akkor azok tán iskolába se jártak. Nem is tudhatták hát.

Ekkor aztán félesztendő után hazajött az öreg, így külsőre megvénülve, megkeseredten, de bévül régi, kurucos, kemény, mindent áldozni kész önmaga — még lángolóbb lett. A hangja tán gyengébb, mert a börtön penésze félév alatt ráülepedett, de a szavai perzseltek:

— Csak ha agyonvernek, nyugszom meg! — harsogta, valahányszor aggódva kérleltük:

— Apa, menjen át magyarhonba, ne bántsák itt tovább. Belepusztul... Megélne, van miből... Ne zaklassák öreg napjait!...

érdekeit, a megélhetését, hogy aztán pontosan az előkészített terv szerint meginduljon a »nagy felfordulás«, az eddigi életből minden embert, erőt, anyagot a haza érdekének rendelve alá.

Csendőrségünk derekasan támogatta a politikai és katonai hatóságokat eme nagy, mindent átölelő munkában. A lakosságot felvilágosították, segítették, a hadköteleseket különösen Erdély, a Kárpátok távoli, nehezen megközelíthető völgyeiből, a havasokról összehozták és szállítmányokba gyűjtve őket elkísérték a mozgósítási állomásokra. Közreműködtek a pótlovazásnál, a járművek, autók stb. kisajátításánál. S mindezt a fokozott szolgálatot akkor kellett ellátniok, midőn az örsök legénységének egy részét máshová hívta a mozgósítás, a beosztás, t. i. a tábori csendőrséghez és a határszolgálatot ellátó népfelkelőkből álló karhatalommal megerősített csendőrörsökre. (Gendarmerieposten mit Landsturmassistenzen.) A magyar csendőrség az erdélyi és a déli, szerbiai határon állított fel ilyen külön örsöket. Ezek feladata volt a vezérkart a hírszolgálatban támogatni, az ellenség kémkedéseit meggátolni, a szigorított határelzárást foganatosítani. Egy-egy ilyen csendőrös 10—70 népfelkelőt kapott.

Saját tapasztalataim nyomán fel akarom sorolni:

1. a csendőrség szolgálatát a hadrakelt seregnél mint tábori csendőrséget;
2. a m. kir. csendőrségnek egyenesen katonai szolgálatát méltatni.

Tudvalevőleg Erdély védelme 1914-ben jóformán egészen a csendőrségre és népfelkelőkre volt bízva.

Elborulva hallgatott ilyenkor az öreg aztán, de nem sokáig. Csak amíg a belülről feltörő rettenetes indulatokat kicsit lecsendesíté. De ekkor akadozva, szakgatottan, harangmély hangján ellentmondott:

— Nem!... Én itt láttam meg az Isten világát s itt küzködtem addig, hogy Ti ne lássatok szükségét. Nem rátok tartozik: mit és hol dolgoztam. Itt széles az ég aljáig s amott a dombszéleken túl is, más, mint magyar szó, — nem hallszott soha. A templom alapját nagyapátok rakatta, rááldozta maga kezével szántott fele birtokát s a lélekharang szegény anyátok krajcárjaiból lett. A temetőben csak fajtámbéli nyugszik, hát *innen* — nem megyek!

— Ellenségeid vannak, minden nappal eggyel több, apám, — mondtam én félénken. Tudtam: legjobban szeret, tán hajlandó lesz... Nem! Rám villantotta szemét s bölintott. Ezüst fejével úgy láttam ekkor, mintha hatalmas fehér virágot ingatott volna egy láthatatlan akarát...

Hát hagytuk.

Esténként alakok sompolyogtak vén házunk körül és a kutyák éjjel ijedt szüköléssel, meg fogvicsorgató dühvel jelezték, hogy járnak, járnak egyre az árnyak, a gyávák. S mikor a vén tehenes reggelente számadást tett a mult éjszakáról, mindig hozzátette:

— Megint itt voltak!...

Az apám csak szótlanul ismét bölintott. Azelőtt?... Egyszer próbálták termés után megrabolni s a négy nyomorultból hármát nyomban halálra lött az almafák lombja alatt s utána rettegve beszéltek róla. — Most? Minden reggel ott a nyoma a sakáloknak, már a káposztafejek közé merészkedtek s apám elsíratta minden nap a híres puskáit is. A sakálok szinte örítették a házunkat. Az meg sötét volt mindig. Csak itt-ott villant a konyhalámpa, ha rövid vacsoráját vitték be s a fény végig csapott a kerten.

A m. kir. csendőrség ezen alakulataiból egy egész hadosztályt állítottak fel. Derék csendőreink úgy itt, mint a Kárpátokban s a szerb harctéren katonai alakulatokban is kiválóan megfeleltek. És végül

3. a csendőrség szerepét a meghódított Szerbiában, különös tekintettel Belgrád városára, ahol mint katonai rendőrség működött, óhajtom megvilágítani.

Azért választottam a déli harcteret, mert tudvalevőleg Szerbiát a magyar érdekkörbe utalták, míg a meghódított Lengyelországot osztrák érdekeltségnek nyilvánították, és mert magam főleg a déli harctéren működtem; így alaposabban figyelhettem meg csendőrségünk tevékenységét. A déli harctéren a meghódított Szerbiában, Montenegróban, Albániában az ellenséges érzelmű, nagyon hazafias, fanatikus lakosság közepette persze a biztonsági szolgálat ellátása természetesen sokkal nehezebb volt, mint Lengyelországban, ahol a lengyel lakosságnak legalább egy része inkább a monarchiához huzott, az orosz igát akarván lerázni. A rútén lakosság azonban nagyjából orosz érzelmű volt, különösen Kelet-Galiciában.

Mielőtt az említett hármass feladat, illetve működés tárgyalását megkezdeném a teljesség kedvéért fel kell említenem, hogy a háború kiütése előtt a magyar kir. csendőrség szervezete a következő volt:

A csendőrség katonai előjárója a m. kir. csendőrfelügyelő.

Területileg az ország 8 csendőrkerületre volt osztva (I—VIII.), melyeknek parancsnoka 1 törzstiszt, rendszeren ezredes volt. Egy-egy kerület több vármegyét foglalt magába, összeesett ugyan a politikai hatóságok határaival, de nem a katonai (honvéd) területi pa-

A pince fekete volt, mert üres lett s az ablak fatáblái is ijedt mozdulatlanságukkal csak fokozták az egyedüllétet. Olykor koppant azokon valami: bogár-e, kő-e? Az öreg ilyenkor szikrázó szemekkel vágta ki az éjszakába a táblákat s kiáltott orosláni, dühös ordítással, hogy a gerincünkön jég szaladt végig:

— Hé!... Ki jár itt?... Hé, a keserves áldóját!... — s a hangja remegtetőn halt bele felelet nélkül a kinos csendü, végetlennek látszó éjszakákba. Olykor, néha a Vág felől mintha gyenge sóhaj lett volna a visszhang keserű szavára...

Karácsonyt vártuk akkoriban, hogy az esküvőm volt. Mikor elutazásunkkor kezet csókoltam apámnak, azt mondtam:

— Nem hagyjuk sokáig, megbeszéljük s az asszonyka is itt lesz azontul...

Az öreg mosolygott:

— Nem leszek én egyedül addig se! — azzal fordult s a tornácra szobája felé dühögött erős lépésekkel. Szinte hallom. Nem tudtam, mit akar mondani s feleségem is kérdő szemekkel lépett fel a kocsira...

Hát siettünk haza. Jókedvűen fogadott apám s ez nekem nagyon jól esett. Mintha a régi, vésett ráncok eltűntek volna arcáról. Azt hittem, nekünk örül, vagy... tán Valakire másra is számított... Feleségem lángba borult arccal gondolt rá, ha szavát tettem s én újból örültem, hogy jókedvét apámnak akármivel is — növelhettem. Mert nagy szüksége is volt rá.

De azért különös volt nagyon. Gyakran óráját nézte, otthagyt minket, mintha valahonnan valakit várt volna, de meglestem, mikor bezárkózott a szobájába. Mikor aztán előjött onnan, meleg szemében titkos lángok csapkodtak s arcáról mintha meleg derű csillant volna közibénk. Nem tudtuk változása okát. És hiába faggattuk. Ránk nézett

rancsnokságok működési területével. Ez persze meglehetősen hibás szervezet volt. A 8 csendörkerületi parancsnoksághoz tartozott a terület nagysága szerint néhány szárnyparancsnokság (parancsnok százados) és egy-egy pót szárnyparancsnokság.

Összesen 57 csendőrszárnyparancsnokság volt, 136 szakasszal (parancsnoka csendőrfőtiszt), 460 csendőrijárással (járásörmester), összesen 2000 örszel.

A magyar csendőrség tudvalevőleg gyalogos és lovas volt.

A fentemlített parancsnokságokon kívül még 4 különített törzstiszt is működött a m. kir. csendőrségnél. Ezeknek főfeladata a kémelhárítás volt.

A m. kir. horvát-szlavon csendőrség tagozása elvben hasonló volt; 5 szárnyparancsnokságnak 12 csendőrszakaszparancsnokság volt alárendelve 247 gyalogos örszel.

A teljesség kedvéért felsorolom még, hogy a bosznia-hercegovinai csendőrség — mely azonban a közös hadsereg kötelékébe tartozott — a Bh. csendőrtestület parancsnokának volt alárendelve, akinek 3 törzstiszt, mint szemlélő állt rendelkezésre. A 8 szárnyparancsnokság 27 szakaszból állt, melyek ismét 51 csendőrijárára (a járárok székhelyein) és 265 csendőrorsre tagozódtak. A bosznia-hercegovinai csendőrség nagyobb részt gyalogosokból állt, de voltak lovasítottak is.

Az osztrák csendőrség végre 14 tartományi csendőrpáncsnokságra tagozódott 145 osztályparancsnoksággal, melyeknek 380 járáspáncsnokság (a kerületi kapitányságok »Bezirkshauptmannschaft« székhelyén) és összesen 3613 *csak gyalogos* örs volt alárendelve.

E tekintetben csak Galicia és Bukovina képezett

kivételt, ahol 170 örsön, a gyalog csendőrökön kívül, 2—2 lovas is volt beosztva.

A mozgósítás alkalmával ezen 4 csendőrtestület tagjaiból vették el a tábori csendőrség számára szükséges tiszteket és altiszteket.

I.

Mint tábori csendőrség.

A mozgósítási utasítások értelmében a magasabb parancsnokságoknál »tábori csendőrosztagokat« állítottak fel. Ezek *rendesen* a mozgósítási állomás hovatartozása szerint kapták a megfelelő csendőrtestület tisztjeit és altisztjeit.

Elvileg a Magyarországon mozgósító parancsnokságok magyar csendőrséget kaptak, de ez a szabály tulajdonképpen csak a hadosztály és hadtestparancsnokságokra vonatkozott, a hadsereg, hadtápparancsnokságok és a főparancsnokságok osztagait már többféle csendőrtestület tagjaiból állították össze.

Igy pl. a hadtápfőparancsnokság az u. n. »Etappenoberkommando« (E. O. K.) rendelkezésére állt 2 tartalék tábori csendőrosztag a következő létszámmal: 4 tiszt, 66 lovas (ezek csak magyarok voltak), 102 gyalogos csendőr, 43 népfölkelő, 74 háttas ló.

Ezen 2 osztag mozgósítási állomása, illetve gyülekező helye a máhrisch-weisskircheni lovassági kadétiskola volt.

A működő hadseregfőparancsnokságnál (»Operierendes Oberkommando«, rövidítve O. O. K., később A. O. K.) a tábori csendőrosztag állománya: 1 főtiszt, 5 lovas, 6 gyalogos csendőr; a hadtápfőparancsnokság-

hosszan s ilyenkor, azt hiszem, lelkünk legmesszebb, legzártabb zugába is belátott s csak annyit felelt: — Majd!...

Nem bántotta az sem úgy, hogy a kertünk alatt gyakoribbak lettek az árnyak s nappal meg százfajta ügynök járt volna a házba. A hivatalos emberek egy ügyben újra meg újra eljöttek s mig beszéltek, szemük százfélé forgott.

Apám, ha beszélt velük, olyan volt ilyenkor, mint a morgó királyi vad... Kész a vérre, de csodálatos nyugalmat bilincselte izmai és akarata közé...

Aztán — karácsony szombatján — reggel ott találtuk három nagy komondorunkat a kutyaólak előtt hidegen, mozdulatlan... Megmérgezték mind s mikor apám elföldeltette szegényeket lent a kertben, azt mondta bugó hangján, miközben egy orozva kibukkant könnyet szétcsapott az arcán:

— Veszedelem jön felém!...

Már alkonyodott az imákra és örömökre váró est, mikor apám egyszer csak kézen fogott bennünket s bevitt a szobájába. Ott rámutatott egy asztalkára s én rémülten láttam ott egy — rádiókészüléket. A mennyezeten kifeszített drótok, az antenna — és kérdésre nyilott arcom, szemem, ajkam. Ő megelőzött:

— Rettentő bűn, de ebből élek. Tengernyi keserűségemre ez orvosság *hazulról*. Jönnek a hangok, fiam s azokban az én számomra: öröm, áldás, biztatás. Összenyomna a némaság. Ezek fiam nem ismernek határt, hiába rakatták le száz kilométereken végig a köveket... Azok jönnek feltartóztatlanul s én elibük állok, látod s hallgatom azokat szomjasan, vad éhséggel. Itt a kagyló, üljetek le!

Alig állottam a zsibbadtságtól. Jól esett támaszra lennem. Szinte öntudatlanul tettem fel a hallgató kagylókat s szemem riadtan kereste apám ragyogó homloka után az ajtó zárját, feleségem lázpiros arcát, megint apámat s a készüléket aztán... Egyszerre csodás hegedűszó áradt a

kagylóból, utána a kíséret s tíz év után — magyar dal, nóta...

Leirhatatlan izgalom vett hatalmába. Ott a börtön levegőjén át, a rettegés és bizonytalanság, türelem és remények légióinak világában magyar nóták zengtek. Olyanok, amilyen-nel vidám, tiszta hajnalokon Valakinek az ablaka alá jártunk, amilyen-nel elkisértettük magunkat a Luck-i sársáncokba meg az Isonzo-i pokolba, amilyen nincs több e földön s amelyet megbabonázva hallgat vad idegen is. Nóták zengtek szomorú üldözöttségünkben, nóták, melyek minden keserűségen átsegítenek...

Hát kicsordult a sirás szemünkön. Kint lassan felragyogott a csillag s a kopók jártak lopakodva, lessel, itt meg bent a tíz éve fájó magyar szívek öntötték a legőszintébb s tán legfájóbb könnyeket. Gyönyörűséges Szent Esténk közelgett és én boldogan csókoltam kezét apámnak, míg ő aztán magához ölelte asszonyomat is... Meddig voltunk így, — tán sokáig? Egyszerre megrándult apám karja, eltőlt magától hirtelen s a készülékre meredt. Abból »Krasznahorka büszke vára« örökszép dallama sirt ki. Megátkozott idők, pusztult remények, sötét esték dala: — »Nem jön vissza többé soha«.

Apám feje felcsapódott erre, tagadni akart s már nyilott a szóra szája, de a szoba ajtaján, kint rettentőt csattant valami. Még ocsudni se tellett időnkéből, már a második, ötödik s nem tudom már hány ütés zugott az ajtóra, amelyik egyszerre aztán kiesett sarkából. Éles fény csapott ránk s benne alakok dobbantak felénk vakító szuronyokkal...

— Hore ruki! — harsogott a tiszt és mi úgy könnyfényes arccal, édesbus boldogságtól, harmatozott bensővel állottunk előttük. Krisztusra várván, zsványok jöttek...

Apám letépte fejéről a kagylókat, meglendült az öles teste és zugva lépett a szikrázó szuronyok hegyéhez:

nál (E. O. K., később főszállásmesternél Oberquartiermeister) 1 törzstiszt, 2 főtiszt, 5 lovas, 7 gyalogos csendőr, 1 számvivő altiszt és 3 loápolóból állt a tábori csendőrsztag.

Az udvari hadiszállásnál (Kriegshofquartier) az attasék és a haditudósítók hadiszállásánál mindenütt 3—4 lovas és 2—3 gyalogos tábori csendőrt találunk. A működő hadsereparancsnokságoknál (O. A. K.) a (mozgósítás alkalmával 1—6. számuk):

10—10 lovas, 6—6 gyalogos csendőrből és 5—5 loápolóból áll a tábori csendőrsztag, míg ezek hadtápparancsnokságainál 1—1 törzs, 2—2 főtiszt (egy közülük segéd tiszt) 17—17 lovas és 7—7 gyalogos tábori csendőrt találunk 9—9 loápolóval.

A hadtestparancsnokságok (1—16) tábori csendőrsztagának állománya: 1 százados, 4 lovas, 2 gyalogos csendőr, 2 loápoló; a gyaloghadosztályoknál (48) 2 lovas, 3 gyalogos csendőrt, 2 loápolót, a lovas hadosztályoknál (11) pedig 3 lovas, 1 gyalogos csendőrt, 2 loápolóval találunk.

A fentemlitett magasabb parancsnokságok közül Magyarország területén (Horvátország nélkül) mozgósított a 2. (Budapest) és 3. (Pozsony) hadsereparancsnokság (a hadtápparancsnoksággal együtt; a IV. V., VI., VII és XII. hadtest, 10. közös gyalog- és 8. honvéd gyaloghadosztállyal az 1., 2., 10. közös, 5. és 11. honvéd lovashadosztály). Az 5. hadsereg, XIII. hadtestparancsnokság mozgósítási állomása Zágráb volt, 2 közös és 1 honvédhadosztállyal.

A 6. hadsereg XV. és XVI. hadtest az 1., 18., 47. és 48. hadosztállyal Bosznia-Hercegovina-Dalmáciában mozgósított.

— Én Bonczy Miklós, nem tudom a »Hore ruki«-t. De tudom, mit akarnak... Vihetnek!...

— Ti meg — fordult felénk — ha... Nem fejezhette be, mert a tiszt lökött rajta egyet s a készülékhez ugrott. Hányat villant a fegyvere, nem tudom, de a zárt szobában ezerszeres dőrejjel hangzott s azt mégis tulsivitotta a meggyilkolt gép. Mintha bezárt lélek sirása lett volna...

A döbbenetes csöndben utána felcsuklott a feleségem zokogása s megdermedten néztük, hogy apám sudár termete lassan elhagyta a küszöböt, melyen belül pedig annyi szép óhajtása született...

Feleségem sikoltva szaladt volna utána, de fegyver elibünk: Na zajtra! (Holnap) ordított a tiszt és megtorpantunk. Kint lassan elhalt apám lépteinek zaja, mert akkor már tul járt az udvar kavicsain, ahol még bizonyosan sóhajtott nehezen.

Odabujt hozzám ekkor az asszony reszketve s ott zokogott:

— Meglássá: Nem jön vissza többé soha...

... Ugy lett valóban. Mi egész este néztük siró, mind összébb hulló bensővel, hogy régi, kis házunk minden darabját felforgatták, összehányták s aztán azt mondták:

— Más nincs, csak Ti, hát — mars!

Ott tudtam meg a fogházörtől, hogy apám: ahogy a hadbiróság épületében a cellák során ment volna újból a börtönébe, mögötte nagyon örvendtek pusztítói. Mert neki lendült az ablaknak szegény apám s bilincses ökleit arcára szorítva, lezuhant az udvarra. Ugy maradt ott mozdulatlanul. Fehér feje úgy pihent a vérben, mintha biborsapkát simított volna rá valami mindenható. jóságos kéz...

Gyönyörűséges álmai után nem bírta volna a börtönöket.

★

Ezek tábori csendőrsztagait csak a bosnyák csendőrtestület adta.

A tábori csendőrség szolgálati teendőit az A—1., tt. szolgálati könyv szabályozta, amely lényegileg a következő határozmányokat tartalmazta:

A tábori csendőrtiszteket és a tábori csendőröket, katonarendészeti szolgálatok teljesítésében, ugyanazon jogok és kötelességek illetik meg, mint a katonai őrségeket. Nevezetteknek még a *hatósági személyeket* megillető különleges védelem is kijár. Azaz senkinek sem áll jogában ezen személyeket szolgálatuk teljesítésében megzavarni vagy ezt a szolgálatteljesítést megakadályozni; »a törvény nevében« tett intézkedéseiknek mindenki *feltétlenül* engedelmessé tartzik. A tábori csendőrtisztek a szolgálati szabályzatban meghatározott esetekben vétkeket *fel is koncolhatnak*.

A tábori csendőrségi szolgálat támogatása *minden parancsnok kötelessége*, a tábori csendőrtiszteknek és tábori csendőröknek ilyen vonatkozásu kéréseit teljesíteni, szükség esetén *karhatalom* rendelkezésre bocsátásával is elő kell mozdítani.

Jelentések és parancsok továbbításával vagy közléseknek személyes közvetítésével megbízott lovasított tábori csendőrök (tábori csendőrtisztek) olyan esetekben, ha lovaik hirtelen szolgálatképtelenné válnak, ezeknek pótlását a legközelebbi lovasított csapatól (lovaság, tüzérség, vonatcsapat) igényelhetik. A megkeresett csapat az ilyen igénylésnek — nyugta ellenében — *feltétlenül* eleget tenni tartozik. Viszont a tábori csendőrség kötelessége, az ilyen módon igénybe vett lovakat a *legrövidebb idő alatt* csapattestükhöz ismét visszajuttatni.

Minden csapattest *köteles* a hozzá forduló tábori csendőrt és az esetleg annak kíséretében levő törzslóvast (loápolót) illetékszerű élelmezéssel és ló táppal természetben ellátni, felszólításra pedig fegyverzetüknek vagy felszerelésüknek szükségessé vált helyreállítását eszközölni. Ugyanez vonatkozik a lovak patkolására, illetve azoknak állatorvosi kezelésére is.

A tábori csendőr *hatásköre* a hadrakelt haderő kötelékébe tartozó és a hadseregkörletben található összes katonai és polgári személyekre, valamint az ott található hadifoglyokra, továbbá az esetleg kiemelt vagy kijelölt tuszokra is kiterjed.

A tábori csendőrök kötelmei:

A tábori csendőrség feladata:

1. A tábori rendészeti szolgálatnak ellátása a hadrakelt seregnél és a hadtápkörletben.

2. A vezérkari tiszteknek *segédkénti* támogatása a menetelés, elszállásolás, kémelhárítás és szemrevételezés körüli tevékenységükben.

3. A különféle karhatalmi szolgálat ellátása.

4. Fontosabb fogolykísérő, küldönc és futár (kurir) szolgálat végzése. Ezzel szemben tábori csendőrök *őrszemeként* nem használandók fel.

A tábori csendőrök, a haderőhöz nem tartozó országos csendőröktől való megkülönböztetés jeléül, fekete-sárga karszalagot viselnek.

A tábori csendőrök szolgálatukat *töltött* löfegyverrel látják el, a gyalogos csendőrök még *szuronyt* is tuznek.

Minden tábori csendőr börből készült szolgálati táskával van ellátva, amelyben előjegyzési könyvét, kézilámpáját és bilincseit tartani, illetve magával vinni köteles.

Bevetkozási módozatok:

- a) a figyelmeztetés vagy megintés;
- b) a feljelentéssel vagy letartóztatással való fenyegetés;
- c) a feljelentés;
- d) vétkes személyeknek előjáróik vagy illetékes hatóságok elé való elővezetése;
- e) a letartóztatás (vasraverés kíséretében olyan egyéneknél, akik vagy veszedelmesek, erőszakosak vagy akiknek szökésétől félni lehet);
- f) végül a fegyverhasználat.

A letartóztatás:

A tábori csendőr személyre való tekintet nélkül *letartóztatni* köteles mindazon a hadrakelt haderő kötelekébe tartozó, annak hatáskörletében tartózkodó katonai és polgári személyeket, hadifoglyokat vagy katonai felügyelet alatt álló tuszokat, akiket büntény, vagy súlyos vétség elkövetésében tetten ér.

Olyan esetekben, amikor a vétkest tetten érni nem sikerült, vagy ha enyhébb elbírálás alá eső vétségről van csak szó a letartóztatás csak a következő esetekben indokolt:

- a) ha a vétkes a szökést megkísérelte vagy annak megkísérlése valószínűnek látszik;
- b) ha a büntetendő cselekmény meggátlása csak letartóztatás által eszközölhető;
- c) ha a birói vizsgálat meggátlásától kellene tartani;
- d) ha a tulajdonképeni bűncselekmény mellett még súlyosító körülmények is fennforognak u. m. tisztesség-

telen magatartás, nyilvános botránykeltés, ellenszegülés az eljáró tábori csendőrökkel szemben stb., stb.

Letartóztatott katonai személyek a legközelebbi katonai bíróságnak vagy illetékes csapattestüknek adandók át.

Olyan letartóztatott polgári személyek, akik nem a hadrakelt sereghez tartoznak ellenséges földön a legközelebbi katonai bíróságok, saját *vagy szövetséges területen* az illetékes polgári hatóságoknak adandók át, kivéve ha azoknak működése — felfüggesztés következtében — szünetelne, vagy ha a büntetendő cselekmény rögtönítő biráskodás alá esik. Utóbbi esetekben az olyan polgári személyeket is, akik nem a hadsereghez tartoznak, a legközelebbi katonai bíróságnak (rögtönítő bíróságnak) kell átadni.

Feljelentések:

Kisebb vétségek esetében a letartóztatás indoklását elegendő szóbelileg bejelenteni. Minden egyéb letartóztatott tényvázlat kíséretében adandó le, a tényvázlatot a tábori csendőrosztagnak parancsnokság szerkeszti.

A továbbiakban a tábori csendőrség szolgálatát a fentebbi szolgálati könyv 1—22. §-a szabályozza.

A fenti irányelvek szerint mozgósították és alkalmazták a tábori csendőrséget. A háború hosszú időtartama alatt azonban mindjobban kiderült, hogy a tábori csendőrség nem volt elég erős a neki szánt feladatot elvégezni, másrészt a békebeli utasítások sem voltak teljesen megfelelőek.

A való élet hosszú háborus évek alatt más köve-

Tábori csendőrök felügyelete alatt gyűjtötték Szerbiában a harctéren maradt saját és ellenséges katonák fegyvereit és felszerelési cikkeit.

telményeket támaszt, mint azt a teoriában, az ilyen utasítások kidolgozásánál békében elgondoltuk.

Sok-sok szolgálatra kellett még a tábori csendőrséget alkalmazni, amire békében nem is gondoltunk, jobban mondva háborus tapasztalatok híján nem is gondolhattunk.

Különösen a szolgálat a csapatok mögött, a vonat- és hadtápkörletben követelt mind nagyobb körültekintést és mind nagyobb személyzetet.

A megváltozott viszonyokkal számolva az egyes hadsereg parancsnokságok külön utasításokat, szabályokat adtak ki a tábori csendőr szolgálat ellátására nézve:

Az Isonzo hadseregparancsnokságnak egy ilyen szolgálati utasítása (Op. Nr. 2900/18.) pl. a következő utmutatást tartalmazza:

UTASITAS.

a csendőrségi és rendészeti szolgálat végrehajtására mozgó háboruban.

1. Általános feladatok.

A csapatoknál és a vonatoknál végzendő csendőrségi szolgálat a következő teendőket öleli fel:

a) A kémkedés és az ellenséges kémszolgálat megakadályozása a polgári lakosság és a hadifoglyok ellenőrzése által, különös tekintettel a seregvonat körletére és a mindenkori éjjeli állomásokra.

b) A mindenkori zsákmány, a magántulajdon és a jóléti intézmények a polgári lakosság vagy a hadifoglyok általi megrongálásának, fosztogatásának vagy szétrombolásának megakadályozása.

c) Az állomásparancsnokságoknak a polgári lakosságot érintő rendelkezéseinek közzététele. A lakosságnak a csapatkörletekben való szabad mozgásának megakadályozása, illetve betiltása. Záróra megállapítás a sötétség beálltával és annak ellenőrzése.

d) A hadrakelt sereghez tartozó egyéneknek a polgári lakossággal való érintkezésének figyelemmel kísérése.

e) A csapatoktól igazolvány nélkül elmaradottak (bujkálók) letartóztatása és illetékes csapattesteikhez való átadása.

f) Egyesek önkényeskedésének, zsákmányolásának vagy a készletekkel való pazarlásának megakadályozása.

g) A könnyű tájékozásnak — az utak és helységeknek feliratokkal való megjelölése által való — megkönnyítése.

h) A rekvizíciós vagy gyűjtő különítmények támogatása.

2. Szervezés.

A) A csapatkörletben:

A csapatcsendőrség szervezése:

Minden gyalogezred saját állományából csendőrparancsnokságot állít fel.

Ez áll: Egy főtiszt mind parancsnokból (az ezred legerélyesebb tisztje), 4 szakaszból a 1 tiszt mint parancsnok (1 tiszthelyettes), a 4 járőr. Minden járőr 1 altisztből mint parancsnokból (1 helyettes) és 6 főből áll. Összesen tehát minden szakasz áll: 1 tiszt, 1 tiszthelyettes, 8 altiszt és 24 emberből.

Ezekből 3 szakasz a csapatcsendőrségi szolgálatot látja el, 1 szakasz pedig a csapatvonatnál teljesít csendőrségi szolgálatot.

(Folytatjuk.)

A börtönügyi múzeumban.

Irta: SZLADEK BARNA ny. százados.

(Az Országos Börtönügyi Múzeum az igazságügyminisztérium palotájában van elhelyezve s Tury György miniszteri osztálytanácsos igazgatása alatt áll. A nyilvánosság elől van zárva; ez az igazgatóság részéről nem merevség, vaskalaposág, hanem ellenkezőleg: tapintatosság és mások jogos érdekei felett való örködé. A börtönügyi múzeumban ugyanis számos olyan rabmunkát őriznek, melyeknek készítői bűnüket a jegyintézetben levezekelve, visszatértek a polgári életbe, ahol rendes joglalkozást üznek. Ha nevük a nyilvánosság elé kerülne, ez őket erkölcsi és anyagi existenciájukban jenyegelné. Tury osztálytanácsos ur a börtönügyi múzeum igazgatója, amint megtudta, hogy a Csendőrségi Lapokban a börtönügyi múzeumból ismertetést szeretnék közölni, készséggel adta meg az engedélyt a múzeum megtekintésére.)

* * *

Nagyon sok a látni s így a leírni való is.

Nehéz elhatározni, kinek a szemüvegén keresztül nézsem a dolgokat s kinek a tollával írjam le a látottakat. Kinek adjak elsőbbséget: a régiségkutatónak, történésznek, filozófusnak, csendőrnek, jogásznak, kriminológusnak vagy a lélek-buvárnak? Ezek ugyanis gyakorta élénk disputába szoktak keveredni egymással, ezek a disputák pedig nem mindig szórakoztatók.

Az első teremben részint tárgyak, részint képek mutatják be a különböző korok büntetési módszereit és a használt eszközöket, melyekkel az igazságot szolgáltatták. A bűn és büntetés történetével kellene tehát megismernedünk előbb, hogy megérthessük, miért vágta le egyidőben mindkét keze fejét annak, aki egy csirkét lopott, miért követték halálra a házasságtörő nőt, miért törték kerékbe azt, aki vallási és egyházi dolgokban nem volt egy véleményen a spanyol főinkvizitorral s viszont miért válhatta meg egy-két tinó árán a delikvens az elkövetett gyilkosságért járó büntetést, egy oly bűncselekményt, amit a mi időkben is halállal büntetnek.

Jó lenne, ha mindezt egy-két hasábra tudnám össze-sűriteni. De nem megy. Ehelyett hát leírok valamit, amit egy francia író munkájában olvastam s ami most, mert eszembe jutott, talán segítségemre lehet.

Mikor az ifju Zemir herceg atyja halála után elfoglalta Perzsia trónját, összehívatta országának összes bölcsseit s miután egybegyűltek, így szólt hozzájuk: »Tanítómesterem: Zeb doktor, arra oktatott, hogy az uralkodók kevesebbet tévednének, ha ismernék a múlt példáit. Ezért tehát tanulmányozni kívánom a népek évkönyveit. Megparancsolom, hogy állítsátok össze a világ történelmét és semmit se mellőzzetek, hogy az teljes legyen«.

A tudósok megígérték, hogy eleget tesznek a fejedelem kívánságának és mihelyt elvonultak, nyomban hozzáláttak a munkához. Husz év múlva megjelentek a király előtt tizenkét tevével, melyek mindegyike ötszáz kötetet hordott a hátán. A legöregebb bölcs, miután térdet hajtott a trón lépcsője előtt, így szólt:

»Felség, országod bölcsjeinek van szerencsájük lábad elé tenniök a világtörténelmet, melyet Felséged kívánságának megfelelően állítottak össze. A mű hatezer kötetből áll és magában foglalja mindazt, amit a népek szokásaira és a birodalmak viszonyaira nézve összegyűjtieniök sikerült. Felvettük a régi krónikákat is, melyek szerencsésen reánk maradtak és elláttuk azokat bőséges földrajzi, kortani és diplomatikai jegyzetekkel. A bevezető fejtegetések

maguk egy teverakományt tesznek ki és a pótlékok is annyira rugnak, hogy alig fértek egy tevére.*

A király így felelt:

Köszönöm a szives fáradozást, melyet szivesek voltak magatokra vállalni. Azonban nagyon el vagyok foglalva az uralkodás gondjaival. Meg aztán amíg dolgoztatok én is öregebb lettem. Elérkeztem, ahogy a perzsa költő mondja, az életút közepére és ha még napjaim beteltével halnék is meg, józan számítás szerint nem remélhetem, hogy elegendő időm lesz elolvasni egy ilyen hosszú történelmet. Ezért azt el fogom helyezettetni az ország levéltárába, ti pedig csináljatok belőle egy kivonatot, mely arányosabban alkalmazkodik az emberi élet rövidségéhez.

Perzsia tudósai újra dolgoztak husz évig, aztán elhoztak a királynak ezeröttszáz kötetet, mely három tevére volt felrakva.

Felső, szólt a legöregebb, reszketősre vált hangon, — ime új munkánk. Nem hagytunk ki belőle semmi lényegeset.

Az lehet, felelte a király, de én ezt sem fogom elolvasni. Öreg vagyok, hosszadalmas tanulmányozások már nem felelnek meg koromnak. Rövidítsétek meg jobban és ne késlekedjetelek velem.

A tudósok annyira nem késlekedtek, hogy már tíz év múlva visszajöttek, nyomukban egy fiatal elefánttal, melynek ötszáz kötet volt a hátára rakva.

Büszkén mondhatjuk, hogy tömören csináltuk, szóltak a bölcsek.

Nem eléggé, felelt a király. Életem végéhez értem. Rövidíteni, rövidíteni, ha azt akarjátok, hogy mielőtt meghalok, megismerkedjem az emberek történetével.

Öt év múlva a tudós társaság újra megjelent a palota előtt. Mankóra támaszkodva egyikük egy kis szamarat vezetett, melynek egy vastag könyv volt a hátára kötve.

Siessetek, — szólt egy főúr — a király haldoklik.

Csakugyan. A király halálos ágyán feküdt. Majdnem kialudt pillantással nézett a tudósokra és a vastag könyvre és sóhajtva így szólt:

Meghalok tehát anélkül, hogy megtanultam volna az emberek történetét!

Felső, felelt a tudós, ki majdnem úgy halálán volt már mint ő, elmondom három szóban: *születtek, szenvedtek, meghaltak.*

... így tanulta meg végül is Perzsia királya a világtörténelmet.

A példázatnak egynémely megszivlelendő tanulságán okulva, igyekszem tölem telhetően nem hosszúra nyújtani a bűn és bűnhődés történetét.

Kain megölte Ábelt, Ézsau ki akarta fosztani Jákobot atyai örökségéből, Judás eladta Jézust harminc ezüst pénzért...

... az emberek azóta is *csalnak, lopnak és gyilkolnak*...

Ennyit a bűnről.

Ami a büntetést illeti?

Az emberek védik becsületüket, vagyonukat, életüket, minden időben más és más módon, más és más eszközökkel.

Gyakorolják, közben keresik is, az igazságot.

Néha jó, néha rossz utakon. Ezernyi tévedésen keresztül.

Egyesek a tüzet, vasat, kötelet hirdetik, mások a türelmet, megbocsátást, szeretetet. Az abszolút igazságot eddig sem ezek, sem amazok nem tudták megtalálni. Hogy megtalálják-e valaha is? Reméljük: igen. Reméljük, hogy megszületik Zarathustra emberfeletti embere és vele együtt az abszolút igazság.

* * *

A börtönügyi muzeum I. számú termében vagyunk.

A kalodák, deresek, bélyegzővasak, hüvelykszorítók, szeges botok itt már csak élettelen, csendes muzeumi tárgyak. Cseppet sem félelmetesek. Az egyik deres olyan akár egy ócska ruhamángorló, a másik mit egy rozoga talicska, a különböző kinzóeszközök üvegszekrénye pedig olyan mint egy kvietált katonatiszt agglegény lakásán a vitrin, melyben nem kínai porcellánedények és sevresi csecsebecsék, hanem régi forgópisztolyok, kilőtt töltényhüvelyek, törött kardpengék és hasonló tárgyak diszelegnek.

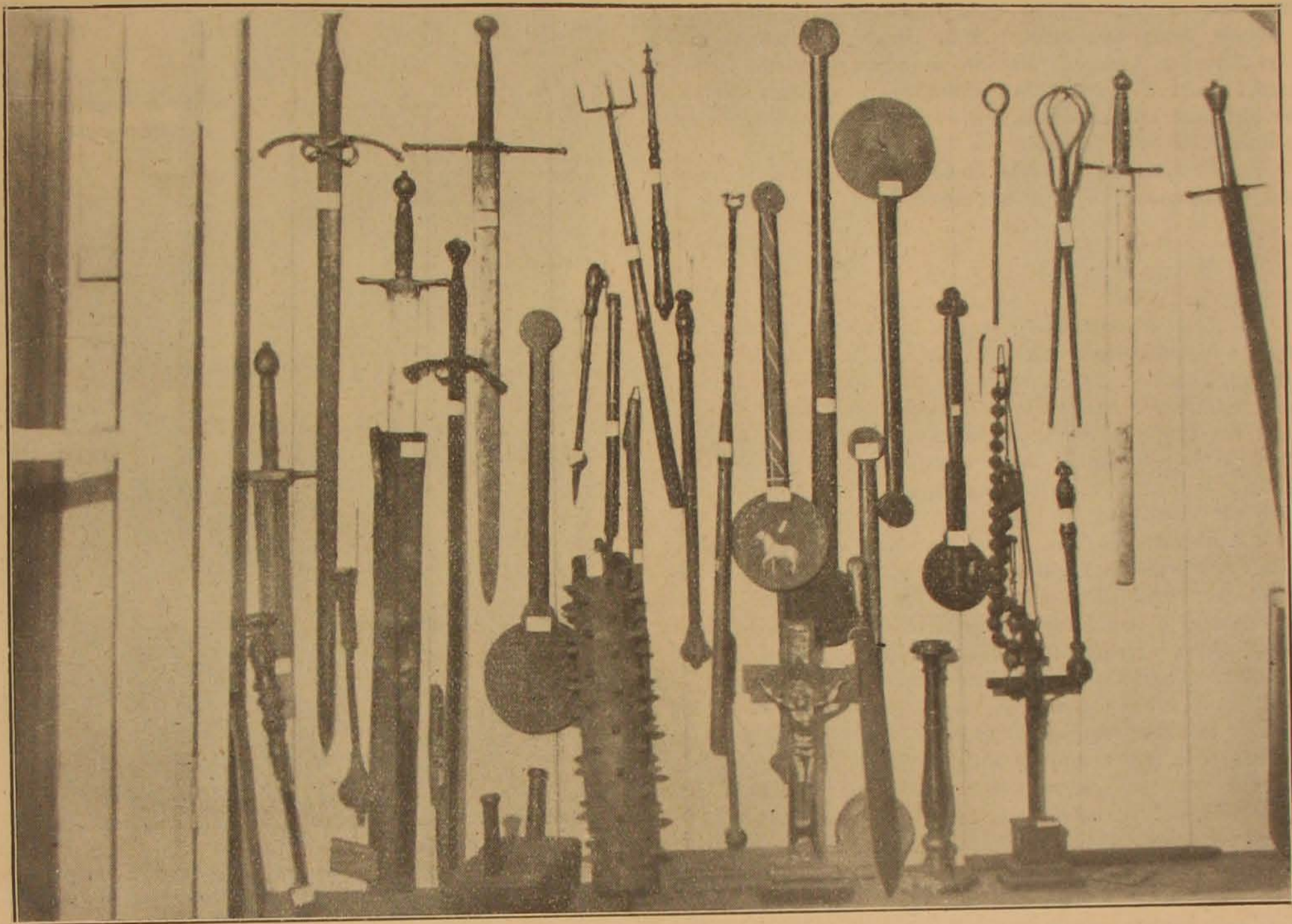
Ha közelébb megyünk az első üvegszekrényhez, a sok titokzatos tárgy között látunk valamit, ami nagy, fekete gyöngyszemekkel teletüzdelt nyakékhez hasonlít. Egészen közelről nézve, látjuk, hogy valóban nyakék. Csak nem olyan, mint amilyent vasárnapi istentiszteletre szoktak faluhelyen nyakukba akasztani az asszonyok. A gyöngyök diónagy-ságu fagolyók s ezekből szeges tüskék állanak ki. Bekisézés alkalmával akasztották a fogoly csupasz nyakába.

A nyéllel ellátott korongok nagyon hasonlítanak a cél-lövészetnél használatos kanalakra. A XVII. és XVIII. században a somfabot szerepét töltötték be, a nevük *Ferula* volt. Ezek a Ferulák nagyon ártatlan jószágok szekrénytársaik mellett. A Ferulával botoztak, illetve lapátoltak. A lapátolás mint büntetés a XVIII. században országszerte szokásos volt. Selmecebányán a bányamunkások fenyítésére használták s az ütések száma 15—20 között váltakozott. A büntetés végrehajtása alkalmával a delikvens fejére zsákot huztak, hogy ne lássa, melyik társa méri rá az ütések, nehogy bosszút álljon rajta. Később a lapát eltért eredeti rendeltetésétől s a céhek az inasoknak legénnyé avatására használták. A lapáttal való büntetés leghuzamosabb ideig a törököknél volt szokásban. A suhintásra emelt lapátnak azonban addig, amíg a fenyítendőnek leért ama bizonyos testrészére, amelyre suhintani a legrégebb időktől általában szokásos volt, nagy levegőellenállással kellett megküzdeni, amin azután úgy segítettek, hogy a lapát közepét átfurták s ettől az időtől kezdve az ilyen »ferulát« magyar nyelven »furatos«-nak nevezték.

A furatossal való fenyítést nem lehetett kellemes cirógatásnak, de kinzásnak sem nevezni. A furatos semmiesetre nem tartozott a kinzóeszközök közé, mert ha pl. a »spékelt nyul«-al hasonlítjuk össze, amit ugyancsak ezen a képen láthat az olvasó, akkor elég erősen kiütözik a kettő közötti különbség. A spékelt nyul egy fahenger, sűrűn teletüzdelve szögekkel, mely a kinzópadnak volt egyik főalkatrésze. A kinzópadba volt erősítve s azzal az elítéltet végighengerelték.

Hóhérpallosokat látunk még a képen, bíróság által használt feszületeket a kerületi tábla idejéből és egy gyertyatartót, mely Pestvármegye egykori siralomházából került a börtönügyi muzeumba. A többi, ebben a szekrényben látható tárgyak magyarázat nélkül is elárulják rendeltetésüket. A hosszonyelű, háromágu villa mintha egyenesen Mefisztó kezéből került volna ide. A foglyot szurkálták vele, ha nem volt hajlandó töredelmes vallomást tenni, vagy ha el akarta nyomni az álmot.

A tárgyak legnagyobb részéről persze nem lehetett felvételt készíteni s így annak a keréknek a képét sem tudom bemutatni, melyet a XVI. és XVII. században kerékbetörésre használtak. A kerékbetörésnek sokféle módja volt. Németországban és nálunk akként hajtották végre, hogy az elítéltet földre fektették s jászolokat vagy pedig X alaku faszerkezetet raktak alája s a kerék talpára vasalt, tenyérszerű széles csonttörő pengével törték össze csontjait. Ennek a börtönügyi muzeumban látható vaspántokkal kirakott keréknek súlya 21 kg. A kerékbetörés másik, a középkorban használatos módja az volt, amikor az elítéltet kerékre fektették és a küllök között vasdoronggal zúzták össze csontjait.

A börtönügyi múzeumból: Szeges nyakécek, furatos hóhérpallosok stb. gyűjteménye.

Mint a legtöbb régi kínzó és fenyegető eszközre és büntetési módokra, a keréketörésre sincsenek hitelt érdemlő adatok, hogy mely nép s mi módon használta azt először. Fenmaradt hagyományok szerint már a régi görögök ismerték a kerékekkel való büntetést, de nem úgy alkalmazták, mint a középkorban. A botbüntetésre ítélt rabszolgákat kötözték szélestalpu kerekre s úgy botozták meg őket. Tehát itt a kerék egészen más szerepet játszott, mint később. A görög módszer csak azt a célt szolgálta, hogy a botbüntetést jobban lehessen végrehajtani az elítéltek kerékre kötözött, behajlított testén. A rómaiak szélestalpu, mázsás súlyú kerekeket gurítottak le hegyoldalokról s azokkal zúzták össze a mezitelenre vetköztetett s a hegyoldalon fekvő helyzetben lekötözött elítélteket. Legrettenetesebb módja a keréketörésnek az volt, amit a spanyol inkvizíció idejében alkalmaztak. A kerék itt széles malomkerékhez volt hasonló és ugyanugy beépítve, mint a malomkerékek általában ma is. A kerék talpa forgás közben 10—20 centiméternyire volt a földtől, melybe török, fűrészek, hegygel felfelé álló szögek és más hasonló tárgyak voltak beleszurkálva. Ha most a kereket a rákötözött elítélttel forgatni kezdték, akkor annak testét ezek a beszurt vaskarók, szuró és vágó szerszámok a szó szoros értelmében ronggyá tépték. A kereket rendszeresen egész lassan hajtották, néha tüzet gyújtottak alá, úgy hogy az elítélt feltépett húsán lassan pörköldött is.

A kínzásnak ezt a módját Magyarországon nem ismerték, mint ahogyan ismeretlenek voltak azoknak a kínzási módszereknek és eszközöknek nagy része is, melyek itt a

börtönügyi múzeumban a machohizmus és szadizmus hajmeresztő elfajulásairól beszélnek.

Julius Cézár idejében levágták a fegyelem ellen vétő katonák orrát. Ez a büntetés az európai országokban később is fenmaradt egészen a XVII. és XVIII. századokba benyúló időkig. A krónika feljegyzi, hogy Francia- és Németországban a büntetésnek ezt a módját katonaszökevényekkel szemben alkalmazták. Ha a katona zsoldfelvétel előtt szökött meg, akkor csak az orrát vágták le, de ha a zsoldját felvette és úgy hagyta el csapattestét, akkor az orrvágás csak »mellékbüntetés« volt, mert ez esetben a szökevény rendszerint akasztófára került.

A nyelv kivágását, kiszakítását főként istenkáromlókval szemben gyakorolták. A mellbimbóknak tüzes harapófogóval való kiszakítása, a megvakítás, a fogak és állkapcsok szét-törése, a kasztrálás, mind olyan büntetések voltak, melyek a mai humánus gondolkodás mellett szinte hihetetleneknek látszanak.

Nem is gondolta volna senki még a háború előtt, hogy ezek a középkorbeli sötét kegyetlenkedések valaha és valahol visszatérjenek. Nem gondolta volna senki, hogy még ezek a hátborzongatóan raffinált kínzások is el fognak halványodni azon módszerek és eszközök mellett, melyeket a XX. század kulturájának megcsufolására az oroszországi cseka emberei az 1917—21-es években kitaláltak és a kezeikbe került szerencsétlen áldozatokon alkalmaztak. A cseka megtanulta Nero módszerét, aki az üldözött keresztényeket esti kerti ünnepélyeken szurokba öntve világító faklyá gyanánt használta, a cseka híven emlékezetében tartotta a

rettenetes Caligula szavait, aki a hóhérnak azt a parancsot adta: »Ölj lassan, hogy ne csak meghaljanak, de tudják is a kutyák, hogy meghalnak.« Amit emberi bestialitás kétezer esztendőn keresztül kitalált, az mind gyakorlati alkalmazást nyert a rigai, kiewi, charkowi pincékben. Alig tíz éve történtek ezek a dolgok, — vészesen, véresen fenyegető mementók a közelmúltból...

... s mégis úgy tekintjük ezeket, úgy emlékezünk vissza, mint dajkamesékre a vasorru bábáról...

Menjünk tovább.

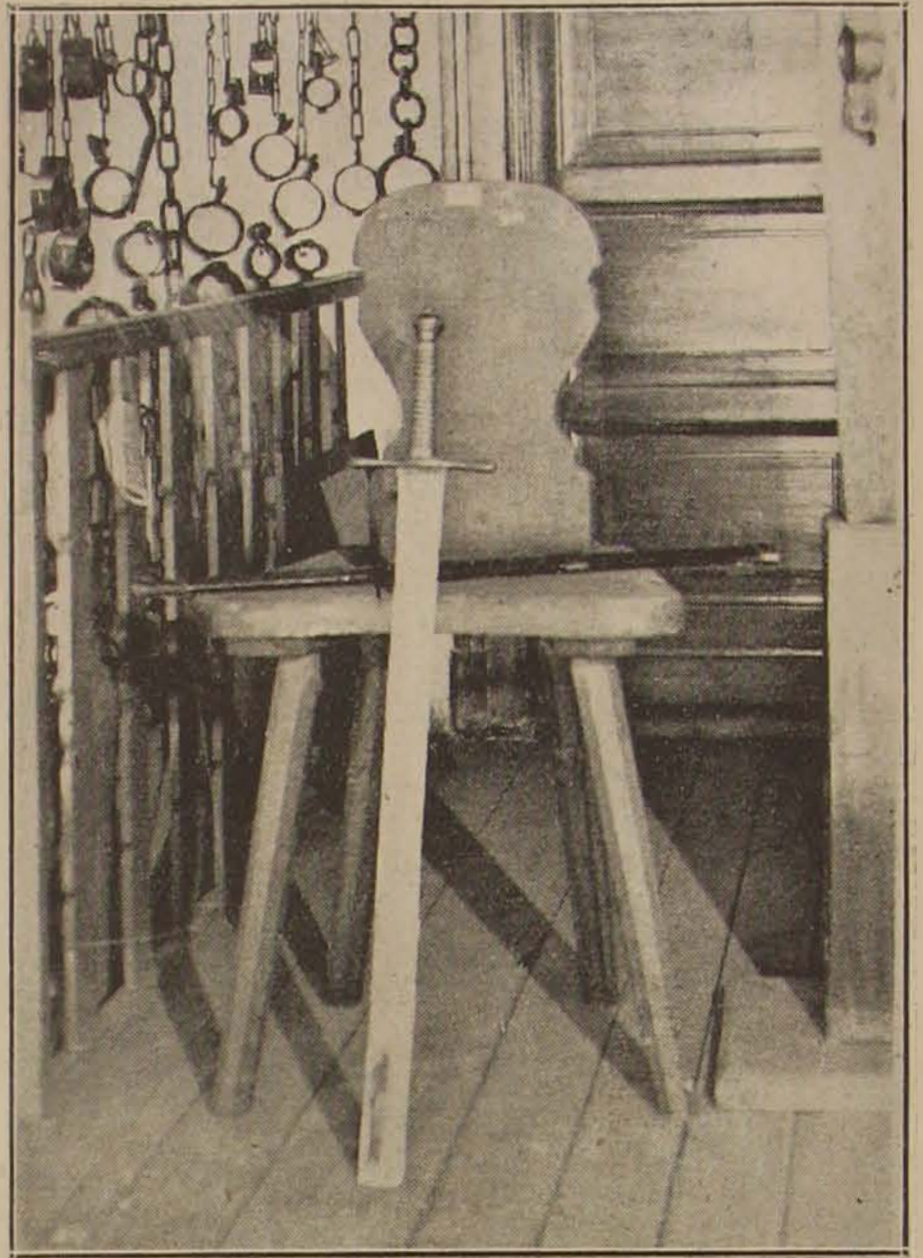
Azzal a hóhérpallossal, melyet az olvasó a 2. számú képen a vesztőszékhez támasztva lát, fejezte le Both Ferenc bakó 1853 április 23-án Ujvidéken az ötszörös gyilkosság miatt halálra ítélt Szabó Ferencet. Both Ferenc bakót Haynau hozta magával Grácból előbb Pozsonyba, később Aradra s onnan Pestre. A pallos, mely markolatáról ítélve 200 éves lehet, a Bothék bakócsaládjában apáról fiura szállt, sulya közel két kilogramm.

A fővesztőszéken nem kisebb emberek, mint Martinovics Ignác és társai szenvedtek 1795-ben mártirhalált. A fővesztőszéket 1859 körül vette meg Spielmann Péter budai lakatosmester a budai városházán összehalmozott ócska holmikkal, ennek özvegyétől vette meg egy nyugalmazott honvédszázados, akitől viszont a muzeum vásárolta meg.

A többi hóhérpallosnak is meg van a maga története. Egyikkel asszonyt végeztek ki utoljára, 1842-ben, Leski Évát Kalocsán. Ezt a hóhérpallost kivégzés után a hóhér Korsós Ferenc kalocsai kocsmáros kocsján felejtette; Korsósék fát vágtak vele, eredeti nyele el is törött, egy másikkal helyettesítették és csak röviddel a háború kitörése előtt jutott a muzeum birtokába.

A lefejezés a halálbüntetésnek igen régi neme, mely sok helyen egészen a mai napig fenmaradt. Minden népnél minden országban ismerték a halálbüntetésnek ezt a módját, csak a végrehajtásnál mutatkoztak eltérések. A pallost egy ideig a balta helyettesítette, míg azután ezt a francia forradalomban először használt guillotine váltotta fel. A lefejezés a baltával és a pallossal úgy történt, hogy az elítéltek tükére lehajtott nyakára ráhelyezték a pallost, illetve baltát és a bakó egy nehéz doronggal vagy kalapáccsal a balta vagy pallos fokára rásujtott. Ha a balta és pallos eléggé éles és az ütés elég erős volt, akkor a fej simán elvált a törzstől, de gyakran megesett, hogy a bakónak négyszer-ötször is le kellett sujtania, amíg az elítéltet csakugyan lefejezte. Ezt az esetet azonban egy kiváló német kriminológus, Quanter, a legnagyobb ritkaságok közé sorolta, mert — amint nem minden malicia nélkül jegyzi meg egy írásban — »Hans mesternek mindig bőven adtak alkalmat arra, hogy a gyakorlatból ki ne jöjjön és a mesterségében imponáló biztosságra és ügyességre szert tegyen«.

A guillotine a humanizmus terén kétségtelenül nagy haladást jelentett és ha a francia forradalom rémnapjairól olvasva, fel is háborodunk azon a mézarláson, amit a jakobinusok rendeztek és azon az »igazságszolgáltatáson«, mely a vádlottaknak lehetetlenné tette, hogy védekezzenek, tényként el kell ismernünk, hogy nem kegyetlenkedtek és a kivégzésnek csak egy módját, a guillotinnal való lefejezést ismerték. Feltalálójáról, dr. Guillotineról feljegyzik, hogy mikor szakértő bizottság előtt készülékét bemutatta, tulbuzgóságában többek között ezeket mondta: »Az én gépemmel szempillantás alatt fejezem le Önöket Uraim, anélkül, hogy a legcsekélyebb fájdalmat éreznék.« Ez a mondás nem kis derűtséget keltett a bizottság tagjai között, azonban Guil-

A börtönügyi múzeumból: A fővesztő székhez támasztott hóhérpallos Both Ferencz bakó tulajdona volt, akit Haynau hozott magával Magyarországra.

lotine állításának helyességét még sem voltak hajlandók saját fejükön ellenőrizni.

A kivégzési mód és eszközök használata a legélesebb, legkiabálóbb ellentét, mely a francia és az orosz forradalmak között fennáll. Alakuljon az emberiség sorsa bármiként is, soha, évszázadok múlva sem lesz lehetséges az orosz bolseviki forradalom irtózatosságból embertelenségére fátyolt borítani, vagy csak mentséget is találni.

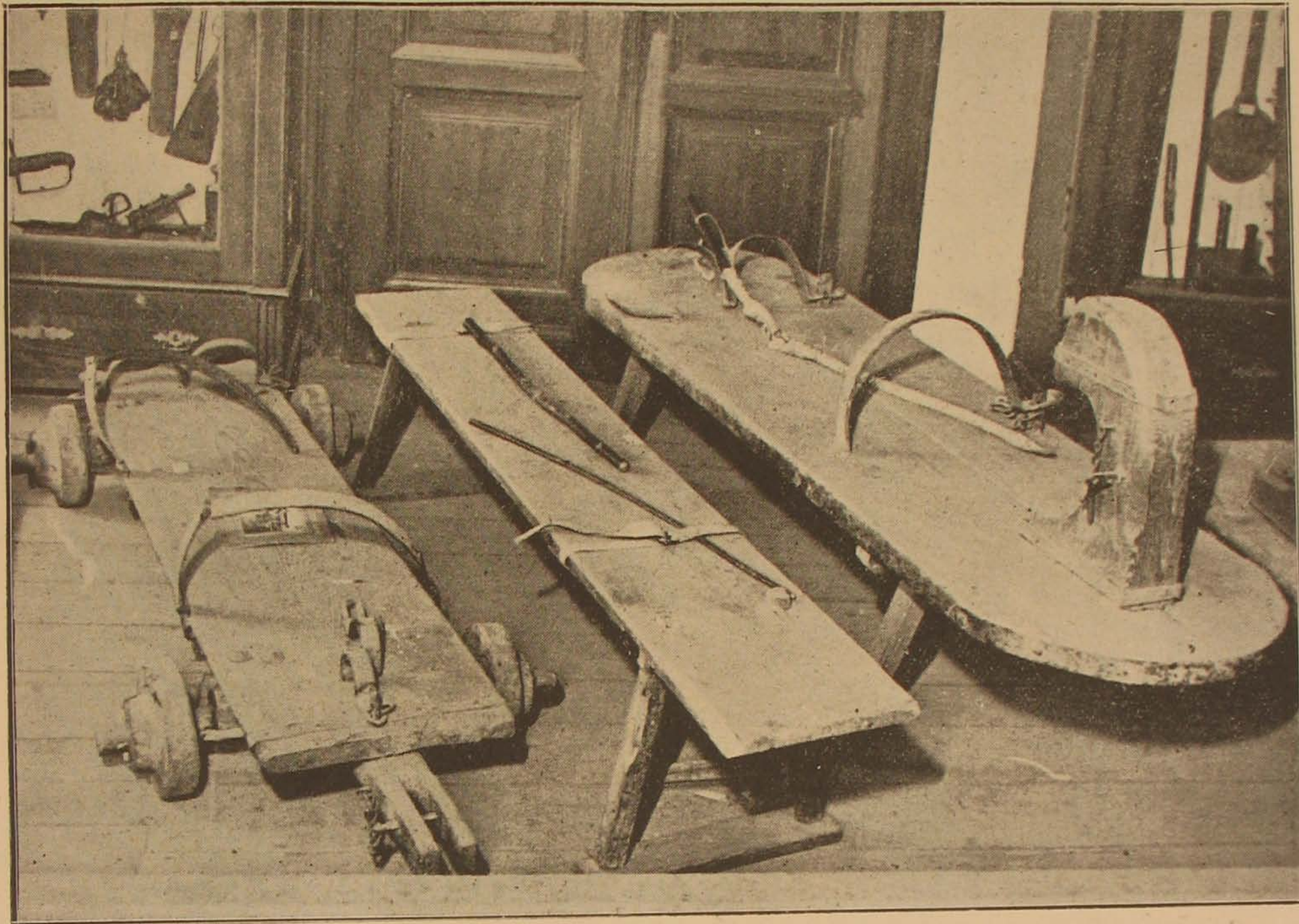
De én itt az orosz és francia forradalmakról beszélek, holott a börtönügyi múzeumról kellene írnom, pedig ennek igazán semmi köze a forradalmakhoz.

Deresek sorakoznak egymás mellé. Legfiatalabb, de talán legnevezetesebb a középső. 1920-ban volt kétszer-háromszor használatban, árdrágítókat botoztak rajta végig, de azután bizonyos oldalról jövő támadások következtében többet nem alkalmazták.

Jól tették-e, nem-e? — nyitott kérdés, mint ahogyan sok minden más a Justicia körében. »Sérti az emberi méltóságot«, — érveltek sokan. De vajjon lehet-e emberi méltóságról beszélni, annál a minden emberi érzésből kivetkőzött árdrágítónál, uzsorásnál, aki vámpír módjára a vérét is kiszívja a karmai közé került nyomoruságnak s vele szorult kényszerhelyzetében shyloki árat fizettet!? Vagy tud-e vajjon a XX. század bölcs gondolkodója jobb és célravezetőbb büntetést a deresnél a munkakerülőkkel szemben, kik asszonyt, gyermeket éhezni hagynak, vagy durva legényeknél, akik brutális verekedő kedvükben mindjárt a bicskához nyulnak?...

De ne mélyedjünk efelett vitába, nézzük a többi tárgyat.

A kép jobb szélén egy ritka típusu, a XVIII. században

A börtönügyi múzeumból: Deresek.

készült deres látható, melynél a fej számára külön vájat volt kifaragva, olyan, mint egy dragonyössisak. Különbözik a deresek rendszerint közönséges lócák voltak. A harmadik egy kerekes deres, melyhez az elítéltnak két kezét, derekát és alsólábszárait vaspántokkal leszorították, a deres végig-húzták az utcákon és a botbüntetést úgy hajtották végre a közönség szemeláttára.

Ez a nyilvános botozás és általában a büntetéseknek nyilvános végrehajtása mindenütt szokásban volt még a múlt század közepén is. Különösen akkor, ha becsületsértés megtorlásáról volt szó. A becsületsértés büntetési nemei között különben talán legenyhébb, de egyszersmind legmulatságosabb volt a következő: Ha valakit becsületsértésért bepanaszoltak s a bepanaszolt nem tudta beigazolni, hogy állításai a valóságnak megfelelnek, akkor elítélték. Nem halálra, nem botra, hanem »visszavonásra és a hazug szájnak ráverésére. »Azaz: a bepanaszolt becsületsértőnek nyilvánosan vissza kellett vonni a sértő nyilatkozatát, istentől elrugaszkodott fickónak kellett magát neveznie, tettét szívből sajnálnia és ezeknél a szavaknál: »ütöm és fegyelmezem ezért hazug számat«, saját tenyerével rá kellett ütni szájára. Ha nem tette, nagyon rosszul járt, mert Hans mester* itt sem hiányzott az oldala mellől, ha az elítélt csak valamennyire is súlyt helyezett fogainak épségben maradására, okosan tette, ha az önexekuciót minél alaposabban végezte.

Az egyik falról egész falhosszuságban különböző alakú és súlyú kézi bilincsek, nyügvasak, fűzőláncok függenek.

Négy métermázsa súlyú vasgolyót látni a felvétel bal-

sarkában. A XVIII. században volt használatos akként, hogy a rajta lévő fülhöz a bűnöst hozzáláncolták és így állították pellengérré.

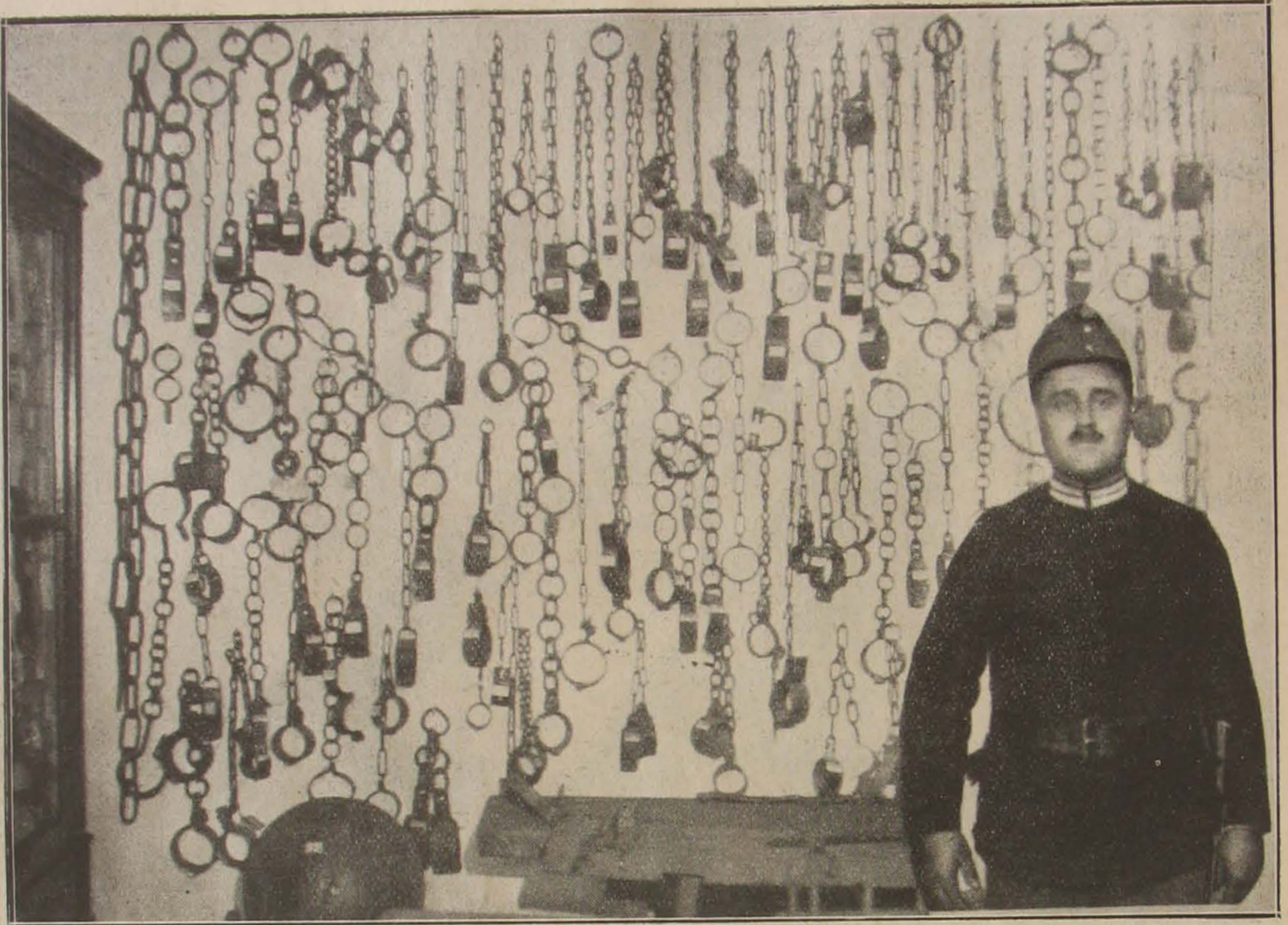
Ez előtt a vasgolyó előtt állva, elmondja nekem kísérem az alábbi mulatságos esetet: Az egyik rendőrtanfolyam hallgatóit (próbaidős rendőröket) hozta a múzeum megtekintésére az egyik rendőrtisztviselő, aki már több ízben járt végig mint oktató a múzeumot. A kiállított tárgyakat, azok rendeltetését, történetét már olyan jól ismerte, hogy külön kis csoportoknak már önállóan tartott magyarázatokat. A magyarázat kitűnően ment, de mikor ehhez a vasgolyóhoz érték, a magyarázó rendőrtisztviselőt egyszerre elhagyta emlékezőtehetsége, sehogyan nem akart eszébe jutni, mire is használták ezt a rettentő súlyú golyóbist? Észrevétlenül át akarta ugrani ezt a múzeumi tárgyat, de a kíváncsi próbarendőrök közül egyszerre hárman is kérdezték: »Hát ez itt felügyelő ur, — ez a vasgolyó, mire való?«

Dorosich főtitest éppen arra lett figyelmes, amikor a következő magyarázat hangzott el: »Hát ez a ménkü nagy vasgolyó arra való volt, hogy az elítéltet odakötötték a füléhez s azután legurították egy hegyről.«

Ezt az esetet csak azért említettem itt meg, mert ez a kis eset iskolapéldája annak, hogyan támadnak hagyományok, legendák, krónikák, melyeket a később kutatóknak nagyon nehéz, sokszor lehetetlenség a valóságtól megkülönböztetni. Minden magyarázatot, leírást tehát, mely régi időknek kinzásaival, a használt kinző és büntetési eszközeivel foglalkozik, — nem lévén mindegyikre biztos és hiteles adat — bizonyos fentartással kell fogadni.

(Folytatjuk.)

*) Hans mesternek hívták a bakót, a hóhért, de általában mindennemű itélet végrehajtóját.

A börtönügyi múzeumból: Nyűgvasak, bilincsek, fűzőláncok.

Bolivia és Paraguay.

Egy héten át a napilapok tele voltak Bolivia és Paraguay délamerikai köztársaságok harci lármájával. Röviden összefoglaljuk az eseményeket, hogy azután tanulságokat vonhassunk le belőle.

Mindkét állam szárazföldi hatalom, mert nincs tenger. A két állam között nincs semmiféle érintkezés, mert óriási mocsár által vannak egymástól elválasztva. Ez a vidék a Chaco (csákó) boreál és éppen evégett tört ki a háború.

Paraguay ugyanis a látszólag teljesen értéktelen mocsarakról 33 év előtt végleg lemondott Bolivia javára és csak később jött rá, hogy rosszul tette. Idegen vállalkozók megértették vele, hogy a Picomayo és Paraguay nevű folyók között fekvő, kb. 240.000 km² nagyságú területen nagyszériűen lehetne pamutot termelni, mert jól lehet a két folyóból öntözni. Azonkívül petróleum (nyersolaj)-források nyomait is találták ott, ami mérhetetlen gazdagságot jelent.

Paraguay erre visszakövetelte magának a Chaco Boliviának átengedett felét, — Bolivia persze hallani sem akar visszaadásról, sőt erődítéseket emelt a paraguayi határ mentén. Erre Paraguay megtámadta az erődöket, felkoncolta a határőröket, hogy erővel visszaszerezze, amiről jogérvényesen lemondott. Bolivia rögtön mozgósított, ellentámadásba ment át, visszaverte a paraguayi katonaságot a határ közeléből és repülőgépeivel bombázott néhány paraguayi várost és folyókikötőt. Erre — legalább egyelőre — csend állott be a hadműveletekben. A két állam állítólag fegyverszünetet kötött.

Ha ennek a hirtelen kitört háboruszkodásnak okait vizsgáljuk, feltűnik, hogy a kis Paraguay a háromszor erősebb Bolivia ellen támadólag mert fellépni. Ezt csak akkor tehette meg, ha háta mögött egy vagy több nagyobb hatalom áll; ugy mint annakidején Szerbia háta mögött, amelyik a nála husszorta erősebb osztrák-magyar monarchia ellen mert támadni, mert tudta, hogy komoly esetben minden oldalról támogatására fognak sietni, mint ahogy meg is történt.

A háborus támadás hírére nemcsak a körülfekvő államok ajánlották fel közvetítésüket, hanem Mexikó, az Egyesült Államok, Spanyolország, sőt maga a pápa is. A két haragos fél visszautasított minden közvetítést.

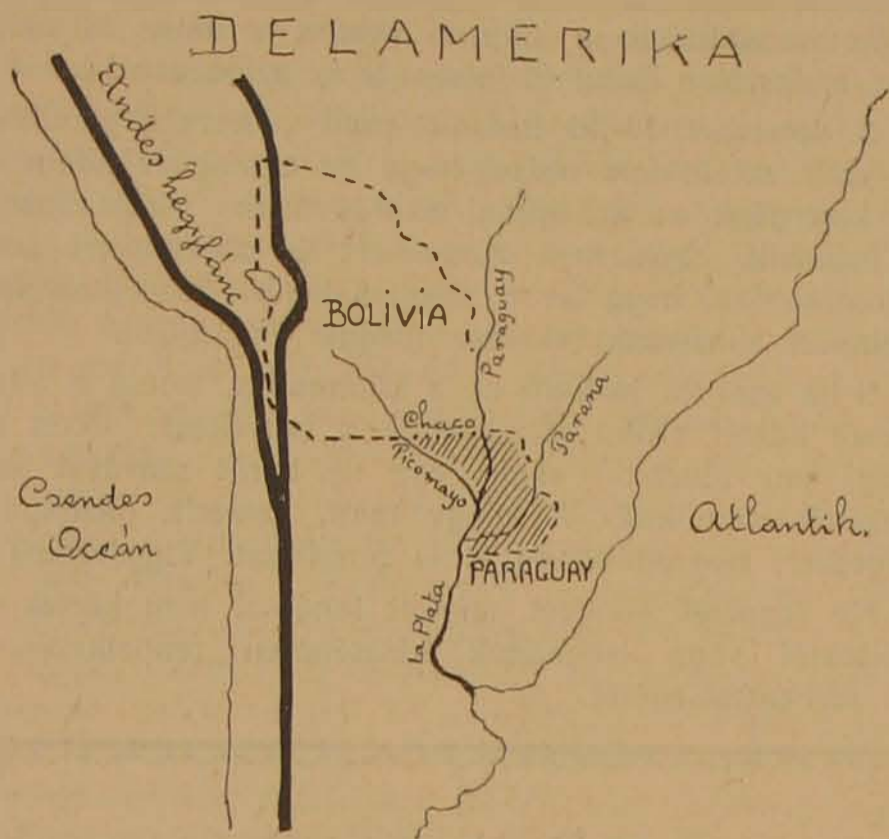
A Népszövetség sietett kijelenteni, hogy amerikai dolgokban nem illetékes, mert alkalmasint eleinte nem volt tisztában azzal, hogy nem áll-e valamelyik tagjának érdekében ez a háború és hogy később mégis beleavatkozott az ügybe, csak arra vezethető vissza, hogy főleg a petróleumforrások okozták a viszálykodást, mely mögött e szerint az Egyesült Államok terjeszkedési hatalma áll a háttérben. Mindebből a következő tanulságokat lehet levonni:

1. Manapság minden háboruszkodás gazdasági okokra vezethető vissza, vagyis megfordítva.
2. minden gazdasági versengés háboruszkodás csiráját rejti magában; minél fogva a gazdasági körülmények mutatják meg a legjobban, hogy hol várható háború.
3. A Népszövetség ebben az esetben sem állott feladata

Ha önmagadat meg akarod ismerni, nézd, mit mivelnek mások; ezeket, ha akarod megérteni, magad szívébe tekints.
Balzac.

magaslatán; mikor még megakadályozhatta volna az ellenségeskedéseket, nem akart beavatkozni. Ha Amerikában tényleg nincs befolyása, akkor miért tagjai az amerikai államok a Népszövetségnek?

Mit fog a Népszövetség tenni, ha a lefegyverzett közép-európai országok ellen valamelyik szomszédos hatalom fegyveres erővel fellép?

És mi fog történni akkor, ha a támadó állam nem engedelmeskedik a Népszövetségnek, épp úgy, mint ahogy nem engedelmeskedtek Bolivia és Paraguay?

P—y —V.

A magyar könyv sorsa.

Irta: CSEPI BÉLA százados.

A december 10-iki *Csendőrségi Lapok* első cikke a magyar könyv sorsáról szól. Már most elnézését kérem a szerkesztő urnak, hogy tovább fonom azt a különben kerek láncot, amely a magyar könyv sorsát körülveszi. Mert láncot hord a magyar könyv; láncot hord a trianoni határokon kívül a magyarok között, — ezt megértjük a gyűlölség feneketlen kutatóitól, — de láncot hord itt bent a Csonk-házában is. Láncát rakja, sulyosbitja az ideges világrohanás, a nyugtalan vérű s megnyugodni nem akaró, mindent csak habzsoló kor és ennek emberei. Láncot rak rá az idegen-majmolás, a külföld után futás esztelen tébolya és öngyilkos morfinizmusa. Az élvezés határtalansága, amelynek már semmi sem elég s kiéltségében már csak a bűnnel való cimborázás ad némi kielégülést. A könyvek falása ma már oly széles rétegben ásta meg a nép lelke alatt a farkasvermet, hogy szinte kétségbeejtő arra gondolni is, hogy hol áll ma a magyar lélek a sok idegen s bolond idegek által kiökendezett, 10—20 filléren árusított, állandóan deliriumban tartó maszlagtól. Hol van a felségesen nyugodt, okosan következetes és emellett mindig verőfényes magyar lélek? Hol van a történelmünk, fajunk sorsa által nevelt, merész ideálokért hevülő, bátran cselekvő, elestében is határtalan önbizalmu, jó és rossz dolgában egyforma erkölcsű magyar lélek? Hol van a lányok, asszonyok hófehér tisztasága, hol van az azt plántálgató nagyanyák, anyák imádságos élet-ideálja: hol van a hit, a remény s hol a szeretet. Hova lett a férfiakból a magyar gerinc, erő, dac és munka s hol él a magyar lét feltámadásában céltismerő, eszköztválogató

hit. Hol vannak? Révedező, egész világokat átkutató szemeim ott találják az idegen nevelés, az idegen könyv alatt félhalottan összesajtolva, az életnek már csak éppen nyomával. Rettenetes tömegei agyonnyomják előbb-utóbb, ha nem látunk hozzá egyenként leszededetni s örök kárhozatra: a tüzre itélni azokat.

S a magyar könyv, amelyben bent csirázna az egész jövő terebélye, ott halódik a rettenetes könyvtorony szemete alatt s nem nyit nekünk felszökkenő hajtásokat, bimbókat, virágokat. Ott rothad, fullad meg a dögleletes levegőjű idegen könyvek szemetében s tulipános, árvalányhajás egész magyar létünk.

Keserű érzések és gondolatok szülőanyja a fajtájáért csendben, de szörnyű kinnal szenvedő, aggódó magyar szemében az oly esetek látása, amikor Rákóczi szellemével élő és minden kis rögében a hősi idők tanúságát hirdető Zemplénben, Abaujban az egyszerű s még nem mételyezettnek hitt kurucivadék házában, a muskátlis ablakokban holmi kimondhatatlan nevű idegen író 20 fillérért vesztegetett könyve lustálkodik. Felborzoltságával tanuja annak, hogy a munkaszünetes napokon azt forgatja az apa, az anya, leány s a legény egyaránt. S szivja magába az idegen világok idegen embereinek erkölceit s szomorú megállapítás az, ha egy-egy mondásánál, tetténél valami rettenetes idegenszerűségre döbbenünk rá.

Nem közönséges dolog, következeiseiben pedig kiszámíthatatlan az idegen könyveknek ilyen elhatalmasodása. Minden önmagával is számolgató ember rájött arra már, hogy átváltoztatja, megmásítja egész lényét a környezet, a foglalkozás, a testi és lelki táplálkozás. Mily sokszor vesszük is észre magunkon, hogy évek során mennyire elkanyarodtunk egész éniunktől ezeknek hatása alatt.

A lélek tápláléka a hit. A hit a tanulásból sarjad ki. A tanulás együttjárója a tanítás, mely emberek szájából vagy a könyvek soraiból hint lelkünkre termékenyítő harmatozást. Végeredményben tehát a könyvek olvasása lelkünk alakulására, gazdagítására vagy megrontására szolgálhat.

Nem közömbös tehát, hogy milyen könyveket olvasunk. Feltételezve, hogy ez a haza lakója, e nemzet tagja lelkében is magyar akar lenni nemcsak nyelvében, nagyon vigyáznia kell arra, hogy milyen hitben erősödik meg. A nagy lelki kérdések megszületése, ezeknek a kérdéseknek lelkiismeret szerinti megoldása ezen a lelki megerősödéson alapszik. Könnyebb szóval mondva s megértetve: miért mondják azt, hogy aki a korpa közé keveredik, megeszik a disznók? Azért, mert ez a szerény és tréfás mondás nagy bölcsélet, amelyik azt mondja, hogy mindenki olyanná válik, amilyen a környezete, társasága. Hiába erősködik tehát valaki, hogy az idegen könyvek olvasása őt csak szórakoztatja, — de át nem formálhatja, — hiába mondja, mert azon fogja magát észrevenni, hogy megcsalták, megcsalta a társasága, amelyben csak szórakozni akart és amelyben a végén maga is idegenné vált.

A magyar élet, a mult, a történelem, a magyar művészet oly gazdag, olyan sok, hogy megismerése hosszú idők munkálkodását kívánja meg. Ezek az idők, melyekben ismergetjük magunkat, fajtánkat, ezek az idők hozzák meg a biztos hitet.

Amikor lapunk előbb említett cikkét elolvastam, megörvendeztem annak, hogy van más is, aki a könyvek ismer-

Csak az, ki maga is boldogtalan volt, kit gondok sujtanak s aki a jótét szükségét érezte, csak az tud szenvedni a szenvedőkkel s gyámoltani gyámoltalantokat, azért a szerencsétlenség sokszor valódi szerencse az emberekre nézve.

Hugo Károly.

tetésével a csendőrség tagjait egy más világ gazdag országába akarja bevezetni. Régóta tollam hegyére kívánczó téma ez s most, hogy az első kürt megszólalt, én is bátorságot kapok vele együtt fujni azt az indulót, amely élénk ütemet ad a kaptafára dolgozó életünknek.

Sokat, nagyon sokat jelent a könyv, a tudás, fillérnélküli helyzetünkben is, meg sem mérhető gazdagságot. De nagyon kell vigyáznunk arra, hogy milyen könyveket vásárolunk, olvasunk. Elsősorban és ezt hangosan kiáltva mondom: *magyar könyvet!* Az a könyv, amelyért pénzt adunk, amelynek elolvasására időt szentelünk, amelyből tanulni akarunk, magyar könyv legyen. *Magyar legyen a nyelve, magyar az írója s magyar a tárgya: a lelke.* E három kellék nélkül ne vegyünk könyvet. S jól vigyázzunk, hogy be ne csapjon bennünket kiabáló hirdetés, ökölnyi betű és a potómár. A könyvek reklámja már magában véve nem erkölcsiekre törekszik, hanem anyagi haszonra. Pénzünkért, időnkért pedig követeljük meg azt az ellenszolgáltatást, amelyre áhitozik a lélek.

Ugy mondtam: magyar legyen a nyelve. Nem minden könyv nyelve magyar ám, bármilyen furcsán hangzik is, még akkor sem, ha azt magyar nevű ember, Magyarországon s magyar szavakkal írta is meg! Hányszor szorul ökölbe az ember keze egy-egy ujságcikk, hirdetés olvastán, amikor bennük kinezva ficamitja »szerzőjük« a magyar szavakat, zürzavaros összevisszaságba keveri a mondat rendjét és teletüzdelt idegen nyelvek pántlikájával úgy, hogy az ember behunyja a szemét, mint mikor olyasvalamit nyelt, ami nem a gyomorba való. Nem is beszélek olyan könyvről, amelyik a magyar szavakat, mondatokat sorra ékteleníti idegen, más nyelvből átcsempészett szavakkal: latinnal, némettel, franciával, angollal és uram bocsás... még a nemzetközi csirkefogó nyelvvél is.

Magyar legyen a könyv írója. Ezen bukott meg Nagy-magyarország. Magyar névvel, magyar szavakkal írt az a néhány ember, akik megmérgezték, elbágyasztották s tehetlenné tették a magyart akkor, mikor legjobban szükség volt a szivre s a karra... Ezeknek az embereknek nem volt magyar a multjuk, a jövőjük, de a jelenük is csak csalás volt. A célját sem árulta el és csak szenvedéseinken, nyomoruságokon keresztül tudtuk meg, hogy mi volt a célja. Magyar névvel, magyar nyelvvél elámitani, megcsufolni saját magunkon keresztül a magyar nyelvet. Kivetköztetni valójából, idegenné tenni az ő céljaik szolgálatára.

De ezek mellett a tudatosan vagy szándékosan rombolók mellett ott vannak még a jószándéku könyvirók, akik belülről hajtott ösztönzésből irnak, de nincs meg bennük semmiféle feltétel ahhoz, hogy nekünk irhassanak.

Nem magyar a gondolatviláguk, a felfogásuk, az erkölcsük, nem magyar a következtetésük, az ítéletük. Idegen előttük a magyar bűn, a magyar megbocsájtás, a szenvedés, a magyar születés és halál, idegen a magyar lelkiismeret, a szokás, a játék, az öröm, a szomorúság.

Idegen bennük röviden mindaz, amiben éltünk-haltunk ezer éven át. Ezeknek az íróknak elhatalmasodása elfelejteti velünk ősi sajátosságainkat és betűikkel, szavaikkal, könyveikkel, tehát tanításaikkal zürzavart keltenek a magyarság tömegeinek lelki világában és leszünk azok, amivel újabban mindsűrűbben vádolnak bennünket a környüllévő és halálunkat siettető népek: hogy magyar faj nincs is, ez a nép, amelyik itt él a Kárpátok medencéjében, zagyva és meghatározhatatlan eredetű népkeverék.

A meg nem érdemelt dicséret megszegyenítő, míg a meglegedés önmagával legfőbb jutalom a valódi tehetségre nézve.

Csengery Antal.

Pedig százszor és ezerszer nem igaz! A védtelen embernek embertelen, erkölcstelen, gaz bántása ez. Megmérgezése a kábult nemzetnek, hogy soha többé öntudatára ne ébredjen.

Azt is irtam, hogy magyar legyen a tárgya, a lelke annak a könyvnek, amit megveszünk. Igen, legyen tárgya a magyar történelem, a magyar urak, magyar parasztok élete, cselekvése, munkája, ünnepe, gyásza, hogy aki olvassa, annak lelkére harmatozzon a szép, a nemes, a bátor és akiknek büne, mulasztása óvjon és intsen. S ne az idegeneké.

A december 10-iki hasonló című cikkhez végeredményben csak azt toldom hozzá, hogy ha a magyar könyv sorsán kesergünk és a segíteni akarás nemes vágya buzog is fel bennünk, vigyázzunk magunkért és utódainkért arra a legfontosabbra, hogy az a magyar könyv, amelynek sorsán megindult a szivünk, valóban magyar is legyen.

S ha igaz és jóakaró az a közmondás, amely a csillogó kincsek között szólal meg barátunk szavaként: »Nem mind arany, ami fénylik«, akkor egy új barát szavával szólok Hozzátok csendőrök: A könyv tanít, nemesít, gazdagít, de mérgezhet, megronthat és el is pusztíthat. Vigyázzatok!

Ne vegyetek könyvet, mielőtt tanácsot nem kértek előljáróitoktól vagy lapunknak készségesen rendelkezésekre álló szerkesztőségétől.

Portyázás.

Az egyik bukaresti román napilap írja: Fogarason az egyik rendőrszem a prefektura udvarán éjnek idején gyanus zajt észlelt. Utánajárva a dolognak, megállapította, hogy a vármegyeház udvarára tolvaj lopózkodott be. Még nagyobb volt a meglepetése, amikor a nyakoncsipett »tolvaj« személyében felismerte Alexandrescu György volt prefektust, aki egy fiatal kecskét szorongatott a hóna alatt szakszerű fogással. A volt prefektus erélyes hangon követelte a rendőrtől, hogy bocsássa őt szabadon, mert jogos tulajdonát, a kecskét viszi el a prefekturáról. A rendőr azonban úgy vélekedett, hogy a tulajdonjogi igényeket mégis csak illendőbb nappal tisztázni s ezért a volt prefektust előállította a rendőrségre, ahol jegyzőkönyvet vettek fel az esetről. Eddig a hírecske, amely valószínűleg még Romániában is kiemelkedik a hétköznapi események szürkeségéből. Erdélyi véreink nézete szerint azonban semmi esetre sem szabad belőle bűnügyet csinálni. Ha a prefektusnak csak ennyi az egész büne, akkor legyen az övé a kecske, megérdemli. Sőt — bánja a szösz — minden távozó prefektusnak legyen illetékes egy kecske, — de ennél több aztán nem. A »káposztát« (nálunk a Józsefvárosban »dohány«-nak nevezik) feltétlenül el kell venni tőle. Az illető derék közbiztonsági közeg pedig nagyon rossz helyen állott őrt. Nem a kecskeólak mellé kell rendőröket állítani, hanem például az állami trezorokhoz, ahol talán gyakrabban is lehetne hasonló jó fogást csinálni.

*

Egy-két hónapra — amíg hó födi a pályákat — bucsút kell vennünk a futballtól. Persze ez nehezünkre fog esni, hisz nekünk a futball ma az, ami volt a római plebsnek gladiátorok életre-halálra menő játéka az arénában. A szezonvégi futballmérkőzésekről feljegyezhetjük, hogy az egyik legutóbbi mérkőzésen már nemcsak a tribünön csattantak pofonok, de magán a

pályán is. Már nemcsak játékosokat, nemcsak nézőket — mint eddig szokásban volt — de megpofozták magát a mérkőzést vezető bírót is, aki kanárisárga drukkerek és fantaszták véleménye szerint akkor ítélte szabadrugást a papagájzöldek javára, amikor éppen a papagájzöldek 11-est érdemeltek volna. Ezt pedig az elkeseredett kanárisárga hivek nem hagyhatták megtorlás nélkül. Hisz jó! Az ember igyekszik megérteni a kanárisárgák elkeseredését, de szomorúan kell arra gondolnia, hogy ez a hihetetlen mennyiségű energia, mely a kanárisárgák és papagájzöldek ide-oda szaladgálását, szinpadi primadonnáskodását és rugdosását kíséri, hogy ez a nagy energiamentesség miért nem állhat valami jobb cél szolgálatában? Fanatikusak, örvények vagyunk, ha a kanárisárgák bevisznek egy gölt a papagájzöldek kapujába, de nagy lelki nyugalommal nézzük, ha öreg nénikék állnak mellettünk a villamoson, amíg mi kényelmesen szétterpesztett lábakkal ülünk, közömbösek, hidegek maradunk, ha szemünk láttára egy ház omlik össze és maga alá temet játszadozó gyermekeket, arcizmunk se rezzen meg, ha valaki éhezve vagy túl jól lakva az élettől a halálban keres gyógyulást. Ha azonban a bíró azt mondja: »Tizenegyes a kanárisárgák ellen!« — akkor elborítja a vér agyunkat és mindaz a hév, lelkesedés, lendület, tettvágy, harckészség utat tör magának, mely valami ki nem talált retortában összesűrítve oly energiát, oly erőt jelentene, amellyel ingyen-konyhát lehetne felállítani az éhezők számára, vigaszt nyújtani az öngyilkosjelölteknek, támaszt az öreg nénikéknek, sőt — ki tudja, nem-e éreztetné hatását ez az energia Szobnál és Biharkeresztesnél is!?

*

Megdöböntő, hogy egy bizonyos idő óta a nagy világhatalmasok szinte szünet nélkül következnek egymásra. Alig szünet meg a tornádó, mely Amerikát szántotta végig félelmetes viharekéjével, kitört az Etna és a lávajolyam egész helységeket tüntetett el a föld színéről, dusan termő szőlőhegyeket tett örök időkre kopárrá, terméketlenné. Még ki sem hült a láva, még az emberek ennek a borzalmas eseménynek hatása alatt állottak, amikor az Atlanti óceán dühöngő, soha nem tapasztalt szörnyű orkánokról, viharokról jöttek hírek. S. O. S. jelek cikáztak süllyedő hajókról, melyek olyan játékszerévé váltak a viharoknak, mint lélekvesztők, halászbárkák a gőzhajó feltalálása előtt...

*

...ugy jönnek egymásra ezek a katasztrófák, az elemeknek ezen gigantikus kitörései, mint tárgyalótermekben azok a bűnperek, melyek ha szórványosak voltak azelőtt, ma már járványszerűek. Egy ember, aki négyszeri eredménytelen kísérlet után megöli feleségét, hogy pénzhez jusson, egy kereskedelmi iskola igazgatója, akiről egy véletlen folytán kiderül, hogy 400 hamis érettségi bizonyítványt adott el pénzért stb. és ki tudja, hogy mikorra ezek a bűnperek befejeződnek, amikor ezek a sorok nyomtatásban megjelennek, ki tudja, micsoda szenzációkban lesz újra részünk?...

*

Az Etna kitörésével szemben tehetetlenek vagyunk. Nem tudjuk elejét venni, nem tudunk gátat állítani az óceán viharjának sem... ha azonban az eseményeket revízió alá vesszük, számos olyan tényezővel fogunk találkozni, melyek tőlünk jüggtek s amelyek hibáink, mulasztásaink folytán az egyébként elkerülhetetlen elemi csapásokat nagyobbá, az okozott károkat súlyosabbá tették. Az elsüllyedt Vestris gőzös személy-

zete bizonyára nem tehetett arról, hogy az óceánon vihar támadt, de hogy a vihar oly könnyen végzett ezzel az ango! gőzessel, annak már sok olyan okát derítette ki a vizsgálat, melyek emberi felületességben, emberi hanyagságban rejlenek. A gőzös későn adta le a rádió segélykérést, a jegyelem már a zürzavar első pillanatában felborult, kiderült, hogy a szénrakodás celjaira szolgáló nyílást, mely alig egy méternyire volt a víz színe fölött, nem tömték be kellőleg, úgy hogy a víz rajta beömlött és a hajó féloldalra billent már akkor, amikor a vihar még csak kezdődött és a hullámzás még csak mérsékelt volt. A hajó rakományát nem helyezték el kellő egyensúlyban, a mentőcsónakok nem voltak meg előirt számban és nem tudtak, — amint kellett volna — hatvan embert magukba fogadni. Az elkövetett hibák, mulasztások felett, kell hogy a megdöbbenés hangja hagyja el annak az embernek ajkát, aki rendez, jegyelemhez és lelkiismeretességhez szokott. Több mint száz ember veszett a hullámokba csak azért, mert a Vestris már jó egy néhány utat megtett vihar nélkül, hasonló rosszul elzárt nyílással, hasonló elégtelen számban és rossz állapotban lévő mentőcsónakkal és — nem történt semmi baja.

*

...s ennek a Vestrisnek mintájára, módjára ki tudja hány és hány gőzös indul el tengeri útjára s hogy nem mindegyik jut a Vestris sorsára, hogy nem mindegyiknél pusztul el száz ember, az csak annak köszönhető, hogy a hullámok legtöbbször simák, szelidek.

*

...vajjon a Vestrisen felületesen betömött nyílás nem-e volna észrevehető Erdélyi Bélák, Röserek és a többiek hajóján, mielőtt tönkretett existenciák, kirabolt, megcsalt emberek és áldozatok kihült tetemei tesznek tanuságot arról, hogy a hajó, a Röserek, Erdélyi Bélák stb. hajója nem részesült kellő ellenőrzésben? Vajjon lehet-e elgondolni, hogy egy ember, aki mint Erdélyi Béla a bártermeken és táncon, flörtön és párbajokon kívül semmit mást nem ismer, hogy ez az ember állás és foglalkozás nélkül egy életet éljen le, anélkül, hogy embertársait, élő, dolgozó, küzködő embertársait valamiképpen meg ne károsítsa? Miért kell várni, amíg a hullámok becsapnak, hogy száz ember életét veszítse, miért kell várni, amíg száz csalás, okirathamisítás, hűtlen kezelés gyűl össze, miért addig, amíg az első váltóhamisítástól hitvesgyilkosságig charlestonozik korunk ünnepelt lovagja!? Miért? Nem lehetne ezeket a Vestriseket, melyek ártatlanok becsületét, vagyonát, életét veszélyeztetik, előbb tüzetesen átvizsgálni? Miért kerülnek rendőri ellenőrzés és felügyelet alá csak azok, akiket városligeti padokon alvás közben szedtek fel éjszakai razzia alkalmával? Miért ne lehetne megkérdezni olykor-olykor azokat is, akik a városligeti pad helyett orfeumok és klubok süppedő foteljeiben alusszák hajnaltájt éjszakai mámorukat: Honnan van pénzéd!? Miből élsz!?

Figyelő.

A katona cipője régen nem külön jobb és bal lábra volt készítve, hanem mindkét lábra egyformán fel lehetett venni. A katonának a két cipőt naponta cserélve kellett hordania, ezért a XVIII. század közepétől az Eszterházy-féle ezredben azt rendelték el, hogy az egyik cipőbe vörös posztódarabkát kell varrni a cserélgetés megkönnyítése végett.

A tamási-i örs közigazgatása gyönyörű sertéseket nevelt. A közigazgatás vezetője: Juhász Sándor csendőr.

CSENDŐR LEKSZIKON.

1. Kérdés. X. Y. községi levélhordó egy, a község tulajdonát képező, de a község belterületén kívül eső réten ment keresztül. Egy bokorból hirtelen egy nyul ugrott fel, amelyet a levélhordó a kezében levő bottal úgy megütött, hogy a nyul nem tudott elmenekülni. A levélhordó a nyulat hazavitte, elfogyasztotta, a bőrét pedig saját céljaira felhasználta. Elkövetett-e a gyanúsított valamilyen vadászati kihágást azért, hogy a nyulat bottal agyonverte, megjegyezvén, hogy a kérdéses terület vadászati jogát egy községi vadásztársaság bírja?

Válasz. Hasonló eset már több ízben előfordult. Az egyik legutóbbi esetben az illetékes vármegye alispánja, mint másodfokú rendőri büntetőbiróság, a terheltet azon cselekménye miatt, hogy egy nyulat bottal agyonütött, az 1883. évi XX. t. c. 27. §-ába ütköző kihágás elkövetésében mondotta ki bűnösnek s ezért őt megbüntette.

Az adott esetben a vadászati törvény 27. §-ába ütköző kihágás nem forog fenn, mert az ezen törvényszakaszban említett tiltott eszköz csak olyan lehet, amely önmagában véve is alkalmas az orvvadászatra. Ilyen tiltott eszközök a vadászati törvény szerint a török, a csapdák, a hálók, a hurkok, a lépvesszők (a tűzokoknál az agyonverés) és végül a duvadaknál a mérgezett csulók. A bot ilyen tiltott eszköznek nem tekinthető, így az azzal való vadejtés nem meríti ki a vadászati törvény 27. §-ában körülírt kihágás tényálladékát. E megállapítás után is fenmarad még annak a kérdésnek az eldöntése, hogy a terhelt az 1883. évi XX. t. c. 26. §-ába ütköző kihágást elkövette-e?

Idegen vadászterületen vadnak kézzel való elfogása, bottal, kövel vagy más hasonló eszközzel való agyonverése a vadászati törvény életbelépte óta számtalanszor képezte e

törvény alapján az elbírálás tárgyát, meg kell jegyeznünk azonban, hogy e téren sok esetben egymással teljesen ellentétes joggyakorlat fejlődött ki. Lényegében annak a kérdésnek eldöntéséről van szó, hogy nyulnak vagy más vadnak bottal, kövel vagy más hasonló eszközzel való agyonverése vadászati kihágást, avagy a kir. bíróság elbírálása alá tartozó idegen ingó dolog jogtalan elsajátítása által elkövetett bűncselekményt képez-e? E kérdéssel kapcsolatban azt az előzetes kérdést is tisztázni kell, hogy a vad élő állapotban *res nulliusnak, uratlan jószágának tekinthető-e?*

Az 1883. évi XX. t. c. erre vonatkozólag kifejezett rendelkezést nem tartalmaz. A jogi és a vadászati szakirodalom (l. Kolosváry Bálint *Vadászati jog c. művét*) azt az álláspontot fogadja el, hogy az *élő vad jelentősen uratlan jószág*. Ezt az álláspontot megerősíti a magánjog kodifikálására vonatkozó törvényjavaslat is, melynek 422. §-a szerint: »*a vadállat gazdátlan, amíg szabadon van*«.

Ezzel az állásponttal ellentétben, a konkrét kihágási ügyekben hozott elvi jelentőségűeknek ismert belügyminiszeri határozatok — nyilvánvalóan arra az álláspontra helyezkedve, hogy az élő vad nem uratlan jószág — többnyire a kir. bíróság hatáskörébe tartozó bűncselekménynek tekintették az élő vadnak idegen vadászterületen kézzel, bottal vagy kövel való elejtését. Ilyen régebbi belügyminiszeri határozatok például az 1051—1890., 203—1891., 542—1894., 3556—1894., amelyek Egerváry gyűjteményében csokorba szedve megtalálhatók, amelyek azonban ma már elavultnak tekinthetők.

A m. kir. hatáskör bíróság 49—1909. számú irányadónak tekintendő határozatában az élő vadat uratlan jószágnak mondja. Meghatározása szószerint a következő: »*A szabadon élő vad uratlan jószág, de az általános magánjogi szabálytól eltérőleg nem akárcsak, hanem csak a vadászatra*

jogosítottnak van joga, hogy a vad tulajdonát foglalással megszerezze. Amíg a vad uratlan, senkinek birtokában, birtokában nincsen és így jogalmilag ki van zárva, hogy lopás, jogtalan elcsajátítás, esetleg a vagyon ellen irányuló más büntett vagy vétség tárgya lehessen».

A minisztertanácsnak hatásköri határozataiban ily egyseges állásfoglalást már nem találunk. Például, amíg az 57.816—1900. I. M. határozat az idegen vadászterületen a vadászati törvény 26. §-ába ütköző kihágásnak mondja, addig a 71.555—1891. I. M. határozat idegen vadászterületen a töröttlábu öznök leszurását a kir. bíróság által elbírálandó cselekménynek tekinti, bár tulajdonképen ez is élő vadnak idegen vadászterületén való elfogása, illetőleg elejtése.

Ezek a most említett esetek és az ujabban is állandóan ingadozó joggyakorlat szükségessé tették, hogy a végrehaláhára felsőbíróságaink a jogbiztonság és jogegység érdekében a felmerülő jogvitákkal végérvényesen eldöntsék. Ezt a jogvitát a hatásköri bíróság előbb szószerint idézett 49—1909. számú határozata tulajdonképen már eldöntötte és ezt az állapotot *a belügyminiszter, mint harmadjoku rendőri büntetőbíróság is ujabban több konkrét ügyben magáévátette, tehát az a rendőri büntetőbíróságainknak a jövőre követendő minősítést és eljárást állapít meg.*

Ilyen értelemben döntött a hatásköri bíróság az 1913. évi szeptember hó 22-én kelt 69. és 70. számú, az 1914. évi március hó 30-án kelt 7. számú és az 1915. évi április hó 26-án kelt 150. számú elvi jelentőségű határozataiban.

Ezt az álláspontot erősíti meg a polgári törvénykönyv már említett tervezete is, amelynek 422. §-a értelmében a vadállat gazdátlan, amíg szabadon van.

Összegezve az elmondottakat, *nyulnak vagy más vadnak bottal, kövel vagy más eszközzel való agyonverése az 1883. évi XX. t. c. 26. §-ába ütköző vadászati kihágást valósítja meg, mert ezt a kihágást az követi el, aki a tulajdonosnak vagy ha a vadászati jog bérbe van adva, a haszonbérletnek engedélye nélkül vadászik. Vadászat alatt pedig minden olyan tevékenységet kell érteni, amely a szabadon levő vadnak kézrekerítésére irányul. Vadászat tehát a vadnak bottal való agyonverése is.*

Ez az okfejtés annyira világos, hogy a felvetett kérdés jövőre jogvita tárgya alig lehet. A csendőrnek tehát, ha szolgálati eljárása közben a fenti cselekményt észleli és magánvádoló a szükséges nyilatkozatot kiállította, a feljelentést vadászati kihágás miatt a főszolgabíróhoz kell megtenni.

TANULSÁGOS NYOMOZÁSOK.

Katonaszökevény-kóborcigányok által elkövetett betöréses-lopások kiderítése.

A „Csendőrségi Lapok,, nyomozási pályázatán dicséretet nyert pályamű.

Irta : BATÁR ANTAL tiszth. őrsparancsnok. (Soroksár.)

A háboru alatt Hont megyében, Hévmagyarádon voltam őrsparancsnok. Őrskörletem tíz községből és igen sok tanyából állott s a béke években nem lehetett valami nagyon mozgalmasnak mondani, dacára, hogy Hont- és Bars-vármegyék szélén feküdt. A világháboru kitörése után azonban a sok hadifogoly és katonaszökevény által elkövetett különböző bűncselekmények igen mozgalmassá tették a különben csendes őrskörletet.

1916 augusztus 1-én Horn Adolf hontfüzesgyarmati lakos korcsmáros panasolta az őrsön, hogy aznap éjjel úgy a korcsmáját, mint a kamráját ismeretlen tettes feltörte s pénzen kívül élelmiszereket és ruhaneműt lopott el 220 korona értékben.

En, Grossmann József alörmester és Gálicz István népfölkelő az eset nyomozására a helyszínre mentünk, hol megállapítottuk, hogy a tettes az udvarba az utcai kapun ment be és az udvar hátsó részénél a magas kerítésen át távozott, hol mezitlábás jobblábán a nagy ujj alatt a talpát mélyen bevágta a kerítés mellé dobált üvegcserepekben, mert a jobblába nyomát pár száz lépésre ki a határba bő vérzés jelezte és az utirányt is megmutatta, hogy a tettes merre menekült. Pár 100 lépésre azután a nyomot elvesztettük, a vérnyomok megszűntek, de találtunk véres zefir ruhadarabokat, melyek a sértett nejének a bluzából valók voltak, ebből megállapítottuk, hogy a tettes a lábát valószínűleg bekötözte és úgy menekült tovább.

Káróstól megtudtuk, hogy a lopás előtti napon egy rongyos ruhájú, fekete, erős, tömzsi cigány járt a korcsmájában, ki tőle viselt ruhát kért megvétélre és ott pálinkát is ivott, miközben mintha az ajtót és az ablakot is alaposan szemügyre vette volna, mire persze csak a járőr beható kérdezősködése után emlékezett az öreg korcsmáros.

A menekülési irányt tekintve Deménd község felé nyomoztunk, hol megtudtuk még aznap, hogy egy jobblábára sántikáló, bekötött lábu s a fenti személyleírású cigány Prizner Mórné korcsmájában járt, hol kenyeret, fél liter pálinkát vásárolt és csupa aprópénzzel fizetett, a többi aprópénzt beváltotta nagyobbra, azt állította, hogy ő koldulásból kapta az aprópénzt.

Megállapítottuk azt is, hogy a cigány Százd-Szete felé vezető országuton távozott Deméndről. Százd községben a korcsmákban érdeklődve megtudtuk, hogy Fischmann József korcsmájában is járt a cigány, ki ott is pálinkát vásárolt.

Egy Ipolyszakállas felől jövő embertől értesültünk, hogy egy cigány Szete község mellett az erdő szélén tüzel és olyan helyen ül, honnan a környéket jól beláthatja. Kerülő uton igyekeztünk a cigányt megközelíteni, de ennek dacára mégis észrevett és a batyuját eldobva, elmenekült az erdőben. Menekülés közben Grossmann József alörmester egy lövést is tett rá, de nem találta el. Hiába volt az egész éjjel tartó serény nyomozás, a cigány elmenekült és a menekülési irányát megtalálni nem sikerült.

Másnap a környékbeli őrsöket táviratilag értesítettem, közölve a pontos személyleírását is a tettesnek, mire a nagykálnai őrs parancsnoka, Menyhárt István örmester, értesített szintén táviratilag, hogy a tettes Dodok Sándor nyitrai 14. honvéd gyalogezredbeli katonaszökevénygel azonosnak látszik.

Ezen értesülés vétel után a feljelentést alapos gyanu alapján Dodok Sándor katonaszökevény ellen a pozsonyi honvéd hadosztálybírósághoz megtettem, a környező őrsöket pedig a nyomozásra írásban is megkerestem.

Ekkor augusztus 19-ig csend következett, az eltűnt cigány felől senki sem tudott semmit, mintha a föld nyelte volna el.

Augusztus 19-én azonban az őrsön megjelenve Pirsy András alsószemerédi lakos kereskedő panasolta, hogy boltját az éjjel feltörték és onnan 70 korona értékű pénzt és ruhaneműt lopott el az ismeretlen tettes.

Grossmann József alörmesterrel és Gálicz István népfölkelővel ismét a helyszínre mentem, hol a megejtett helyszíni szemlekor megállapítottuk, hogy a betörés módja egyezik a Horn-féle betörés módjával, tehát arra a következtetésre jutottunk, hogy ezt is Dodok követhette el, ki itt bujkál a környéken. Másnapig semmi eredmény nem volt, augusztus 20-án Ipolyviskről templomból jövő emberektől értesül-

tem, hogy nemcsak Alsószemeréden, hanem Ipolyvisken is történtek betöréses lopások augusztus 19-én éjjel, még pedig Gálik Jánosné kamráját feltörve 100 korona értékű húst és szappant loptak el, míg Gábor János ipolyviski lakos szövetkezeti boltjának az ablakát is betörték, az üzletbe is mentek, de a sértett észrevette őket és elmenekültek a tettesek.

Augusztus 20-ára menő éjjel Gábor János alsószemerédi lakosnak a szőlőhegyen lévő présházát feltörték s onnan 17 korona értékű bort és korsót loptak el, míg a szomszédos Szete községben özv. Herczog Bernátné üzletének a falát kiásták, de észrevették és az ismeretlen tettesek elmenekültek. Hirschberg Géza szetei lakos pajtájából egy 4 korona értékű vasrudat vittek el az ismeretlen tettesek.

Ezen értesülések után átmentünk Ipolyviskre, hol már az illetékes kemencei őrs járőrei nyomoztak és gyanusítottként egy cséplőgép fűtőt tartottak őrizetben, ama gyanu alapján, mert a Gábor János szövetkezeti üzletében a tettes rozsszemeket szórt el, ő pedig a cséplőgépnél rozsszal dolgozik és az elszórt szemek tőle származhatnak. Mikor azonban én a Gálik Jánosné kamráját megnéztem, láttam, hogy a tettes a szappant egy polcra olyan helyről vitte el, ahol a halomba öntött rozson át juthatott csak és így a rozsszemek a tettes ruhájára feltűrt nadrágja aljába stb. rekedhettek és onnan hullottak ki az üzletbe mászáskor az ablak párkányára. Míg a kemencei őrs járőrei ebben az irányban nyomoztak, én ellenben Dodokot és esetleg ismeretlen társát gyanusítottam. Érdeklődtem tehát a Gábor üzletében, hogy egy cigány nem járt-e ott, mire megtudtam, hogy a Dodok leírásának megfelelő cigány 18-án járt az üzletben, pálinkát ivott és a söntésajtónak támaszkodva nézte, mikor az üzletvezető sógornője visszaadott a pénzből s kérdezte is, hogy hol a tulajdonos; viselt kalapot venne tőle. Majd később, midőn a cigány eltávozott, a községben lakó Horváth Rozália cigánynő egy üveg pálinkát vitt és azt mondta, nála van egy cigány ismerőse, annak viszi.

Elmentem Horváth Rozáliához és házkutatást tartottam nála, de gyanus dolgot nem találtam, hanem sok csürés-csavarás után beismerte, hogy Dodok volt nála, kinek jobb-lába még sebes, de midőn a pálinkát elfogyasztották, az eltávozott tőle és azt mondta Ipolyfödemesre megy, hol egy másik katonaszökevény társával fog találkozni.

Horváth Rozáliát katonaszökevény élelmezése és rejtegetéséért elfogtam s egy járőr által a pozsonyi honvéd hadosztálybiróságnak átadtam, hol 4 heti fogházra ítélték. Pálfi Jakab kemencei őrsbeli őrmester pedig a fűtőt szabadon engedte, mert belátta, hogy gyanuja nem helytálló, amit később az események igazoltak is.

En Gálics népfölkelővel Ipolyfödemesre mentem, hol a bírótól megtudtam, hogy ott sok cigány lakik a községen kívül a domboldalon. Puhatólásomra a bíró azt mondta, hogy van ott a cigányok között egy, aki a háboruban volt, lábára rokkant lett és most rokkantsági díjat huz s azt ajánlotta, mint legmegbízhatóbbat, hogy azzal beszéljek. Erre behívtam Kállai János cigányt és tőle megtudtam, hogy Dodok Sándor (csufnéven Havó) és ennek egy Lakatos János Vilmos (csufnéven Baliga) nevű, szintén katonaszökevény társa, voltak már Ipolyfödemesen, hol több cigánynál tartózkodtak napokig, ott az általuk lopott holmit közösen fogyasztották, most elmentek Léva vidékére, de ha majd visszajönnek, ők maguk átadják az illetékes ipolynyéki csendőrségnek. Mivel a cigány szavának hitelt adni nem lehetett, Kállai Jánost és három társát (ezek nevét már nem tudom) elfogtam és a pozsonyi honvéd hadosztálybiróságnak átadtam, hol katonaszökevény rejtegetésért 2—3 havi fogházra ítélték őket.

Mikor a négy cigányt kísértem, a sok cigány mind utánam tódult nagy jajveszékeléssel, hogy mért viszem el őket és hová viszem? Erre én azt válaszoltam, hogy Pozsonyba kell elvinni őket, hol addig lesznek bent, míg az a két katonaszökevény meg nem kerül, ha tehát ismét idejönnek, ők menjenek be az ipolynyéki őrsre és jelentsék be, hogy itt van az a két katonaszökevény cigány, kiket a hévmagyarádi csendőrség keres s akkor talán hazaengedik azokat, akiket most ő miattuk be kell vinni.

A cigányok esküdöztek, hogy kézreadják a cigányokat, ha ismét odajönnek.

Közben a kiderítetlen esetek szaporodtak. Léva környékén augusztus 30-án Kalapos Lajosné lévai lakos kárára 45 korona értékű kacsát loptak el. Csuvara Mihály lévai lakosnál a betörést megkísérelték, de onnan menekülniök kellett, mert észrevették őket.

Özv. Takács Andrásné lévai lakos kárára 475 korona értékű pénzt, ékszer és ruhaneműt loptak el, özv. Miklóska Kálmánné lévai lakostól 48 korona értékű ruhaneműt, Farkas Györgyné lévai lakosnál a lopást megkísérelték, de elriasztották, Karáb Stefánia lévai lakostól 80 fillér értékű hagyományt loptak el, Horváth Zoltán lévai lakos lakását feltörték, de elriasztattak.

Szeptember 1-én éjjel Fábjának Lajosné kissallói lakostól 36 korona értékű élelmiszert, Abelesz József kissallói lakostól 51 korona értékű baromfit, Weisz Nelli kissallói lakostól 3 korona értékű ruhaneműt, Prizner Árminné kissallói lakostól 120 korona értékű csizmát loptak el, Weiner Sándor kissallói lakos kárára betöréses lopást kíséreltek meg, de el kellett menekülniök, mert észrevették, Hohn Henrik kissallói lakos kárára szintén betöréses lopást kíséreltek meg, de itt is megzavarták a tetteseket.

Szeptember 5-én Mészáros Károly kiskoszmályi lakos kárára 42 korona értékű élelmiszert loptak el.

Eckstein Oszkárné kiskoszmályi lakos kárára 82 korona értékű ruhaneműt loptak el.

Szeptember 6-án Csernák Sándor mohi lakos kárára 130 korona értékű ruhaneműt loptak el.

Szeptember 9-én Markó János alsógyőrödi lakos kárára 194 korona értékű ruhaneműt, Mérész Mátyás alsógyőrödi lakos kárára 10 korona értékű nadrágot loptak el, Szentkereszti Nándor és Mészáros Kálmán, özv. Mihalik Márkné, Lévai József alsógyőrödi lakosoknál megkísérelték a betörést, de onnan menekülniök kellett, Pejger Ferenc felsőszecsei lakostól 600 korona értékű gépsziját, Czimer István felsőszecsei lakostól 11 korona értékű ruhaneműt loptak el.

Ezen lopások és lopási kísérletek után szeptember 12-én ismét visszamentek nagy batyu élelmiszerral és ruhaneművel megrakodva Ipolyfödemesre, hol a cigányok a szokott barátsággal fogadták a mit sem sejtő katonaszökevényeket, nagy dáridót csaptak, nagy üveg rumot hoztak és leitatták a két cigányt s ezalatt egy cigányleány elszaladt Ipolynyékre, hol a csendőrségnek bejelentette, hogy a keresett két cigány náluk van, csak siessenek fogják el.

Ikroslák Miklós járásormester egy népfölkelővel azonnal átment Ipolyfödemesre és a két cigányt egy putriban aludva elfogta, de mikor a bíróhoz kísérték, Lakatosnak sikerült elmenekülnie s a nagy zajjal üldöző lakosság közül valaki a bal kezefejét meglötte, kalapját elveszítve elmenekült az éj leple alatt. Másnap Paulik János ipolysági járásormester Ipolyhidvég községben egy üzletben elfogta. Kérdezősködésére azt mondta, hogy Ipolyfödemesen verekedett a cigányokkal, azok szurták meg a kezét s a vérző kezű cigányt a járőr nem bilincselte meg s kísérés közben újból szökést kísérelt meg s csak nagynehezen lehetett burgonyaszedő emberek segítségével elfogni.

A két tettes így kézrekerült s az ipolysági szárnyparancsnoksághoz lettek bekisérve, honnan én azon távirati parancsot kaptam, hogy a nyomozás lefolytatása végett vegyem át a cigányokat.

Két hétig tartó nyomozás után a teljes beismérésben lévő tetteseket rengeteg bűnjellel és 160 oldalas tényvázlattal adtam át 1916 augusztus 26-án a pozsonyi honvéd hadosztálybiróságnak, mely 32 rendbeli betöréses lopás és szökésért 10—10 évi várfogságra ítélte őket.

Ezen ügyben a már említett öt cigányon kívül orgazdaság és tulajdon elleni kihágásért az ipolysági, aranyosmaróti, verebélyi és a lévai kir. ügyészségnek, illetve járásbiróságnak Pintér József, Burján Lukács és hat társukat feljelen tettem, kik valamennyien szintén kisebb-nagyobb szabadságvesztés büntetéseket kaptak.

Azt még nem hallottam, hogy valaha cigány eláruljon cigányt, pláne ha az még neki élelmiszert és ruhaneműt is visz ajándékba, kétségtelen, hogy még soká garázdálkodhatott volna ezen veszedelmes két katonaszökevény cigány, ha el nem fogom az ipolyföldemesi cigányokat és rá nem bírom őket, hogy ők maguk adják csendörkézre a tetteseket. Igaz, hogy hiába várták vissza hozzátartozóikat, míg a kiszabott büntetést le nem töltötték, de én úgy gondoltam, hogy a szolgálat érdekében helyes, ha a cigányfurfanggal szembe állítom a csendör leleményességét.

Hogy igazam volt, ezt bizonyítja az 1917. évi II. 14-én 106/csf. szám alatt kelt csendőrfelügyelői dicsérő okirat, mely egy katonaszökevény kóborcigányokból alakult és 32 rendbeli betöréses lopást elkövetett tolvajszövetkezet tagjainak kiderítése és elfogása körül kifejtett *leleményességért* és eredményes tevékenységért a legfelsőbb szolgálat nevében lett adva.

A nyomozásban való részvétel és az elfogás körüli eljárásért Faulik János és Hroslák Miklós járásörmesterek felügyelői, Grossmann József örmmester kerületi parancsnoksági dicsérő okiratot, míg Gálicz István népfőlkelő nyilvános dicséretet kapott.

Meg kell említenem, hogy bár közvetlen az elfogásnál nem működött közre, de az elfogás után folytatott nyomozás alkalmával Menyhért István örmmester volt nagykálnai örmparancsnok igazi bajtársias segítségben részesített s ő is nagyban hozzájárult, hogy ezen Bars- és Hont-vármegyét hónapokon át rettegésben tartó betörők minden cselekménye kiderült és a bűnjeltek legnagyobb részét is sikerült biztosítani és úgy a hatóságok elismerését, valamint a lakosság háláját is a csendőrség iránt kiérdemelni.

A nyomozás alkalmával Palfi Jakab örmmester Ipolyvisken tévedett, amikor a rozsszemek után ítélve azt hitte, hogy a fűtő lehetett a tettes, mert, mint később kiderült, Dodok cigányon egy lopott nadrág volt, mely neki hosszú lévén az alját feltűrte s mikor a Gálikné kamrájában a lopást elkövette, a rozshalomra lépett és ott a nadrág alja tele lett rozsszal s a szövetkezetnél az ablakpárkányon maradt rozsszemek tőle eredtek.

Ezen esetről én nem fogadtam el Palfi érvelését, ami az eset kiderítéséhez nagyban hozzájárult, mert puhatolásom útján kaptam az első biztos nyomot Horváth Rozáliától, melyen elindulva nemcsak Palfi feltevése dőlt meg, hanem a nyomozás helyes irányba terelődött, aminek a vége a szép eredmény lett.

Ebből tanulság, hogy a csendörnek a nyomozásnál nem szabad mereven ragaszkodni a látszathoz, mert az sokszor csal, hanem tárgyilagosan kell mérlegelni az egyéb eshetőségeket is, enélkül ki tudja milyen fordulatot vett volna ezen nyomozás is, talán sohasem sikerült volna az igazi tettesek nyomára bukkanni.

Lapszemle.

Lapunk mai számától kezdődően rendszeresen ismertetni fogjuk a nevezetesebb külföldi csendőrségi szaklapok közleményeinek rövid tartalomkivonatát, hogy ilyenformán a külföldi csendőrségi szaksajtót — legalább nagy vonásokban — azon bajtársaink számára is hozzáférhetővé tegyük, akiknek nem áll módjukban azt eredetiben tanulmányozni.

A külföldi szaksajtó közleményeivel helyszüke miatt csak röviden, többnyire csak néhány mondatban foglalkozhatunk s csak a különösen érdekes vagy tanulságos közleményekkel tehetünk kivételt, amelyeket a lehetőség szerint bővebb kivonatban fogunk ismertetni.

Amennyiben valamelyik bajtársunkat egyik-másik külföldi csendőrségi lap közleménye tanulmányi szempontból különösebben érdekelné, az illető lapszámot 16 fillér postabélyeg beküldése ellenében kölcsönképen szívesen rendelkezésre bocsátjuk. A fordítási díj megtérítése ellenében kívánatra egyes cikkek teljes fordításával is szolgálunk.

*

(Franciaország.) Revue de la Gendarmerie. (*Csendőrségi szemle.* Kéthavi folyóirat. Először megjelent 1928. évi január 15-én, tehát 1 éves. Egy évben 6 füzet. Előfizetési ára 40 frank (9 pengő). Két részből áll: Nemhivatalos közlemények és hivatalos részből.)

1928 november 15. színt.

Naudin (Nodén) szíds.: A kanadai lovascsendőrség (a szept. 15. számban megjelent közlemény folytatása). A cikkirő egy a miénktől teljesen eltérő világba vezeti az olvasót, mert Kanada eszkimólakta északi része már az örök hó- és jégbirodalmához tartozik. Hogy csak egy példát említsünk: A népszámlálásra kirendelt 20 csendőrijárőr 1926-ban 6 héten belül 32.000 km utat tett meg; egy járőr 2400 kilométert 20 munkanap alatt, vagyis egy menetnapon 120 kilométert — vasut nélkül (valószínűleg kutyszánon). Ezek a számok világosan mutatják a birodalom területének óriási méreteit.

Tubert (Tübé) szíds. a csendőrtisztről és annak kötelességeiről ír összefoglaló áttekintést, melynek főfejezetei a következők: I. Erkölcsi ténykedés 1. fellebbvalókkal, 2. alárendeltekkel, 3. hatóságokkal és a lakossággal szemben. II. A tiszt szerepe a csendőrségi szakszolgálatban.

Massard (Masszár) Emil a főváros tanácsához felterjesztett egy tanulmányt Páris forgalmi problémájának megoldásáról. Összehasonlításképpen leírja a nagy német, angol és amerikai városok forgalmi berendezését és mindebből következtetéseket von le, melyek alapján Páris forgalmi viszonyait javítani lehetne. Egyszóval megmondva azt ajánlja, hogy helyezték a forgalom egy részét a föld alá.

Chambon (Sambón) és Fabre (Fábr) hadnagyok fejtegetéseket irnak a »Büntetőbirósági körözö rendeletekhez« (folytatás). A jelen közleményben következő fejezetekkel foglalkoznak:

Hogyan kell a körözvényben keresett tetteseket »fontosság« szerint osztályozni? Miképen lehet a legkönnyebben megjegyezni a keresett egyének nevét, személyleírását, fényképét, különös ismertető jelait, az automobilt? Miképen kell a megjegyzett adatokat értékesíteni.

Végül néhány bírósági ítélet következik, melyek a csendőrséget különösen érdeklik.

A hivatalos rész az 1928-ban megjelent mind a hat füzet tartalomjegyzékét közli úgy anyag szerint csoportosítva, mint a szerzők nevei szerint rendezve.

(Jugoszlávia.) Jandarmeriski Vesnik. (Havi folyóirat. Kiadja a jugoszláv csendőraltszti iskola Kamenciában. 1926 január 1-én jelent meg először, most tehát 4-ik évébe lép. Tartalma két részből áll: Nemhivatalos és hivatalos részből. Az utóbbihoz csatlakozik egy kitüntetési rovat.)

Vlah O. cs. alezr. az egyéni gazdasági helyzetben keresi a büntények okát. A keresőévek 16-tól 40-ig tartanak.

*Magányban érlelődik a tehetség,
A jellem a világ küzdelmi közt.*

Goethe.

A legtöbb bűntényt is ezekben az években követik el. Gyermekéknél és aggnál ritkán fordul elő bűntény. A legveszedelmesebb kor 16 és 20 év között van. Ha ilyenkor az ifju nem kap tisztességes munkát, könnyen a bűn felé hajlik. A fejtegetés igen érdekes, csak az kár, hogy nem mutat utat, hogyan lehetne a bűnözésnek elejét venni.

Jankovics cs. őrn. 14 pontba foglal össze egy speciális utasítást a pályaudvarokon, hajóállomásokon és repülőtereken szolgálatot tartó csendőrök számára.

Az *öngyilkosságról* szóló cikk német forrásból merített statisztikai adatok nyomán kifejti, hogy az öngyilkosságok száma nagy háborúk után mindig emelkedik, míg a születéseké visszamegy.

Vujcsics Gj. cs. szts.: A csendőrség szerepe a vasuti bűntettek megakadályozásában. A jelen befejező közlemény részletesen kiterjeszkedik a csendőrség feladatára: 1. a vasuti állomásokon a közbiztonságot fentartani és a forgalomra ügyelni, 2. a különböző vonatokat kíséni, 3. az utazókat ellenőrizni és emellett az előirt magatartást tanusítani, 4. az ismeretes professzionista vasuti gonosztevéket nyilvántartani, mert ily módon lényegesen könnyebb azokat figyelni.

M. F.: A Népszövetség már több kísérletet tett aziránt, hogy a vegyi fegyvereket kiküszöbölje a hadviselésből, vagy legalább is megakadályozza a polgári lakosság ellen irányuló gáztámadásokat. Eddig semmiféle pozitív eredményt nem képes felmutatni. Gáztámadások nem irányulnak egyenesen a polgári lakosság, hanem az ipari, gazdasági és közlekedési központok ellen, amelyek közelében rendszeren polgári lakhelyek vannak; a Népszövetség követelése csak megfordítva volna teljesíthető: ha ugyanis a gáztámadásnak kitett építmények közeléből háboru esetén eltávolítjuk a polgári lakosságot, amely nincs ott alkalmazva.

1928 október 20. és 21-én *rendőrkuitya*-versenyt tartottak Belgrádban a csendőrség közreműködésével, melyben csendőrök »markirozták« a gonosztevéket.

A képek között különös érdeklődéssel bír egy képsorozat idegen államok csendőrségéről (rendőrségéről) és pedig: finn, román, hollandus, olasz, francia és angol gyarmati csendőrökről.

Egy eredményes nyomozás. Egy bosnyák-horvát határmenti faluban elloptak két ökröt. A csendőrség csak napok múlva értesült az esetről, mert a kárvallott eleinte maga igyekezett jószága hollétét kinyomozni, — persze eredmény nélkül. A lopás óta 6 nap múlt el, minden friss nyom elveszett. A tettes azóta a hatodik határban járhatott. Nem marad más hátra, mint az összes tekintetbe jövő csendőröket értesíteni és nekik az ökrök leírását megküldeni. Néhány nap múlva egy szomszédos csendőrörs területén megkerült a két ökör a tolvajjal együtt. A csendőrök azonban nem elégedtek meg ezzel az eredménnyel. Gyanus volt nekik a tolvaj gyors beismerése, úgy tünt fel, mintha azzal, hogy magára vonja a figyelmet, másokat akarna fedni. A csendőrös parancsnoka a szomszédos csendőrörsökkel egyetértésben széleskörű, gyors és erélyes nyomozást indított és sikerült nekik egy Boszniára és Horvátországra kiterjedő tolvajszövetkezettel leleplezni, amely évek óta rendszeresen üzte a baromlopást. A tolvajok földmivelő parasztok, az orgazdák mézárások voltak. A barmok egyrésze megkerült, egyrészt levágták és kimérték, a többit hamis marhalevéllel kicsémpészték Itáliába.

Ebből az esetből több tanúságot merit a lap:

1. A lopás kiderítése csakis a csendőrösparancsnokok összedolgozásának, rendszeren megtartott megbeszéléseinek és megfigyeléseik kicserélésének köszönhető. Ez a kölcsönös szóbeli információ tehát nagyon hasznos.

2. Soha sem kell megelégedni az elért eredménnyel, hanem minden gonosztett mögött az ok és az okozó és egyéb összefüggések után is kell kutatni; de legalább is feltételezni, hogy ily összefüggések létezhetnek és ebből a szempontból is megvizsgálni az esetet.

Különösen helytálló az ilyen elővigyázatosság a határvidékeken, ahol a csempészet által adott értékesítési lehetőség bünszövetkezetek alakulását nagyon megkönnyíti.

Álszemérem és gáncsoltatástól való félelem többször birnak rossz cselekedetekre, mint jókra; és az erénynek csak azon kell pirulnia, ami rossz.

Rousseau.

JÓ EGÉSZSÉG.

Előszó.

Az ember egyik legdrágább kincse a jó egészség. Mindaz, amit az emberek általában boldogságnak és megelégedésnek szoktak nevezni, csak akkor lehet tökéletes, ha egészségesek vagyunk s az Élet nyújtotta anyagi és szellemi jót és szépet is csak úgy tudjuk zavartalanul élvezni, munkaképességünk teljességét csak úgy tudjuk hasznosítani, ha egészségi állapotunk iránt való gondjaink nincsenek.

Ennek dacára azt kell tapasztalnunk, hogy az emberek általában nem szentelnek annyi figyelmet az egészségüknek, mint amennyit az, szó szerint is életbevágó fontosságánál fogva, megérdemelné. Az egészséges ember valami természetes, önként értendő dolognak tartja, hogy egészséges s addig, amíg meg nem betegszik, nemcsak, hogy nem törődik önmagával, hanem részint tudatlanságból, részint kényelemszeretetből vagy könnyelműségből szinte naponta kockára teszi azt, amit sokszor olyan nehéz vagy éppen lehetetlen is visszaszereznie: az egészségét.

Nem állítom, hogy az elővigyázatos ember mentes mindenféle betegségtől, sőt, a tulzott elővigyázat néha káros elpuhulásra is vezethet. Vannak betegségek, amelyeket a természet kifürkészhetetlen rendelése folytán a legnagyobb elővigyázat mellett sem lehet elkerülni s amelyeknek a leg-tudatlanabb ember is éppen úgy ki lehet téve, mint a leghiresebb orvosprofesszor. De ezzel szemben igen nagy azoknak a betegségeknek, fertőzéseknek a száma, amelyik ellen kellő felvilágosodottság mellett védekezni lehet, amelyekkel szemben szervezetünket helyes életmóddal ellenállóbbá tehetjük s amelyeknek gyógykezelését is megkönnyíthetjük azáltal, hogy idejében fordulunk velük orvoshoz.

Mindez azonban csak akkor lehetséges, ha az egészség-tannak legalább a legelemibb ismereteivel tisztában vagyunk. Aki az emberi szervezet berendezkedését és működését csak nagyjában ismeri, aki az emberi test egyes főbb szerveinek rendeltetésével és fontosságával csak annyira is tisztában van, hogy a mutakozó rendellenességeket idejekorán észre-vegye s aki pl. a tisztaságnak egészségügyi fontosságával tisztában van, az sohasem fog kuruzsló vénasszonyok áldozatául esni s nem fog a bajával csak akkor orvoshoz fordulni, amikor már nem lehet rajta segíteni.

Mint a budapesti 3. számú honvédkórház sebészfőorvosa, nagyon sok csendőrt gyógykezelttem és gyógykezelek s éppen azért a legnagyobb örömmel teszek eleget a *Csendőrségi Lapok* szerkesztője által hozzám intézett felkérésnek, hogy e lap hasábjain egy egészségügyi rovat keretében megismer-tessem derék csendőreinket azokkal az egészségügyi alapismeretekkel, amelyeket minden művelt laikusnak tudnia kell. Meg vagyok győződve róla, hogy aki a cikkeimet figyelmesen végigolvassa, azoknak hasznát is fogja látni.

Megelőzően azonban két dologra kívánom felhívni olvasóim figyelmét.

Az egyik az, hogy cikkeim nem az orvost vannak hivatva pótolni vagy fölöslegessé tenni, hanem ellenkezően, az orvosi kezelés fontosságát kívánják kiemelni és megbizonyítani. Ne gondolja tehát senki azt, hogy a cikkeim elolvasása után belőle már kész orvos lesz, aki minden baját maga gyógykezelheti, mert a legtöbb veszélyes, sőt gyógyíthatatlanul előrehaladt betegségnek nagyon sokszor az ilyen »öngyógyítási« kísérletezés az okozója. Ez természetes is, mert hiszen vannak betegségek, amelyeknek felismerése és helyes gyógykezelése sokszor még az egész életén keresztül tanuló orvost is nehéz feladat elé állítja, könnyen elképzel-

hető tehát, hogy milyen veszélyeket rejthet magában hozzá nem értő, tanulatlan egyéneknek, vagy éppen magának a betegek avatatlan kontárkodása, amelynek súlyos következményeit aztán sokszor még az orvostudomány sem képes többé jóvátenni.

Nem szabad azonban a másik végletbe sem esnünk, az ugynevezett hypochondriába, a képzelt betegségbe. Sok olyan makkegészséges ember van, aki, ha valamilyen betegségről olvas, rögtön azt képzei, hogy ő is abban szenved, sőt annak egyes tüneteit is érezni véli. Az ilyen ember réme az orvosoknak és a kórházaknak, mert valójában semmi baja sincsen s mégis csökönyösen betegnek képzelvén magát, egyik kórházból a másikba vándorol s végül is az orvosokat hibáztatja, amiért nem tudják »meggyógyítani«. Bizom csendőreink értelmességében és józan gondolkodásában s remélem, hogy a cikkeim egyiküket sem fogják ilyen képzelt beteggé tenni, hanem ellenkezőleg, azt fogják szolgálalni, amiért tulajdonképpen megszületnek; a jó egészséget.

*

Mielőtt cikksorozatomban tulajdonképeni tárgyára a betegségek, törvényszéki orvosi esetekre stb. rátérnék, előzőleg röviden meg kell ismernünk az emberi testet és annak a legfontosabb életfentartó működését; Igy a szív, a vérkeringés, a vér, a lélegzés és az agyvelő munkáját.

1. A szív és a vérkeringés.

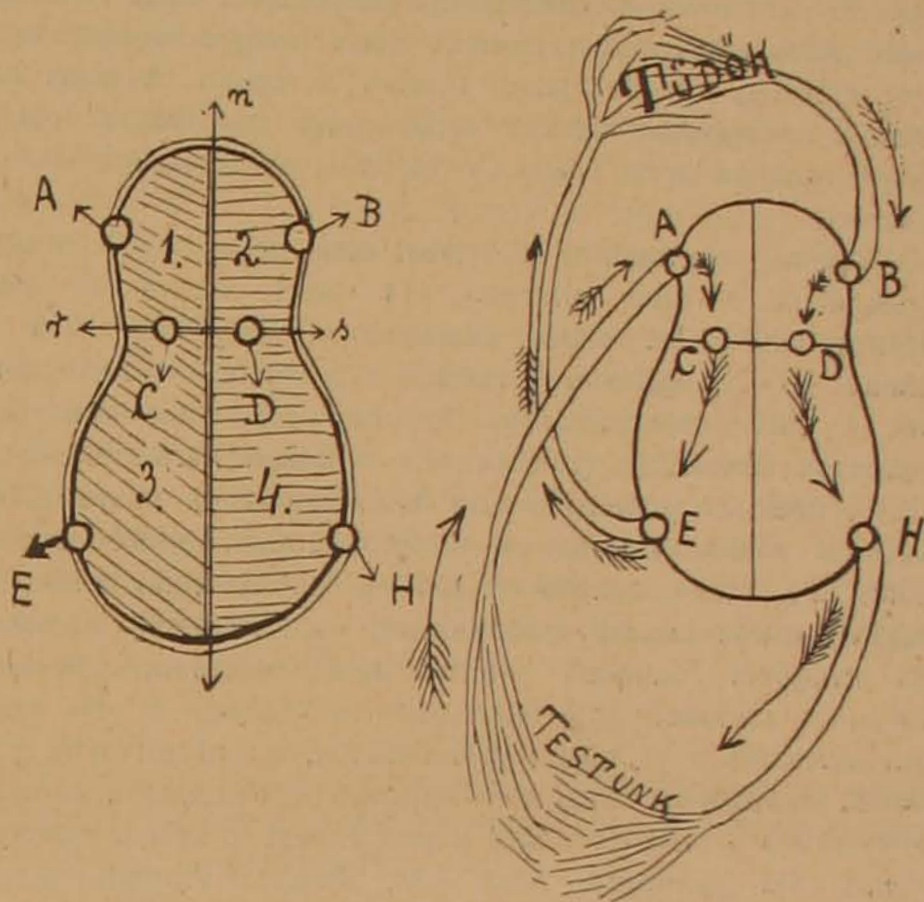
Az emberi test sok százezer milliárd sejtből áll. Ezen óriási sejtömegnek az éltető eleme a testünkben keringő 5 liternyi vér, amely az élet forgalmát úgy bonyolítja le, hogy egyrészt az életfentartáshoz szükséges anyagokat a testünk legelrejtettebb, legkisebb helyeire is elszállítja, másrészt pedig az elhasznált ártalmas anyagokat ugyanonnan kihordja. *A vér tehát nem más, mint az emberi test fuvarozó vállalata.* A vér ezen életfentartó hatása azonban rögtön megszűnik, ha ez nem kering. Mert ha a vér egy percnél is sokkal kevesebb időre nem hoz a test sejtjeinek friss levegőt (oxygént) és ugyanakkor nem viszi el az elhasznált levegőt (széndioxyd), akkor előbb az eszméletlenség, pár perc múlva pedig halál következik be. (Pl. az akasztás.)

A vérnek tehát a születés pillanatától egészen a sirig szünet nélkül forognia kell. A vérnek ezt a keringését a szív tartja fenn. Ezért van az, hogy mióta csak emberek élnek a földön, minden bánatukat, bajukat, örömeiket mindmind a szívvel hoztuk és hozzuk kapcsolatba. Nincsen egyetlen olyan szervünk, amit a művészetek összes ágai, főleg az irodalom és a zene annyiszor és annyi sokféle formában megrajzolt, megénekelt volna, mint a szívet. Ami jó és rossz az emberi testben elképzelhető, annak mindig a szív volt és lesz az oka. Pedig ennek az örökös rohanásra kárhoztatott husdarabnak mindezekhez a poétikus fogalmakhoz épp úgy nincsen semmi köze, mint akár térdünknek. Ha maga az 5 liter vér nem más, mint a testünk fuvarozó vállalata, akkor a szív ennek a vállalatnak a motorja, amely motor munkája szinte hajszálíg azonos a közismert szívónyomó kut munkájával.

Az egész világon elfogadott mézeskalács alakú szív a valóságban nem létezik. A szív kupalaku, 300 gr. nehéz hustömeg, amelyet burok vesz körül. A szívburokban az olajozás céljaira, tehát a surlódás csökkentésére kevés folyadék van.

Egészséges viszonyok mellett mindenkinek a szíve akkora, mint az ökle. A szívverések (pulzus) száma a kor szerint változik: Igy újszülöttnél 120—130, 5 éves korban 100, 15 éves korban 80; 20—60 év közt 72. Öregebb korban megint több lesz. A teljesen nyugodt szív tehát percenként 72-szer, egy nap alatt százezerszer, egy év alatt negyvenmilliószor,

80 év alatt pedig háromezerkétszázmilliószor huzódik össze. Az izomerő, amelyet a szív az összehúzódásai révén egy óra alatt kifejt, megfelel hétszázötven méterkilogrammnak. Ez pedig azt jelenti, hogy ezzel az egy órai erővel hétszázötven kilogramm vasat egy méter magasra lehetett volna felemélni. Ugyanez az erő egy nap alatt (24×750) tizennyolcezer méterkilogramm, egy év alatt hat és fél millió méterkilogramm, 80 év alatt ötszázhuszmillió méterkilogramm. *Tehát 80 évig dolgozó szívünk munkájával ötszázhuszmillió (ötmilliókétszázézer métermázs) vasat egy méter magasra emelhetünk volna fel.* En ezt a rengeteg összehúzódást, illetve

I. A szív.

mn } a szívet négy részre
rs } osztó két válaszfal
1 = jobb szívpitvar
2 = bal " "
3 = jobb szívgyomor
4 = bal " "
A és B = bemeneti nyílások
a szívpitvarokba
C és D = a szívgyomrok ki-
meneti nyílásai

II. Vérkeringés.

1. A tüdőkben (T) felfrisült vér a bal szívbe gyülik össze, ahonnan „H” nyíláson át megy ki az egész testbe.
2. A test minden elhasznált vére a jobb szívben gyülik össze és onnan az „E” nyíláson megy ki a tüdőkbe.

munkát szünet nélkül végzi a szív, mert hiszen ha csak egy pillanatra is megállna, az halállal járna. És ezek az összes számadatok a valóságban még sokszorosan nagyobbak, mert hiszen tudjuk, hogy izgalom, betegségek, fokozott járás, nehéz munka stb. esetében szívünk még sokkal többet ver és így sokkal több munkát is végz.

Lássuk most az emberi test egyik legcsodálatosabb isteni intézményét, a vérkeringést. Az ökölnagyságú szívet, mint valami nagy szobát két válaszfal (mn és rs) négy részre osztja. Az így keletkezett négy kis szoba közül a két felsőt (1 és 2) szívpitvaroknak, az alsóket (3 és 4) pedig szívgyomroknak nevezi a tudomány. A két pitvar (1 és 2) tisztán csak a vér összegyűjtésére szolgál, tehát ezek mintegy várószobaként szerepelnek. A jobb pitvarban várakozik a rossz kékvér, a bal pitvarban pedig a jó pirosvér. A pitvarokat (várószobákat) az alattuk levő szívgyomrokkal egy-egy ajtó (C és D) kötik össze.

Ezenkívül mind a négy kis szobának külön-külön még kifelé is van egy-egy kijárata (A, B, E, H). *Tehát a szívnek van összesen négy szobája és hat nyílása.* Mindezeket a nyílásokat igen erős ajtók, a híres szívbillentyűk, illetve

szelepek zárják el, amelyek a vért nem engedik visszafelé folyni és így azt mindig egy irányba terelik.

Tegyük fel ez után, hogy a vérben levő huszonöt ezer milliárd (25 billió) vörös vérszéltek sok millió csónakban ülnek és ezek a csónakok, akár csak a Dunán, a véráramban usznak. Kövessük most egy ilyen csónaknak az útját. (II. sz. ábra.) Elindul pl.: a szép piros színű csónak a 4. számú szobából (vagy nevezzük egyelőre a szobákat csónakházaknak), vagyis a bal szívgyomorból (4) és onnan a »H« ajtón kiszabadulva halad az árammal a testben, pl.: a bal térdbe. Itt leadják a csónakban ülő vörös vérszéltek a bennük levő friss levegőt (oxygént) és az élelmet. De nem térnek vissza üresen, mert a leadott anyagok helyére meg felveszik a térd által elhasznált szénsavas rossz levegőt (széndioxyd) és az előzőleg odavitt élelem bomlás termékeit. A rossz elhasznált anyagokkal telített, tehát most már kékre festett csónak rohanva siet vissza a térdből új levegőért és új élelemért.

Most az útja megint a szívbe, még pedig az 1. számú csónakházba a jobb pitvarba (1) vezet, ahova az »A« nyíláson siklik be. Innen csodálatos erők beszoritják a csónakot a »C« nyíláson keresztül a 3. számú csónakházba, tehát a jobb szívgyomorból. Azonban itt nincs maradás. Ugyanazon ismeretlen erők az »E« nyíláson keresztül innen is kiszoritják és a még mindig kékszinű áramban uszva elérkeznek a vörös vérszéltek a tulajdonképeni Eldorádóba, a tüdőbe (T). Itt a csónakban ülő vörös vérszéltek boldogan leadják a rossz levegőt (széndioxyd) és teleszívják magukat friss levegővel (oxygén), miáltal újra visszanyerik eredeti szép piros színüket. Így felfrissülve a tüdőből a »B« nyíláson keresztül a 2. számú csónakházba, a bal pitvarba (2) mennek, ahonnan az ismeretlen hajtóerő »D« nyíláson keresztül beszoritja a piros csónakot a már ismert 4. számú csónakházba, a bal gyomorból; tehát oda, ahonnan elindult. Megállás itt nincs. A »H« nyíláson újra kijutva, az előzőleg leírt úton siklanak újra és újra tova a vörös vérszéltek a test különböző részeibe. Az előzőleg végig kísért csónak vörös vérszéltejei pl.: a bal térdbe mentek. Épp így mennek azonban más csónakok meg a test többi összes részeibe. A 25 billió vörös vérszélteje nagy része pl.: a friss levegővel a belekhez megy, ott élelmet is vesz fel s a máj óriási érrendszerén keresztül jut be a jobb pitvarba (1) s részben már a máj és a szív közti úton, részben pedig a gyűjtőállomáson a jobb szívpitvarában, majd pedig a jobb gyomrában (2) megtörténik a test összes kék vérenek a keveredése.

Röviden tehát: 1. A test minden csepp elhasznált rossz kék vére a jobb szív két szobájában (1 és 3) jö össze, ahonnan a tüdőbe préseltetik.

2. A testnek a tüdőből jövő minden csepp jó piros vére a bal szív két szobájába (2 és 4) kerül, ahonnan aztán a bal szív kinyomja azt a testbe.

Vagyis: *A szív jobboldali két szobája egész életen át rossz kék vért; a bal szív két szobája pedig jó piros vért jogad magába.* Így megy ez szakadatlanul éjjel-nappal, ébren és álomban, józan és eszméletlen állapotban egyaránt 60—80 éven keresztül. És mindezt az óriási munkát egy ökölnyi, mindössze 30 deka súlyu hústömeg végzi és el látja, fentartja, akár a 120 kg-os emberi test életét is.

Hogyan képes azonban a szív arra, hogy az 5 liternyi vért egy perc alatt kétszer is, tehát percenként tulajdonképen 10 liter vért keresztül hajtson a maga 4 szobáján? Ezt az erejét a már említett szívó-nyomó kúthoz hasonló képességnek köszönheti.

Ha egy lyukas gumiballont a tenyerünkben összenyomunk és ilyen állapotban a víz alá süllyesztünk és ott elengedjük, akkor a ballon teleszívja magát vízzel. Ha most a ballont

tovább is a víz alatt hagyva, összenyomjuk, akkor kifecskendezi magából a beszívott vizet s aztán újra teleszívja kezeit nyomására, majd megint kifecskendezi és így tovább. Hajszálig ezt a munkát végzi a szív is. Nevezetesen: Egyszerre huzódik össze a két felső szoba, vagyis a pitvarok (1 és 2) és a bennük levő vér a »C« és »D« ajtókon keresztül bejut a két alsó szobába, vagyis a gyomrokba (3 és 4), mihelyt ezek a gyomrok (3 és 4) megtelnek, rögtön ők is összehuzódnak és az »E« és »H« nyílásokon át kinyomják a vért magukból. (»E«-nél a kék vért a tüdőbe, »H«-nál pedig a piros vért a testbe.)

A 4 szoba összehuzódása után kis szünet következik, amely alatt mind a 4 szoba (1, 2, 3, 4) légüres és így erősen szívó hatást gyakorolnak a testben keringő vérré. Tulajdonképen minden munkát a két gyomor (3 és 4) végez, ők nyomják ki a vért, de ők is szívják azt magukba vissza. Ebben a munkában az erek csak a csatornák, a pitvarok pedig csak gyűjtő, várószobák. Hogy a kinyomott vér vissza ne folyhasson, avagy más irányt ne vehessen, azt a már említett igen erős és mindig csakis egy irány felé nyíló billentyűk (szelepek) akadályozzák meg, amelyek bámulatos pontossággal dolgoznak és oly pontosan zárnak, hogy egészséges embernél egyetlen csepp vért sem eresztenek vissza. Szervi szívbajoknál azonban a rosszul záró szelep (billentyű) miatt a vér egy része visszafolyik a szívbe.

Ahányszor a bal szív a »H« nyíláson keresztül kilöki magából a vért, ugyanakkor a test összes verő erein is lökést érzünk, *ez a pulzus*. Tehát minden pulzus egy szív-lökésnek felel meg, amelyet kézen, lábon, nyakon stb. tapint-hatunk.

Minden pulzusnak két szívhang jelel meg, amelyeket az összehuzódó szívgyomor izmai és a billentyűk hangjai adnak. Ha a billentyűk (szelepek) jól zárnak, akkor a szívhangok tiszták, ha nem zárnak jól (szervi szívbaj), akkor némi kevés vér a billentyű (szelep) mellett visszasurranik a szívbe és így a második hang a visszafolyás okozta surranás, surlódás miatt nem tiszta. A katonáskodás alól kibujni akaró egyének a sorozás előtt sok feketét isznak, hogy »szívbajos«-nak látszassanak. A sok feketekávé hatására a szív 72 helyett 120-at is ver, szinte messziről látszik a szív megfeszített munkája. De üthet a szív bármennyit, akár 150-et is, azért a hangjai tiszták maradnak s így a szív is egészséges. Hogy a szívhangok tiszták-e, annak az eldöntését igazán bárki, akinek jó füle van, fél órán belül egészséges egyéneken megtanulhatja és aztán bárki meg is tudja mondani, hogy van-e a betegnek szervi szívbaja, vagy nincsen?

Előzőleg említettem, hogy a szív egész életen át egyfolytában pihenés nélkül dolgozik. A valóság azonban az, hogy csak az összehuzódások számitanak igazi munkának, mert az összehuzódás után az elernyedés következik s ez mégis csak némi pihenésnek számit. Azonban a végzett óriási munka mellett 72 összehuzódás és 72 elernyedés esik egy percre, ez pedig olyan rövid idő a pihenésre, hogy joggal retteghetünk szívünk életéért.

Azt is említettem, hogy szívünk mindössze 30 dekányi hústömeg, amelynek semmi köze a poézishez. Ismeretes azonban, hogy félelemnél és ijedtségnél, bánatnál és örömnél és mindennemű kedélyizgalomnál másképp ver a szívünk. Szinte azt mondhatjuk, hogy a szívünk egyenesen elárulja a bensőkben elfojtott avagy kitörő érzéseket, máskor meg arcunkba kergeti vagy elviszi onnan a vért s így elpirulást, illetve elsápadást okoz. Csakhogy mindez még sem kizárólag a szív munkája. Félelemnél, ijedtségnél, örömnél felugrunk, szaladunk, kiabálunk, hadonászunk, nevetünk; bánatnál sirunk stb. Ugyanezen jelenségek mellett természetesen a szívünk is különbözően működik és mi mindig csak

erre figyeltünk. A nevetést, a sirást, különböző mozdulatokat figyelembe sem vesszük, pedig ezek is ugyanolyan jelenségek, mint a szívverés. Ne áltassuk magunkat a szívünkkel, mert minden életjelenséget, így a szívünk különböző munkáját is az agyvelünk dirigálja. Tulajdonképpen az agyunk nevel, az agyunk sir és bánkódik, ő szeret és gyűlöl stb. Így jutunk el a »szív« fogalmán keresztül egy hatalmasabb, sokkal erősebb ismeretlenhez, a mindent uraló agyvelő munkájához: a »lélek« fogalmához. Csakhogy amíg a lélek minden időkre csak láthatatlan, nem érezhető fogalom marad, addig a szívünk dobogását egyenesen látjuk és érezzük, ezért irtunk és fogjuk is irni, mindenkor azt mondani, hogy »szívvel-lélekkel« szeretünk, üdvözlünk vagy gyűlölünk bizonyos személyeket, tárgyakat és eseményeket.

Dr. Kemény Gyula altan. orvos.

KÜLFÖLDI CSENDŐRSÉGEK

A jugoszláv csendőrség.

(30. közlemény).

b) Parancsnoki beosztásban levő tiszteknek 6 hétig terjedő időre.

c) Altiszteknek, káplároknak és csendőröknek 12 hétig terjedő időre.

Külföldre valamennyinek 10 napig terjedő időre.

2. A dandárparancsnokok:

a) Parancsnoki beosztásban levő tiszteknek 2 hétig terjedő időre.

b) Nem parancsnoki beosztásban levő tiszteknek 4 hétig terjedő időre.

c) Altiszteknek, káplároknak és csendőröknek 8 hétig terjedő időre.

Külföldre valamennyinek 1 hétig terjedő időre.

3. A zászlóaljparancsnok:

a) Tiszteknek 1 hétig terjedő időre.

b) Altiszteknek, káplároknak és csendőröknek 15 napig terjedő időre belföldre.

4. A csapatparancsnok:

a) Tiszteknek 3 napig terjedő időre.

b) Altiszteknek, káplároknak és csendőröknek 7 napig terjedő időre belföldre.

5. A szakaszparancsnok:

Altiszteknek, káplároknak és csendőröknek 5 napig terjedő időre belföldre.

6. Az őrsparancsnok:

Az alárendelt altiszteknek, káplároknak és csendőröknek engedélyezhet eltávozást 12 óráig terjedő időre havonta egyszer.

A parancsnokok segédtisztjei szemle ideje alatt a távollévő parancsnok hatáskörét birják.

A szabadság iránti kérvények szolgálati uton a szabadság megadására illetékes előljárhoz terjesztendők fel.

Távíratilag szabadság csak különleges, igen fontos és halaszthatatlan családi és magánokból kérhető, amikor nincs idő az írásbeli kérésre. Ebben az esetben husz szavas választ is fizetni kell.

Hogy a távirati uton felterjesztett szabadság iránti kérelmek indokoltak-e, arról a parancsnokoknak utólagosan meg kell győződniek.

A szabadság meghosszabbítása iránti kérvényeket idejekorán kell beadni, hogy a döntés a kérelmezőhöz az eredeti szabadságidő lejárta előtt kiérkezhesse.

A szabadságolási igazolványt a szabadságot engedélyező parancsnok, a táviratilag engedélyezett szabadságnál pedig a szakaszparancsnok vagy az őrsparancsnok állítja ki.

A szabadság megkezdéséről és a bevonulásról az állomásparancsnok jelenti szolgálati uton a dandárparancsnokig bezárólag annak a parancsnoknak, aki a szabadságot engedélyezte.

Ha a parancsnok az őrsállomáshelyen székel, akkor a szabadság megkezdését és az arról való bevonulást kihallgatáson kell jelenteni.

A szabadságolási igazolványt annak a parancsnoknak kell visszaadni, aki azt kiadta.

16. A csendőr magatartása szabadságon.

1. A csendőröket a szabadság megkezdése előtt figyelmeztetni kell a szabályszerű magatartásra, valamint a szükséges előírások betartására is a szolgálati szabályzat I. része szerint.

A csendőrök a szabadságra való megérkezésről, valamint a szabadságról való távozásról, ha a szabadság három napnál tovább tart, jelentést kötelesek tenni annál a csendőrparancsnokságnál, amelynek körletében a szabadságot töltik.

2. A csendőrök, — a csendőrörsök kötelesek felügyeletet gyakorolni, hogy a körletükben szabadságukat töltő csendőrök úgy viselkedjenek, amint az csendőrökhöz illik.

Ha a szabadságon levő csendőrök elkövetnek valamit a szabályok és előírások ellen, az őrsparancsnok köteles azt azonnal kivizsgálni és a szabadságolt csendőr előjáró parancsnokságának jelentést tenni, aki folytatja az eljárást.

3. A csendőrörsök parancsnokai a beteg csendőröket hasonlóan tartoznak ellenőrizni.

17. Betegségek.

A betegségeket katonaoorvosok állapítják meg. E címen szolgálatmentességet a szabadságok engedélyezésére jogosult parancsnokok engedélyezik.

18. Egészségügyi szolgálat és orvosi vizsgálatok a csendőrörsökön.

1. Általában.

A csendőrörs parancsnoka alárendelt csendőrei testi ép-

Végre
megjelent
a

Stoeber írógépek
hordozható modellje

Páratlan
újítások: } **sajtolt acélváz**
 } **kiemelhető betűkarok**
 } **leemelhető kocsi**

A csendőrség tagjainak legkedvezőbb árak és feltételek!

Saját érdekében kérjen ajánlatot a vezérképvisellettől:

V., Vilmos Császár-ut 60.

TELEFON: 248-65.

ségének fentartásáról gondoskodni köteles. Ennek egyik főfeltétele a test tisztántartása és a felhőnemű minél gyakoribb változtatása.

A beteges külsejű csendőrt orvoshoz kell vinni.

Ott, ahol nincsen orvos, a csendőr csak 5 napig gyengélkedhet az őrsön, a hatodik napon pedig a beteg a szükséges gyógykezelés végett a legközelebbi kórházba kell átadni.

Ha az orvos úgy találja, hogy a kórházi gyógykezelés nem szükséges, a szakasparancsnok engedélyezheti, hogy a csendőr 8 napig maradhat betegen az őrsállomáson.

Az őrsállomáson 8 napot meghaladó gyógykezeléshez az engedélyt a dandárparancsnok adja meg orvosi bizonyítvány alapján.

A dandárparancsnok ezt a jogát a zászlóaljparancsnokra is átruházhatja.

Az egészségügyi szolgálatot katonarvosok végzik, ahol pedig katonarvosok nincsenek, a kerületi, járási és községi orvosok és pedig díjtalanul.

A szolgálati szabályzat I. részének 164. pontja szerint rendszeres orvosi vizsgálatnak hetenként egyszer csakis a próbacsendőrök kötelesek magukat alávetni.

Ha a csendőrőrs állomáshelyén orvos nincs, akkor rendszeres orvosi vizsgálat nem végezhető. Elegendő, ha ilyen állomásokon a próbacsendőrök havonta egyszer vizsgálatnak meg orvosilag. Ezeket az orvosi vizsgálatokat alkalmi módon kell eszközölni, azaz amikor a járőr szolgálatilag jut olyan helyzetbe, ahol orvos van.

Járőröket csakis orvosi vizsgálat végett kiküldeni — kivéve azt az esetet, amikor a csendőr tényleg megbetegszik — tilos.

A csendőrnek a kórházba való átadásáról a csendőrőrs parancsnoka a századparancsnoknak jelentést tesz, amelyhez csatolja a gyengélkedők könyvének kivonatát.

A századparancsnok erről jelentést tesz a dandárparancsnoknak.

A kórházból való visszatérésről az őrsparancsnok jelen-

tést tesz a századparancsnoknak, utóbbi pedig a dandárparancsnoknak.

A legszigorubbán kell eljárni azon csendőrök ellen, akik tettetik magukat, hogy betegek (szimulálnak), valamint azok ellen is, akik a betegségüket az őrsön titokban maguk gyógykezelik.

Minden betegeskedésről, valamint a meggyógyult csendőrökről az őrsparancsnok jelentést tesz a századparancsnoknak. E jelentéshez a gyengélkedők könyvének kivonata csatolandó.

Ha a csendőr gyakran betegeskedik, kipuhatolandó annak oka és intézkedni kell, hogy a betegeskedés oka elháríttassék.

Figyelmet kell fordítani arra is, hogy valamely csendőrnek nincs-e valamilyen testi hibája, amely a csendőrségi szolgálatra alkalmatlanná teszi.

2. A csendőrök fürdése.

A szolgálatmentes csendőrök az őrsparancsnok vagy a helyettese vezetése alatt a hatóság által erre meghatározott helyen fürdenek.

Egyébként a szolgálati szabályzat I. rész XIX. szakaszának előírásai érvényesek.

3. A szolgálatból kilépő csendőrök orvosi megvizsgálása.

A katonai előírások szerint csakis az a csendőr bocsátható el a szolgálatból, akik nincsenek valamilyen ragályos betegséggel megfertőzve s ezért kell mindegyik csendőrt az elbocsátás előtt orvosilag megvizsgálni.

Ezen vizsgálat minden csendőrnél külön jegyzőkönyvileg történik.

A jegyzőkönyvet a csendőrszázad parancsnoka állítja össze és írja alá.

A vizsgálatnál jelen van egy tiszt, az eszközölt vizsgálat után pedig a jegyzőkönyvet az orvos és a vizsgálatnál jelen volt tiszt hitlesíti s a jegyzéket visszaadják a parancsnoknak.

Egyedüli magyar hangszergyár az országban!

Általánosan elismert! Világmarika! Hegedű, tárogató, harmonika és az összes vonós és fúvós hangszerek. Romlott hangszerek javítása. Zenekarok felszerelése közvetlen a gyári áron. Árajánlatot ingyen küld az

Első Magyar Hangszergyár STOWASSER

kir. udvari szállító, a Rákóczi-tárogató feltalálója. — **Bpest, II., Lánchíd-u. 5.**
Alapított: 1770. évben. **Csendőröknek kedvezményes részletfizetés!**

BE CZÁSSY ANDOR

ékszerszalónja a Société Horlogère de Porrentruy Phénix Watch Co, Julliard et Cie Cortébert és La Chaux de Fonds Cortébert Watch Co svájci óragyárak magyarországi képviselője

BUDAPEST, Kossuth Lajos utca 4. szám. 1. emelet, 2. ajtó.

ajánlja a m. kir. honvédségnél, a m. kir. államrendőrségnél szolgálati óra gyanánt forgalomba hozott és **kitünően bevált Phénix és Cortébert gyártmányu szolgálati-zsebórákat**, valamint **Luxor ébresztő órákat**.

A Phénix és Cortébert órák, valamint a Luxor ébresztő óra a m. kir. csendőrség tagjai által közvetlenül a cégtől rendelhető meg levelezőlapon, vagy levélben a pontos cím és személyi adatok megjelölésével. Az első részlet a megrendelést, illetve az óraszállítást követő hó 1. napján esedékes. — Raktáron tart ezenkívül mindennemű arany-, ezüst- és ékszerárut a legmérsékeltebb áron és kívánatra, levélbeli megkeresésre, megbízottját gazdag választékkal küldi vidékre is.

A **Phénix és Cortébert órák** valódi **svájci gyártmányok**, tiszta nikkeltokban, 15 rubinos szerkezettel bírnak és **10 évi jótállással havi 5 pengős** részletfizetéssel mindössze **30.— P-be** kerülnek

A Phénix és Cortébert órák fölülte állnak minden más hasonló gyártmányu óráknak. Teljesen pormentesen zárnak és úgy lovaglásnál, mint bármilyen erősebb rázkódtatás mellett is a lehető legpontosabbak, ezért **szolgálati célokra különösen alkalmasak**.

A Luxor ébresztő német gyártmány, csinos külsővel, erősen világító számlappal és ismétlő ébresztő szerkezettel bír. Ára — ugyancsak 6 havi részletfizetésre — **24.— pengő**.

Megrendelő katonai parancsnokságoktól számtalan elismerést és megelégedést nyilvánító levél bi. tokában van a cég.

A parancsnok ezt a jegyzéket a dandárparancsnokhoz terjeszti fel.

Ha az orvos úgy találja, hogy a csendőr valamilyen ragályos betegséggel van megfertőzve, kórházba utalja.

Ha a csendőr a felülvizsgáló-bizottság véleménye alapján bocsátatik el a csendőrségtől, a szolgálatból való elbocsátásakor nem kell orvosilag megvizsgálni.

4. Eljárás a betegeskedő próbacsendőrökkel.

Próbacsendőrök, akik gyakran betegeskednek s ennek folytán nem nyújtanak elegendő biztosítékot arra, hogy a szolgálatban a megerőltetéseket elbirják, szigorú orvosi vizsgálatnak vetendők alá s ha az orvos úgy találja, hogy a megnagyobbodott szolgálati terhek elviselésére alkalmatlanok, a csendőrségtől való elbocsátásra terjesztendők fel.

5. Eljárás, ha a csendőr a szolgálatban sérül meg.

Ha a csendőr a szolgálatban sérül meg, még ha a sérülés jelentéktelen is, — a csendőrös parancsnok szolgálati uton jelentést tesz a századparancsnoknak.

Jelentéséhez az orvosi bizonyítványt vagy gyengélkedők könyvének a kivonatát csatolja.

A századparancsnok elrendeli, hogy a szakaszparancsnok az örs rendes szemléje alkalmával vizsgálja ki az esetet.

A szakaszparancsnok kihallgatja a megsérült csendőrt és az esetről jelen volt összes tanukat. Ezenkívül a szakaszparancsnok az eset megvilágításához szükséges összes bizonyítékokat tartozik összegyűjteni.

Ha a csendőr a kapott sérülés dacára tovább szolgálhat, a sérülésről szóló irat a századparancsnokhoz tétetik át megőrzésre.

A csendőr áthelyezése esetén ezen iratok az új századparancsnokához küldetnek.

Ha a csendőr felülvizsgálati bizottság elé utasítatik, ezen iratok a dandárparancsnoksághoz küldetnek, mely azokat a felülvizsgáló-bizottsághoz szóló iratokhoz csatolja.

6. A csendőrök meglátogatása a kórházban.

A kórházban levő csendőröket hetenként egyszer meg kell látogatnia s kéréseik és kívánságaik tekintetében ki kell kérdeznie a szakaszparancsnoknak, vagy ha az távol van, a századparancsnoknak.

Olyan helyeken, ahol csak szakasz van, ez a szakaszparancsnok kötelessége.

Az olyan helyeken, ahol csak csendőrös van, az örsparancsnokra hárul a kötelesség.

7. Eljárás a veszett állat által megharapott csendőrökkel.

A veszett állat által megharapott csendőrt azonnal orvoshoz kell vinni, aki elrendeli, mely kórháznak adandó át.

8. Eljárás elmebeteg csendőrökkel.

Ha a csendőr a csendőrösön lesz elmebeteg, biztos kíséret mellett a legközelebbi kórházba viendő.

9. Eljárás olyan esetekben, amikor a csendőr nem természetes, hanem erőszakos halál által hal meg.

Azon örs parancsnoka, ahol váratlan, természetellenes vagy erőszakos haláleset következik be, tartozik azt azonnal és táviratilag szakaszparancsnokának, a századparancsnoknak, a zászlóalj- és dandárparancsnoknak, valamint az illetékes nyomozóhatóságnak is bejelenteni.

Az örsparancsnok gondot fordít arra, hogy a hulla, amennyire lehetséges, olyan helyzetben maradjon, ahogyan a halál bekövetkezett.

A bizottság egy csendőrtisztből, egy orvosból, egy csendőraltisztből és a nyomozó hatóság egy képviselőjéből áll.

Ezen bizottság tagjainak egyike az elhunyt (megölt) csendőrnek szakaszparancsnoka, aki távirat vétele után azonnal a helyszínre indul. Ha a szakaszparancsnok távol van, a szakaszparancsnok valamely más szakaszbeli tisztet rendel ki.

A bizottság az elhunyt személyazonosságát tartozik meg-

Csendőrségi szállító!

Khaki posztó, Loden, szintartó gyapju, a legerősebb strapára, méterje	— — — — —	16*80 P
Ugyanaz „Herkules Loden“ minőségben	— — — — —	19*50 „
Khaki kammgarn, szintartó, tiszta gyapju	— — — — —	18*50 „
Ugyanaz extra finomban	— — — — —	25*60 „
Csendőrkalap-toll, valódi kakastoll, csak dupla, dus kivitelben van raktáron, tollforgókkal együtt	— — — — —	8*80 „

a 39 év óta fennálló és a csendőrségnél elismert

M Á R E R

egyenruházati intézetében

Budapest, VIII., Baross-tér 9.

a Keleti p.-udvar érkezési oldalán, a Baross-szoborral szemben.

Telefon: József 321—78.

FIGYELEM! A legmesszebbmenő fizetési feltételek! Egyenruha-szabóságom és sapkaműhelyem a helyszínen személyes szakképzett vezetésem mellett működik.

Hegedő
Harmonium
Tárogató csak itt a valódi
Gimbalom
Harmonika
Gitara

és az összes hangszerek, legjobbak, csakis itt a gyárban kaphatók.
Művésziesen javít, legjobb hurokat készít.
Árjegyzéket ingyen küld

MOGYORÓSSY GYULA m. kir. szab. hangszergyára

Egyedüli magyar hangszerg ár az országban

BUDAPEST, VII., RÁKÓCZI-ÚT 71.

Csendőrségnek részletfizetési kedvezmény

„CORVIN“ BUTORCSARNOK

Részletre olcsón! Dohány-utca 39.

A közalkalmazottak bevásárlási forrása.

3 pengős

heti részletfizetésre

varrógépek, kerékpárok, gramofonok

LENGYEL, Jókai-utca 1. sz.

állapítani s mindenekelőtt arról meggyőződni, milyen oknál fogva következett be a halál. Hogy ez utóbbi körülmény megállapítást nyerjen, jegyzőkönyvileg kell kihallgatni az összes tanukat, akik a halálesetről valamit mondani tudnak.

Az orvosi vélemény a jegyzőkönyvhöz csatoltatik.

A bizottságnak továbbá meg kell állapítania, hogy a haláleset:

a) bárki hibáján kívül, b) saját hibájából (öngyilkossággal), c) vagy más hibájából következett-e be.

(Folytatjuk.)

Könyvismertetés.

Móricz Pál: A magyar királyi honvéd 1868—1918. A m. kir. honvédség hatvanéves jubileuma alkalmából értékes és érdekes könyv hagyta el a sajtót *Móricz Pál* volt népfölkelő századosnak, az ismert írónak: »A magyar királyi honvéd 1868—1918« című munkája. A szerző — maga is szívvél-lélekkel magyar honvéd — nemcsak dicséretes, hanem éppen a mai viszonyaink között nagyon is megbecsülendő munkát végzett: könyvének minden sora a magyar honvéd rajongó szeretetét hirdeti s lelkes ébrentartója a magyar katona erényeinek, amelyeknek a mai és a jövő nemzedékből való kiveszése nemzetünk végpusztulásával egyet jelentene. A mai időkben, amikor az ugynevezett győzők az antimilitarizmus, az álpacifizmus és a képmutató humanizmus hazug jel-szavainak terjesztésével igyekeznek elterelni a figyelmet a maguk szertelen fegyverkezéséről, nagy szükségünk van a

Móricz Pálokra, akik a kezünkből egyelőre kicsavart kard helyett tollukkal állanak ki az örhelyre vigyázni, lelkesíteni s új katonákat nevelni az elveszettek helyére. Mivel lehetne ezt a szent célt jobban szolgálni, mint a multak dicsőségének hirdetésével?

A szerző maga is kijelenti ugyan, hogy nem akart történelmet írni, csak embereket, eseményeket, kortörténeti karcolatokat sorakoztatott mozaikszerűen egymás mellé, de ezek együttesen mégis csak egy darab történelemmé olvadnak össze, a magyar királyi honvédségnek jóban, rosszban is mindig dicsőséges, büszke históriájává.

A szerző művének tulnyomó részét a budapesti honvédalakulatok, majd az 1. honvéd gyalogezred történetének szenteli, ez azonban mit sem von le annak érdekességéből, mert hiszen a honvédség életében jelentőséggel bíró események tulnyomó részben természetszerűen mindig az ország fővárosában, Budapesten játszódtak le.

A könyvhöz *gróf Csáky Károly* honvédelmi miniszter ur írt — a szerzőhöz intézett levél alakjában — előszót annak bizonyosságaképen, hogy azt a legilletékesebb helyen is méltóképen értékelik.

Minket, magyar csendőröket különösképen kell, hogy érdekeljen testvértestületünk ötvenéves története, azért Móricz Pál munkáját melegen ajánljuk bajtársaink szíves figyelmébe. A 212 oldalra terjedő és közel száz eredeti fényképpel és rajzzal illusztrált műnek — melyet az Athenaeum nyomda-technikai szempontból kifogástalanul állított elő — 12 pengő az ára, amelyet 3, sőt 4 havi részletben is lehet fizetni. Megrendelhető a szerzőnél: *Móricz Pál* író, Rákosszentmihály.

FIGYELEM! Tisztelettel közöljük a m. kir. csendőrség igen tisztelt tagjaival, hogy a téli idény után visszamaradt árucikkeinket rendkívül olcsó,

LESZÁLLÍTOTT

LELTÁRI ÁRAK MELLETT

árusítjuk ki.

Rendkívül dus választékunk van: kész női-, férfi- és gyermek téli-kabátokban, kész férfi- és gyermeköltönyökben, női és férfi ruhaszövetekben, női- és férfi fehérneműekben, kötött, szövött, flanell, trikó és vászonáruban, stb. stb. — Olcsó leltári vásárunk

**F. ÉVI DECEMBER HÓ 15-ÉN KEZDDÖDÖTT
== ÉS 1929. ÉVI JANUÁR HÓ 15-IG TART. ==**

Árumintákat és egyes darabokat megtekintésre készséggel küldünk.

HAT HAVI RÉSZLETFIZETÉSEN KEDVEZMÉNY

REFORM Ruházati Rt. Budapest, VI., Vilmos császár ut 7. (félemelet). Telefon: Aut. 132—96.

Kizárólag megbízható minőségű árut tartunk!

Postai megrendeléseket aznap elintézzük!

Dr. Weninger László Vince: A gázháboru. Nagyon érdekes könyv, amelyik a maga nemében egyedülálló a magyar könyvpiacon, mert a gázháboru kérdését nemzetközi jogi szempontból elsőként dolgozza fel. Haditechnikai és vegyi szempontból sok könyv és cikk foglalkozott már a gázháboru kérdésével s mert a kérdés jogi megbeszélése a technikai és vegyi alapfogalmak ismerete nélkül hiányos volna, a szerzőnek volt rá gondolja, hogy könyve ilyen szempontból is kielégítse az igényeket. Tudvalevő, hogy a trianoni béke bennünket megfoszt nemcsak a gázháboru viselésének eszközeitől, de a gáztámadások ellen sem engedi meg a megfelelő védekező berendezkedésünket. Ugyyszólván csupaszon vagyunk a trianoni paragrafusokban kiszolgáltatva bármelyik ellenséges állam részéről bekövetkező gáztámadásoknak. Az egész ország lakosságának legegységesebb érdeke, hogy azzal a veszedelemmel, ami ebből a kiszolgáltatottságból az ország minden egyes polgárára hárulhat, a lakosság tisztában legyen és előkészüljön minden eshetőségre, amikor úgy kell magunkon segítenünk, ahogyan lehet. Ha a gázok háborujának veszedelmeivel tisztában vagyunk, tudunk valamit tenni azok ellen, míg ha a veszedelmeket nem ismerjük, reményünk sem lehet a hatásos védekezésre. Eltekintve tehát az egyéni s a területi érdekektől, igen kívánatos, hogy ezzel a kérdéssel elsősorban a csendőrség tagjai tisztában legyenek. Ami pedig a könyv nemzetközi jogi vonatkozását illeti, az úgy az elmúlt világháboru, mint az eljövendő háboru egyik legérdekesebb s legkényesebb problémájába világít bele.

A könyv ára 4 pengő 80 fillér s megrendelhető Turcsány Antal könyvkiadónál (Budapest, VIII., Üllői-ut 2. sz.).

HIREK

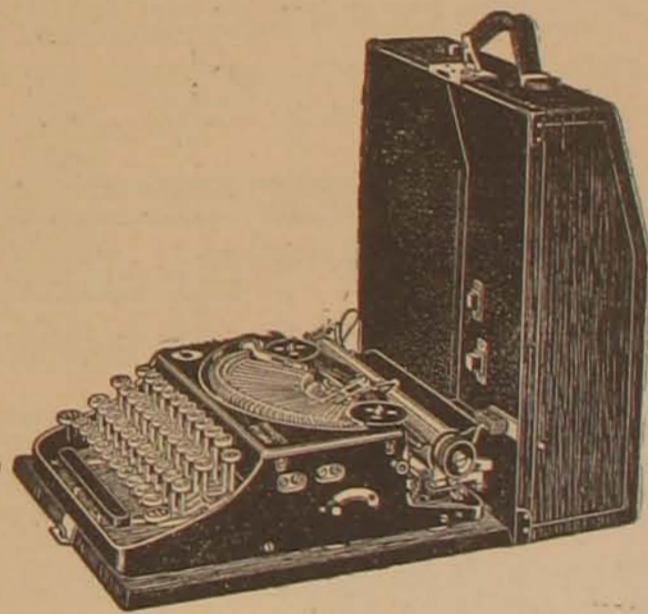
A Csendőrségi Lapok beköttetése. Lapunk szerkesztősége a m. kir. belügyminiszter urhoz kérvényt intézett, amelyben rendelkezést kért arra, hogy a Csendőrségi Lapok eddigi évfolyamainak az egyes parancsnokságok részére megküldött hivatalos példányai a kincstár terhére beköttethetők legyenek. A háboru előtt a Csendőrségi Lapok beköttetése az őrsök gazdasági átalánya terhére történt, miután azonban ezek az átalányok jelenleg oly minimálisak, hogy lapunk beköttetési költségeit azokból fedezni nem lehetséges, kénytelenek vagyunk a kincstár segítségét kérni, hogy lapunk eddigi évfolyamait a szétszakadástól és elkallódástól megmentsük. Kérjük a parancsnokságokat, hogy addig is, amíg az eddigi évfolyamok beköttetésére vonatkozóan intézkedés történik, sziveskedjenek azokat gondosan megőrizni, mert lapunk bármelyik évfolyama a fiatal csendőrnemzedéknek még évek múlva is hasznos olvasmányul szolgál. Ha valamely parancsnokságnak módjában áll lapunkat a saját anyagi erejéből beköttetni, az egyöntetűség kedvéért az 1924. és 1925. évfolyamokat egy kötetbe, a következő évfolyamokat pedig külön-külön kötetbe kérjük köttetni. Régebbi példányszámok már csak hiányosan állanak rendelkezésünkre, a meglevő tartalékpéldányainkból azonban az eselleg hiányzó számokat díjmentesen pótoljuk, az igényléseket kérjük január 31-ig hozzánk juttatni. Az 1928. évfolyam tartalomjegyzékét a folyó évi 2-ik számunkhoz csatolva fogjuk megküldeni.

Elöléptek: A m. kir. budapesti I. kerület állományában törzsőrmesterré: *Fekete László, Baán Lajos, S. Nagy Lajos,*

GÉPIRÁS

ÉS

GYORSASÁG

nem állanak egymással ellentétben, sőt . . .
A gépirás csak akkor előnyös, ha a szép munkán kívül gyors is. Minden új írógép szépen ír, de nem mindegyikkel lehet gyorsan írni.

A REMINGTON PORTABLE IRÓGÉP szépen és tisztán ír és amellet a legnagyobb gyorsaság érhető el rajta. Egy váltós billentyű beosztása révén azt az előnyt is nyújtja, hogy aki ezen a gépen tanulja meg a gépirást, minden más modern írógépen azonnal írhat.

A REMINGTON PORTABLE IRÓGÉP kis helyet foglal el, könnyű, fáradság nélkül bárhová szállítható. A csendőrség tagjai részére minden nagyobb anyagi megerőltetés nélkül akarjuk beszerezhetővé tenni, ezért a legolcsóbb áron, a legkedvezőbb fizetési feltételek mellett bocsájtjuk rendelkezésre.

18 havi részletfizetésre is szállítjuk.

REMINGTON Írógép Részvénytársaság

Budapest, VI. kerület, **Andrássy-ut 12.** —o— **Telefon: Automata 212-85 és Automata 218-09.**

Farkas Ferenc, Fránhoffer János, Benedek István és Lengyel József örmesterek. Örmesterré: Durucz István, Horváth Lajos, Zsoldos László, Gécsey Lajos, Czibulka Mihály, Czakó Imre, Lajtós Péter, Ördög Sándor, Tóth Kiss András Fülöp, Vámosi Zsigmond, Ivanics István, Rácz János, Máté Lajos, Kiss István, Révész István, Nagypál Imre, Czinger József, Krautman István, Gréman István és Molnár József csendőrök. — A m. kir. szombathelyi III. kerület állományában törzs-örmesterré: Söjtöry József, Király Árpád, Varga János II. és Varga Antal örmesterek. Örmesterré: Pecsénka Mihály, Gróf János, Bösze István, Sáling Dezső, Bus István, Taródi István, Németh József XII., Pali Sándor, Horváth Gyula, Egyházi Jenő, Rozman László, Lakatos Imre, Németh József IX. és Milosovics István csendőrök. — A m. kir. pécsi IV. kerület állományában törzs-örmesterré: vitéz Tarzsó Sándor, Máté Mihály, Imre István I., Papp Ferenc I., Barta Lőrinc és Hajnal Menyhért örmesterek. Örmesterré: Papp György, Csapó János, Fejes József I., József Sándor, Molnár Gyula II., Palanca Lajos, Nagy István XIII., Surugli János, Vajda Vendel, Lempach György, Horváth József IX., Váradi György, Szabó János VI., Baticz József, Krápecz Imre, Géresdi István, Zsinkai József, Katona József és Gulyás János csendőrök. — A m. kir. szegedi V. kerület állományában örmesterré: Kerekes János I. csendőr. — A m. kir. miskolci VII. kerület állományában törzs-örmesterré: K. Molnár János, Lipták József, Kristóf István, Mogyorósi János, Nagy János IV. és vitéz Szikszai Lajos örmesterek. Örmesterré: Kanaba János, Orosz József, Pocsai István, Tamás András, Losonczy József, Juhász András, Nagy Lajos II., Verner József, Dibás József, Stahl Lajos és Fári János csendőrök.

Házasságot kötöttek: A m. kir. budapesti I. kerületnél: Kopacz Dénes tiszthelyettes Sántha Ilonával Mezőtúron. — A m. kir. szombathelyi III. kerületnél: Judi József tiszthelyettes Molnár Ilonával Kiskölked (Vas m.) községben. — A m. kir. pécsi IV. kerületnél: Karaffa István örmester Kövesi Terézszel Babócsán és Barta Lőrinc örmester Németh Veronikával Kaposváron. — A m. kir. debreceni VI. kerületnél: Prókai János örmester Holner Máriával Kondoroson. — A m. kir. miskolci VII. kerületnél: Panda György törzs-örmester Lázay Ilonával Szendrőn.

SZERKESZTŐI ÜZENETEK.

Cikket nemcsak a csendőrség tagjaitól, hanem bárkitől elfogadunk s azt közlés esetén megfelelően honoráljuk. A lapunkban megjelent közlemények tulajdonjogát fenntartjuk, azokat tehát beleegyezésünk nélkül nem szabad utánnyomatni. — Kéziratokat nem adunk vissza. A közleményeket kérjük az ivnek csak az egyik oldalára, félhasábosan és írógéppel vagy könnyen olvasható írással írni. Kéziratok sorsárol csak a szerkesztői üzenetek között adunk választ, azért kérjük mindig megírni, hogy milyen jelige alatt válaszoljunk. — A szerkesztői üzenetekben mindenkinek válaszolunk, levelet nem írunk. Jeligéül kérjük kisebb helységek neveit választani, mert az azonos jeligékből származó félreértéseket csak így lehet elkerülni. Ha jelige nincsen megjelölve, az érdekelt nevének kezdőbetűit és az állomáshelyét használjuk jelige gyanánt. Közérdekű kérdésekre a „Csendőr Lekszikon“ rovatban válaszolunk. Előfizetni csak legalább félévre lehet. A csendőrség tényleges és nyugállományu legénységi egyénei az előfizetési ár felét fizetik. Az előfizetéseket kérjük pontosan megújítani, mert a felszólítás költségét külön felszámítjuk. — A nekünk szánt pénzküldeményeket kérjük a Nemzeti Hitelintézet Budapest-krisztinavárosi fiókjának (Budapest I., Krisztina körút 141) 1672. számú csekk számlájára befizetni, a csekkre pedig feljegyezni, hogy a befizetés a Csendőrségi Lapok javára történt. — A hozzánk intézett leveleket így kell címezni: „A Csendőrségi Lapok szerkesztőségének, Budapest I. ker., Vár, Országház utca 30. szám“.

Magyarnak születtem. 1. Erdőri és vadöri szakvizsgát magánuton nem tehet, mert még a tanfolyamra is csak úgy veszik fel, ha előzőleg 3 évi gyakorlatot tud felmutatni. 2. Arra mindenesetre szükség volna, de így hiába kérné. 3., 4. Olvassa el a Szut. 106. pontját, továbbá a Szolgálati Szabályzat I. Rész 265. pontjának a)–c) és a 266. pont a)–c) alpontjait. 5. Ha csak erre valami komoly ok nincs, ilyen kérdést nem tesznek fel. Amennyiben ez megtörtént, arra mindenesetre ok is volt. Egyébként előjáróinak minden kérdésére felelni köteles. 6. Amikor majd ráeszmélünk, hogy követelések és széthuzás helyett csak a kötelességteljesítés meg összetartás javíthat a sorsunkon.

Nemeskeresztur. Ha a betegséget az illető a gazdánál teljesített szolgálata alatt kapta volna, a kórház és általában a gyógyíttatás költségeit a gazdának kellene viselnie. Ebben az esetben azonban erről nem lehet szó, mert a leánynak már 8 éves korában meg volt merevedve a nyaka. A gazda kihágást követett el azzal, hogy a betegséget

Világceg: Sferberg

királyi hangszergyár BUDAPEST

Rákóczi út 60. — Képes árjegyzék ingyen

Írógépek

Csendőrség állományába tartozóknak havi 10 és 30 pengős részletfizetésre

CSEMICZKY LÁSZLÓ V., Alkotmány u. 16.

Vilmos császár uttól jobbra a 3-ik ház. — Cimre sziveskedjék nagyon ügyelni.

Kívánatra árjegyzéket díjmentesen küldünk.

SÁRGA JÁNOS

CS. és KIR. UDV. SZÁLLÍTÓ
ÉKSZERÉSZ, ÓRÁS, MŰÖTVÖS
ALAPITVA: 1895. = KOLOZSVÁR
BUDAPEST, IV. KIGYÓ-Ú. 5. KLOTILD. PALOTA
Képes árjegyzék ingyen.

A MÁV. és a csendőrség hivatalos szállítója

világhírű **THE WHITWORTH** kerékpárok

csendőröknek **16 pengős havi részletre**. Kerékpár alkatrészek, lánc, pedál stb. gyári árban, külsők P. 6'80-tól, bejsők P. 2'10-től. Új kerékpárok 135 pengőtől kezdve. **LANG IMRE** műszerész-mester, kerékpár és gyermekkocsi gyári raktára. Budapest, Teréz-kr. 3. (sarok üzlet). Árjegyzék 950 képpel ingyen

Ne ügynök utján vegyen.

„Palace“ butorcsarnok BUDAPEST, VII, DOHÁNY-U. 62.

Butor nagy választékban és csakis jó minőségben!

A m. kir. csendőrség tagjainak kedvezm. árak és fizetési feltételek, Telefon J. 392-74

Előleg nélkül részletre szelvonok szőnyegek, matracok, paplanok,

vasbutorok, szalongarniturák, szelontakarók **készpénzárban**

Budapest, Magyar-ucca 8. sz., kárpitosműhelyben

nél nem jelentette be a leányt. Az ilyen vitás kérdéseket egyébként a munkásbiztosító bíróság dönti el.

Hóvirág. Olvassa el lapunk 1926. évi számában »K. Z. B.« jeligére küldött üzenetünket. A kértetted nevet aligha kapja meg, mert történelmünk egyik nagy emberének neve volt.

Bányavidék. Versei nagyon rosszak. Hogy milyen hibákat kell kiküszöbölnie a verseiből? Azokat hagyja békén s küszöbölje ki önmagából a versfaragást.

Remény I. Nem viselhet körgallért, az csak a tiszt-helyetteseknek van megengedve. 2. Vállszalag elő van írva. Jeligióje közismert szó, zavarokra adhat okot.

Csákvár. 1., 2. A szalagok leírását azok a rendeletek tartalmazzák, amelyek az egyes kitüntetésüket rendszeresítik. A kereskedésekben szabályosat kap. 3. Ezen csak szabó tud segíteni. 4. Olvassa el a Szut. 245. pontját és a 6. mellék-lehet tanulmányozza át. 5. A 3. és 4. gomb közé. 6. Lapunk 1924. évi 9. számában »F. J. tiszthelyettes, Nagyoroszi« jelige alatt erre vonatkozólag pontos adatokat közöltünk.

Roham, 1919 november 22-én meghalt.

Remény II. 1. Kihágás. 2. A községi elöljárósághoz. 3. Olvassa el lapunk 1927. évi 3. számában a 3. lekszikon kérdésre adott válaszunkat. 4. Olvassa el lapunk 1926. évi 5. számában »Ö. J. csendőr, Kondoros« jelige alatt közölt üzenetünket. 5. Semmit sem kell beírnia. 6. Olvassa el az 1926. évi 24. sz. Csendőrségi Közlönyben megjelent 121.087—eln. VI. c) 1926. sz. rendelet 11. pontját. A mai számunkban hárman kapnak ugyanerre a rosszul választott jeligióre választ.

Mindent a honért. 1. Olvassa el a Szut. 288. pontjának 2. bekezdését. A szolgálatot természetesen önállóan, a maga felelősségére teljesíti. 2. Nyugdíj illetékes. 3. A vámörtség-hez most nincs felvétel. Egyébként olvassa el lapunk múlt évi 30. számában »W. J. 1902.« jeligióre küldött üzenetünket. A folyamörsegnél most van toborzás, de oda csak rendfokozat nélkül veszik fel.

Válás. Nem olvastuk azt a vezércikket, de nem is érdekel bennünket, mert a levelében felvetett kérdéssel azt összefüggésbe hozni nem lehet. Hogy mik az okok, azt önnek is tudnia kell s ha esetleg nem volna vele tisztában, akármelyik idősebb bajtársa felvilágosíthatja. Nekünk erről hosszasan kellene írunk s erre nincs helyünk.

Eső. Olvassa el lapunk 1928. évi 18. számában »Martin« jeligióre küldött üzenetünket.

Végállomás. Örskihallgatáson kérheti az ügy felterjesztését az osztályparancsnoksághoz. Mi a Szut. 72. pontját ismerjük el irányadónak és helyesnek.

Hubertlak. 1. Az 1928. évi X. t. c. 1928 március 1-én lépett életbe. Olvassa el az 1928. évi 3. sz. Belügyi Közlönyben megjelent 8200—1928. sz. igazságügyminiszteri rendeletet. 2. Helyesen fogja fel. 3. Ezt bizony egyelőre mi sem tudjuk megállapítani. 4. Olvassa el lapunk 1926. évi 1. számában »K. J. B.« jelige alatt közölt üzenetünket.

Végvár 1889. Olvassa el lapunk 1928. évi 30. számában »Küküllőmenti« jeligióre küldött üzenetünk 4. pontját.

Lakás. Szerintünk három tiszti család nyugalma és anyagi egyensúlya indokolta teszi, hogy az a bizonyos rendelet érvényben maradjon. A hatályon kívül helyezésről nem hallottunk semmit s azt nem is tartjuk valószínűnek mindaddig, amíg az érdekelt családok károsodása és zaklatása nélkül ezeket a függő kérdéseket megoldani nem lehet. Hogy vidéken a lakásviszonyok jók volnának, arról most hallunk először. Tudomásunk szerint ennek az ellenkezője áll, sőt sok helyt a fővárosnál is nehezebbek a lakásviszonyok, ami érthető is, hiszen a fővárosi lakásépítkezésekkel szemben a vidéki lakásszaporulat elenyészően csekély.

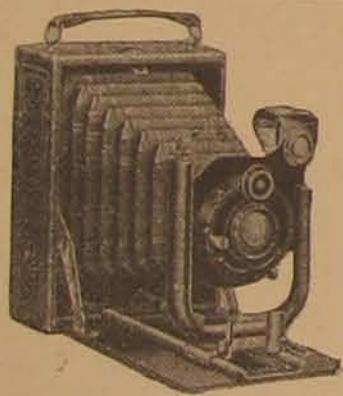
Mocsár. 1. Semmit. A házszám elég pontos megjelölés, különösen abban a 160 házas kis községben. 2. A községben szokásos és általánosan ismert elnevezést kell használni.

Balaton 21. Olvassa el lapunk 1924. évi 9. számában »F. J. tiszthelyettes, Nagyoroszi« jeligióre küldött üzenetünket és a Szut. 63. pontját.

Nagyvárad. Mindenekelőtt olvassa el a Szut. 63. pontját s kérelmét annakidején ez alapon terjessze elő. Egyébként azt amit levelében leirt, annakidején előadhatja. Megszakitása hosszú s így csak végkielégítésre tarthat igényt. A honvédelmi miniszter urtól szolgálati uton sérülési pót-díjat kérhet. Esetleges leszerelése után ezt a kérvényt közvetlenül a honvédelmi miniszter urhoz is (4. oszt.) felterjeszheti.

Zagyva. Pontos válasz lapunk 1928. évi 9. számában a 48. lekszikon kérdésre adott válaszunkban.

Remény III. 1. Az 1925. évi csendőrségi zsebkönyv 315. oldalán a 13. pontot olvassa el. 2. A kérelmét beadhatja s kérheti, hogy jegyezzék elő. Hogy visszajuthat-e a testületbe és mikor, azt nem tudhatjuk. Jeligióje rossz, mai számunkban ön a harmadik, akinek erre a jeligióre válaszolunk.

Fényképezőgépek

prizmás látcsövek

6—12 hónapig terjedhető részlet-fizetésre készpénzáron, ellenőrizhető eredeti gyári árjegyzék szerint.

HATSCHEK és FARKAS
optikai és fényképezési szaküzlet

BUDAPEST, IV., Károly-körut 26. szám.
Fiók: VI., Andrassy-ut 31. (Nagymező-u. sarok.)

Kérjen árajánlatot!

PFÄFF

a legjobb varrógép

Herbster Károly

BUDAPEST, VII., Károly körut 9. sz.

Legrégibb varrógép és kerékpár szaküzelt.

BUTOR részletre **Ó** Budapest **3.**
olcsón **VI.,** **Ó**-utca
Postások és rendőrség szállítója.

Saját készítményű
BÚTORAIMAT

malmentességgel **MÜLLER LAJOS** bútorgyáros **Dohány-u. 37**
engedélyeztek.
Gyári telefon: 980—95. —o— Mintaraktár telefon: J. 373—18.

10 százalékos árkedvezményvel kaphatják fényképes igazolványuk felmutatása mellett a csendőrség tagjainak 12 havi részletvásárlásnál teljes kamalmentességgel.

Vas, konyhafelszerelési és háztartási cikkek szaküzlete
BUDAPEST,

IV., Vámház-körut 6.
Telefon: Aut. 842-02.

Bármiféle a szakmába vágó (konyha, éléskamra, előszoba, fürdőszoba, mosókonyha, vasalószoba, cselédszoba, stb.) berendezésre volna szüksége, kérjen tőlünk árajánlatot, meg fog győződni, hogy a legjobbat a legolcsóbban adjuk. A csendőrség állományába tartozóknak készpénzáron 4—6 havi részletfizetési kedvezményt adunk.

Tiszta sárgaréz kávéőrölő
prima kivitelben P 5.20

Sárgaréz mozsár 10-
körfényes közép 8.50
nagyobb . . . 9.80

Brazilián keresztül.

Írta: KALETSKY ZOLTÁN

(1).

Mikor vége lett az istenitéletnek, vége lett a világháború mindent felforgató és bomlasztó poklának, Trianon igazságtalansága oly szűk határok közé szorított, hogy a háborút, forradalmat, proletárdiktatúrát és román megszállást végigszenvedett magyarság nagy része nem tudott elhelyezkedni s messze idegenbe volt kénytelen vándorolni, hogy kenyerét megkeresse. Azok, akiknek anyagi érdekében állott, a legfantasztikusabb híreket hozták forgalomba, Dél-amerika tejben, mézben bővelkedő országáról, Braziliáról, mondván: »Ott az arany uton-utfélen hever, csak le kell érte hajolni s felvenni«. Sokan, nagyon sokan hiszékenyen felültek e szépen hangzó mesének s mindenüket pénzzé téve siettek a tengeri kikötők felé, hol fűtött kazánokkal várták őket hatalmas hajók, a tengerek uszó városai, hogy megtölthessék üres gyomraikat, a szerencsétlen kivándorlók ezreivel.

Délamerika felé 1920—1921. évben érte el a kivándorlás a legmagasabb fokát. Naponta százával utaztak el országunkból, de még jóval többen az elszakított részekről, hogy felkeressék az »Igéret föld«-jét. Hajónk 1921 szeptemberében indult utnak, melynek én is utasa voltam. Hamburg kikötője csak úgy hemzsegett a magyar, bolgár, tót és osztrák alattvalók százaitól, kik mindannyian hazátlaná válva, igyekeztek egy szebb és gazdagabb jövő felé. Az óriás hajótestek nap-nap után szelték az Elba szennyes hullámain, hogy minél előbb kiérjenek a La Mancheba s onnan az Oceánon keresztül az újabb világ részbe. Hajónk már ott állott a parthoz erősítve, türelmesen várva élő rakományát, impozáns külsejű, modern alkotmány volt, a német hajógyártás egyik jeles példánya, mely csak most lett először vízrebocsátva, hogy első utját megtegye. »Cap Norte« nevét embernagyságu aranyozott betűk hirdették, feketére mázolt testét csak az árbócok és kémények piros-fehér színe tette élénké. Befogadó képessége 24.000 tonna, 2600 utas részére kényelmesen berendezve.

Délután 2 órára volt jelezve a beszállás s már 5 órakor az utolsót túlköelve, bűgva, szivünket összeszorítva indult meg a hatalmas test. Már csak mozgó tömeggé olvadt a parton állók bucsuzó csoportja, amikor az est megfosztott az utolsó bucsupillantásoktól is. Az Elba hullámain hasítva, csak a partok jelzőlámpásai kísérték egy darabig. Még az éj folyamán a La Mancheba értünk, mely állandó erős hullámzásával tette még kellemetlenebbé első éjszakánkat. Álom nem jött szemünkre, legtöbben a fedélzeten ülve vagy sétálva töltöttük el az első tengeri éjszakát. Mindannyiunk gondolatainkkal voltunk elfoglalva. Fájdó érzések kerítették hatalmukba. Elhagytuk a szülő házunkat, el a szülő falunkat s el a Kárpátoktól övezett szép rónaságunkat, hogy egy szép napon majd megelégedve a külföldi robotot, ismét hazajöjjünk. Mart a kétség, mely nem tudja, hogy a »holnap« mit hoz, volt a távol idegen misztikuma s annak még ismeretlen élete. Már-már banni kezdtük vállalkozásunkat, de későn, vissza nem volt ut. Igyekeztünk vigasztalni magunkat, igyekeztünk szépre festeni a jövőt, mikor majd tele zsebbel tesszük meg ezt az utat visszafelé. Merengéseinkből a kong élénk hangja ébresztett fel, mely jelezte a reggelizés idejét. Csak most láttuk, milyen kevesen vagyunk, kik reggelizni óhajtunk. Az utasok nagyrésze, de különösen a nők és gyermekek, már meg is kapták a tengeri betegséget. Legtöbben a fedélzeten kerestek jobbulást, hol állandóan friss levegőn lehettek. Ugy nézett ki a fedélzet, mint egy szanatórium betegekkel zsúfolt terassza. Jajgatás, panaszos hangok, sóhajok és gyermek sírás volt mindenütt

hallható. Sokan a kabinokban maradtak szédülésük miatt, nem bírták a lépcsőket megmászni. Ez a kórtermi hangulat, körülbelül négy-öt napig tarthatott.

Érintve a francia, spanyol, majd portugál partokat, melyek kikötővárosai mind ujat s érdekeset mutattak nekünk, kik még nem jártuk e vidéket, végre Liszabont is elhagyva kiusztunk az Oceán végtelen hullámaira. Feledhetetlen volt a biszkályai öböl azurkék vize, hol a delfinek százas csoportokban kísérték. Az Oceán egyhanguságát csak néha tette élénké egy-egy szembe jövő hajó, melynek kölcsönösen leadva az üdvözlő jeleket, haladtunk tovább dél-nyugatnak célunk felé. Kisebb társaságok alakultak, sőt még flörtök is szövődtek. Az élet kezdett elviselhetőbb lenni. Estéinket táncos multságok, koncertek és előadások tették kedvessé és változatossá. A hőség kezdett türethetetlen lenni, elérve az egyenlítő vonalát, mi is átestünk az egyenlítő alatt szokásos keresztelön, mert régi tengerész hagyomány szerint mindazokat, akik e vonalat először hajózzák át, meg kell keresztelni. A szertartás multságos ceremóniák keretében történik. A fedélzeten hatalmas vitorlavászon medencét állítanak fel, melybe minden keresztelendő ruhástól dugnak bele a feketére mázolt matrózok s közben mondván a szertartás érthetetlen szavait mormolva, nevet adnak neki s megáldják a tengerek Istene nevében. A szertartást természetesen csak a harmadosztályú utasok néhányával teszik meg, valószínűleg az első- és másodosztályú utasok szórakoztatására, de amelyen a harmadosztály is jót mulat. Az utasok nagy részének öröme e napon reggelig tartó táncmultság volt.

Mikor már unni kezdtük a hosszú oceáni utazást, a tizennyolcadik nap reggelén végre földet láttunk. Ez már braziliai birtok, a Fernando Noronha-sziget, ide száműzik azokat a rabokat, akik életfogytiglan vannak elítélve, innen a »Rabok szigete« elnevezés is. A sziget egy sziklafensík, hol a hőség hazai fogalmak szerint majdnem elviselhetetlen; itt dolgoznak az állami kávéültetvényeken a száműzöttek százai. A kontinens innen már csak néhány tengeri mérföldre van. Elhaladva közvetlenül a sziget mellett, még e nap délutánján láthatóvá lettek Brazília csodás partjai. Tehát rövid napok kérdése csak már, hogy kiköthetünk s ott lehetünk azon a földön, melytől annyi mindent várunk.

Most, hogy a célunkhoz közeledtünk, ismét nyomasztó érzések hatásába kerültünk. Félni kezdtünk az ismeretlen küzdelemtől, mely ki tudja mit tartogat számunkra? Negyedik napja, hogy elhagytuk a »Rabok szigetét«, de már e nap reggelén messziről megláttuk a 300 m. magas rioi »Cukor-süveg« sziklacsucot, mely mintha csak azért állna ott, hogy mutassa az irányt, mely a világ egyik legszebb fekvésű kikötővárosához *Rio de Janeiro*-hoz vezet. Egy kis fordulat még s hajónk ott szeli a csendes hullámokat a rioi öbölben. Itt várakozáson felülinek találunk mindent. Elhaladva a »Botafogr«, a braziliai »felső tizezrek« csodásan szép villanegyede előtt, látjuk csak a gazdagság igazi megnyilvánulását. Minden épület egy-egy pálmakoszoruban helyezkedik el s csak sejtetni engedi azt a lukulusi kényelmet és pompát, mely benne rejlik.

Hajónk nagyot bűg, mintha jelezné, hogy ő is örül, hogy első utját ilyen simán uszta meg, majd a pirhoz közeledve ledobja magáról a sok mázsa sulyu horgonyt, hogy szilárdan egy helyben maradjon. Az orvosok és helyi hatóságok vizsgálata után megkezdődik az ideutazók kiszállása. Mi, akik tovább utazunk, majd csak ezek után szállhatunk partra, hogy megtekintsük a várost, mely festői szépséggel veszi körül a kikötőt, hol a világ minden tájáról láthatunk kisebb-nagyobb hajókat. A »Cap Norte« büszkén tekint le a »Praca Mau« hatalmas pálmákkal diszitett terére, mely közvetlenül a kikötőt szegélyezi s melybe Rio de Janeiro

legszebb utcája az »Avenida Rio Branco« torkollik be. Az Andrassy utunknál sokkal szélesebb ut ez, melynek közepén és két szélén nagy, árnyékos fák teszik kellemessé a sétát s választják kétfelé az uttestet, egyik oldalt a jövő, a másikat pedig a menő járművek s autók ezreinek. Üzletei olyan pazar berendezéssel és izléssel vannak ékesítve, hogy mindegyikük beillene mintakiállításnak is. Gyönyörű kávéházak csalogatják a sétálókat a különböző itteni trópusi növények nedveiből sajtolt és készített, izlésesen szervirozott, kellemes ízű, jéghideg frissítők és hűsítők fogyasztására. Villamos csak a mellékutcákban közlekedik s a főutcát — arenidát — csak néhol szeli át. Szembeötlő ujdonság az európai szemében a »Salon de lustra« cipőtisztító helyiségek, melynek ajtajaiban ott kiabál állandóan a vendéget csalogató cipőtisztító személyzet egyike.

Szembeötlő a sok dohányáruda, amelyekben jobbnáljobb és szebbnél-szebb szivarok és cigaretták kaphatók. Elhagyva az Avenidát, felkeressük Rio de Janeiro világhírű botanikus kertjét, mely ritkítja párját a maga nemében. A pálmák és különböző egzotikus növények sokasága teszik változatossá a kert festői szépségét. Itt láthatjuk a világ talán egyedüli pálma-állóját, mely nyilegyenes vonalban szeli kétfelé a nagy terjedelmű kertet s terebélyes koronáival teszi árnyékosá az utat a sétáló közönség számára. Lombos fáin ott ugrálnak a különböző nagyságu és fajú majmok, melyekkel a látogató gyerekhad szórakozik.

Elhagyva a parkot, a várost tekintjük meg. Minden negyedében szépen berendezett parkokat találunk, melyek egyik része nyilvános játéktérnek van berendezve, hol a gyermekek felügyelet mellett üdülnek és játszanak. Az utak tiszták és pormentesek s dacára a nagy autóforgalomnak, a jól szervezett rendőrség és a fegyelmezett közönség elérte azt, hogy alig fordul elő forgalmi akadály vagy éppen szerencsétlenség. Az idegenek részére társaskocsik, autóbuszok állanak rendelkezésre, melyek utiránya a város nevezetes pontjain vezet keresztül s a vezető minden említésre méltó helyet megnevez és mutat. Rövid másfélórás autózás után némileg már ismerjük is Rio de Janeiro nevezetességeit. Az étkezés, jobban mondva az ételek készítése módja sokban különbözik a mi fűszeres és nehéz magyar konyhánktól. A nagy meleg meg itt állandó s nem engedi meg a nehéz és zsíros ételek fogyasztását, zsír helyett olajat használnak a sütés-főzéshez, ezt szokja meg legnehezebben itt a magyar kivándorló.

Rio de Janeiroban egy cseppet sem mondható az éjszakai élet mozgalmasnak. A mozik és színházak után már csak klubhelyiségek vannak nyitva s néhol egy-egy kávéház, hol szimfonikus női zenekarok mellett szórakozik Rio alsóbb osztálya, kik nem annyira a rossz zenét, mint inkább a zenélő hölgyek feltűnő kendőzését élvezik. A braziliai hölgyek általában szépek, üdék és ami fontos, nőiesek, de már éltük derekán hervadásnak indulnak. Jól értenek a kendőzéshez s általában igen sikkesen öltöznek. Páris vezet a női toalettekben, úgy a kozmetikában, mint a női divatüzletekben ott látjuk Páris valamennyi jobb üzletének képviselőjét. A nők feltűnően festik magukat s testük ápolásával töltik be szabad idejük legnagyobb részét.

Még egy utolsó sétát téve a Rio Branco arenidán, hol az est beálltával nappali fényben uszik minden, az elektromos ivlámpák és körték százaitól világítva, igyekszünk vissza hajónkhoz, mely a reggel első óráiban szedi majd fel horgonyát, hogy folytassa a megkezdett utat még délebbre, Santos felé. Hajnali három óra, már zárják a nyilvános helyiségek redőit, már csak itt-ott szállingózik hazafelé egynéhány mámoros fejű benszülött, amikor megjelennek a város mosdató üzemének autöseprő- és locsoló gépei, hogy reggelre ismét tisztára mosva adják át az

utakat a város éledező forgalmának. Hajónkra érve, még egyszer átélvezzük a látottakat s aztán mély álomba merülünk. A reggeli gong hangjára ébredünk csak fel, amikor már hajónk ismét a tenger hullámain szeli. Kisebb-nagyobb csoportokban tárgyaljuk a látottakat s hallottakat. Némileg már fogalmat is alkothatunk az itteni életről, melyről egyöntetűen azt állapítjuk meg, hogy itt sem könnyebb, mint odaát, a mi szép hazánkban. Itt is láttunk rosszul öltözött szegény embereket, itt is láttunk kintornás házaspárt, itt is vannak nyomorék és magukkal tehetetlen emberek s végül itt is vannak gazdag, jólétnek örvendő kiváltságosak. A különbség csak az, amit egynapi tartózkodás után már is megállapíthattunk, hogy itt jobban pezseg az élet, több a dolgozó, mint a henyélő ember s hogy itt bár több a gazdag, aránylag mégis kevesebb a munkanélküli. Van munka, de van munkaalkalom is. Akik dolgozni jöttünk, úgy érezzük, hogy Riot látva, több lett bennünk a bátorság szembenézni az ismeretlen jövővel.

Még e nap délutánján Santosba érkeztünk, tengeri utunk végállomásához. A város kb. 80 ezer lakost számlál, élénk forgalommal. Brazília nyersterményeinek 70 százalékát Santoson át továbbítják rendeltetési helyére. A lakosság nagy része hivatalnokból, raktárnokból és fuvarosból áll. A raktárakkal sűrűn beépített kikötő félkör alakban veszi körül a várost. Délamerika egyik legmodernebb kikötője ez, hol a legnagyobb oceanjáró hajók is pirhez köthetnek. A városháza most épült fel és lett rendeltetésének átadva, a már is híres kávébörze, hol hajórakományok cserélnek naponta gazdát. Itt kerül behajózásra Brazília kávétermésének a legnagyobb része, hogy a világpiacokon elfoglalhassa méltó helyét. Naponta több hajó is indul tisztán kávérakománnyal. Santos környéke egyuttal Brazília legnemesebb banántermő helye is, itt természetik a »banane de orr« — arany banán — legjobb fajtát. Rengeteget szállítanak az Egyesült Államokba és Argentínába, hova naponként indulnak hajók tisztán banánszállítmánnyal. Rengeteg itt a zsákolómunkás, kik nagy részben négerekből rekrutálódnak, mivel európai nem bírja ki a santosi nap perzselő melegét s az állandó nehéz zsákolói munkát, mely a trópusi kikötők egyik legnehezebb foglalkozása. E munkások csoportokat alkotnak, minden ilyen csapatnak van egy parancsnoka, az úgynevezett »Capitão«, ez ügyel a munka folytonosságára, tárgyal a szállító cégekkel s vállalja a behajózásra kerülő áruk hajóba rakását. Egy-egy csoport 10—16 embert foglalkoztat. A behajózásra kerülő kávé cca 80 kg-os zsákokban kerül a kikötőbe öszvérek által vont, magas kétkerekű kocsikon. A zsákolók, katonás sorba, az első érkező kocsihoz állanak, egyikük a kocsi tetejéről leereszti a telt zsákot a legelső zsákoló fejére, ki terhével azonnal futásnak ered s a hajó leeresztett hidján a fedélzetre szaladva, nehéz terhét egy lendülettel beledobja a hajó mélyébe vezető nyílásba. Közvetlenül utána már jön a másik, a harmadik stb. A terhüktől szabadultak egy másik hidon leszaladva, ismét a kocsihoz állanak, hogy ismét zsákot kapjanak. A körforgásnak ez az állandó futólépéses folytonossága addig tart, míg a beérkezett kocsi ki nem ürülnek. Vannak zsákoló csoportok, melyekben az emberek fejenként és havonta 1000 Millreist is megkeresnek. Alkalmam volt ismeretséget kötnöm egy ily csoport »kapitányával«, kinek egyik honfitársamat, mint zsákolót, ajánlottam. Barátságunkra való tekintettel alkalmazta őt, bár jóelőre kijelentette, hogy nem szívesen teszi, mivel előre is tudja, hogy a nehéz munkát nem fogja birni. Honfitársam, egy bikaereji hentes és mézszáros, fölényesen nevetett e kijelentésen. Az első két nap nehezen bírta, de mégis csak ment, de a harmadik nap délutánján ágynak esett s csak napok múlva tudta magát összeszedni, de a zsákolástól elment a kedve.

Santos, mint tengeri fürdőhely is nagy forgalomnak örvend. A városka kb. három km. hosszú Arenidája, a »Conselheiro Nebias« vezet ki a tengerparti strandra, a »Praia de Gonzaga«-ra, hol európai modernséggel és kényelemmel berendezett szállodák, panziók, kávéházak és klubhelyiségek sorakoznak, üdülést és szórakozást nyújtva a fürdőző közönségnek. Itt épült fel Brazília első nyilvános játékbankja is, a »Miramare«, hol hatalmas összegek cserélnek gazdát a roulette és baccarat asztalain. A szállodák, panziók és magánvillák sora előtt gyönyörűen parkirozott autót vezet végig a strand egész hosszúságában. Itt zajlik le a mindennapos autókörző is a délutáni órákban s tart az est beálltáig. A fürdőzők nagy része braziliai, de találunk angol, sőt német családokat is. A kilencvenes években Santos még maláriás klimájú, veszélyes hely volt, de ma egészség szempontjából az elsők között áll Brazília területén. Az utcái rendezettek, tiszták, vízvezetékekkel és villanyvilágítással ellátva. Vasútállomása, egyuttal a Saõ Paulo—Santos-i vasut végállomása is.

Másnap a déli órákban indultunk el Saõ Paulóba, hova célom vezetett. Sao Pauló 800 méter magasan a tenger színe felett a hasonló fensiken épült, légvonalban 80 km. távolságra Santostól. Indulásunk után 15 perccel már is a

fensik lábánál állott meg vonatunk, hol mozdonyunkra vastag drótkötelet csatoltak s azzal huzzák fel az egész szerelvényt a 800 m. magas fensikra. Innen ismét gyorsvonati sebességgel folytattuk utunkat, állandóan ösérdöket szelve át, míg végre Saõ Paulóba jutottunk. Kiszállásunk után már is tapasztaltuk, hogy itt a rioinál és santosinál sokkal intenzívebb munka folyik. Ahogy kiszállottunk a vasuti kocsikból, nagy zaj és sürgés-forgás közepette igyekeztünk a kijáratok felé. A fehérruhás, tisztán öltözött hordárok előzékenyen vezetnek az állomás kijárata előtt sorakozó nyitott autók tömkelegéhez. Saõ Pauló, a hasonló állam székvárosa, Brazília első ipari és kereskedelmi gócpontja, rohamosan fejlődik, kb. egymillió lakossal. Lakosainak nagy része olasz bevándorló, sokan vannak azonban németek, franciák és angolok is. Ugy a kereskedelem, mint az ipar, teljesen az idegenek kezében van. Utcái szintén rendezettek és tiszták. Belvárosában találjuk a forgalmas üzleti negyedet, melynek főutcája a »15 de Novembro«, itt vannak a város fényes áru- és kávéházai. A belváros utcáin csak egy irányba közlekednek a járművek, mivel azok igen szűkre lettek építve, akkor még nem számítottak e hatalmas fejlődésre.

(Folytatjuk.)

Keresztrejtvény.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
11				12			13		
14				15	17		16		
18									
		20	21		22	23	24		
25	26		27	28				29	
30		31				32		33	
34	35	36	37	38			39		
40		41					42		
43									

Vízszintes sorok :

1. Ilyen állások is voltak a csendőrségnél.
11. Fegyvertisztításhoz is használják.
12. Vásznot is készítenek belőle.
13. Visszafelé olvasva a vivás egyik faja.
14. Tó Ausztriában.
16. A fegyvernek is van ilyen.
17. Ige.
18. Gábor is ez a bibliában.
19. Tagadó szó.
20. Lovasság csinálja.
24. Halfajta, pisztolynak is van.
25. Rosszul ellentéte.
27. Visszafelé olvasva ige.
29. Csak így vásárol a jó csendőr.
30. Határozó szó.
32. Mássalhangzóval a végén a hét vezérek egyike.

34. Reg.
36. Számnév.
38. Asszony latinul.
40. Személyes névmás.
41. Sok asszony rossz tulajdonsága.
42. Szerszám.
43. Vallás,

Függőleges sorok :

1. Ilyen járőr is van.
2. Háboruban a honvédek jelszava.
3. Buzdit.
4. Falu Háromszékben, ékezet nélkül.
5. Azonos mássalhangzó.
6. Így jár az a csendőr, aki kártyázik.
7. Sógornő.
8. Minden városban van ilyen tér.
9. Drágakő fajta többes számban.
10. Ilyen járőr is van.
15. Kisebb fenyítés igéje.
21. Visszafelé olvasva hangnem.
22. Timsó idegen nyelven.
23. Király szláv nyelven.
26. Állatok háza.
28. Erősebb kutya teszi a gyengébbel, evés közben.
31. Autó hangja.
33. Állam Amerikában, balzsam is van ilyen.
35. Földmives szerszám.
37. Visszafelé olvasva, folyó Erdélyben.
39. Ezt kiállítja egy háziállat.

Megfejtési határidő 1929. január 10. — Megfejtést csak a csendőrség legénységi egyéneitől fogadunk el. Az ábrát a lapból kivágni nem szabad. — A helyes megfejtők között egy zseborát fogunk kisorsolni. Az eredményt a január 20-iki számunkban közöljük.

A szerkesztésért és kiadásért felelős :
PINCZÉS ZOLTÁN százados.

HELIOS-nyomda Budapesten, VII., Sip-utca 3. sz.

Telefon : József 413—27.

Felelős vezető : Weitz Károly.